

**Suriyeli Göçmenler ve Gaziantep
Yerlilerinin Kültürlerarası İletişim
Örüntüleri ve Mekân Deneyimi:**

**TEKNOLOJİK SERMAYE VE
MEDYA TÜKETİM PRATİKLERİ**

**Suriyeli Göçmenler ve Gaziantep Yerlilerinin
Kültürlerarası İletişim Örüntüleri ve Mekân
Deneyimi:**

**TEKNOLOJİK SERMAYE VE MEDYA TÜKETİM
PRATİKLERİ**

---

*218K382 numaralı bu proje TÜBİTAK tarafından desteklenmektedir.
Proje kapsamında hazırlanan bu kitap araştırmanın Teknolojik Sermaye ve Medya
Tüketim Pratiklerine yönelik ön bulgularını sunmaya yönelik olarak hazırlanmıştır*

**Suriyeli Göçmenler ve Gaziantep Yerlilerinin
Kültürlerarası İletişim Örüntüleri ve Mekân
Deneyimi:**

**TEKNOLOJİK SERMAYE VE MEDYA TÜKETİM
PRATİKLERİ**

Prof. Dr. M. Emre KÖKSALAN

Doç. Dr. Gökhan GÖKGÖZ

Doç. Dr. B. Oğuz AYDIN

AJANS 9 YAYINLARI : 2
1. Baskı : Mayıs 2021 / 20 adet
ISBN : 978-625-409-214-5
Yayıncı Sertifika No : 50388
Matbaa Sertifika No : 16452

© Bütün hakları saklıdır. Bu kitabın tümü ya da bir bölümü önceden izin alınmaksızın basılamaz; herhangi bir baskı yoluyla veya elektronik, mekanik, fotokopi, ses kaydı gibi yollarla çoğaltılamaz.

Dizgi/Tasarım : Doç. Dr. Bayram Oğuz Aydın
Fotoğraflar : Revşan Şen, Helin Hazal Çakmak

Kütüphane Bilgi Kartı

Köksalan, Emre - Gökgöz, Gökhan - Aydın, B. Oğuz
Suriyeli Göçmenler ve Gaziantep Yerlilerinin Kültürlerarası İletişim Örüntüleri ve Mekân Deneyimi:
Teknolojik Sermaye ve Medya Tüketim Pratikleri, 1. Baskı
ISBN 978-625-409-214-5, 72 sayfa, kaynakça var

Ajans 9 Reklam Matbaa Org. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Tepebağ Mh. Çakmak Cd. 27040 Sk. No:7 Seyhan ADANA
Tel.: 0322 363 22 63 / 0543 351 01 12
www.ajans9.com.tr / info@ajans9.com.tr

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
GİRİŞ	1
Epistemolojik Çerçeve	1
Yöntemsel Çerçeve	3
BULGULAR	6
Teknolojik Sermaye	6
Nüfusa Göre Ayrım.....	7
Cinsiyete Göre Ayrım	10
Sınıfsal Ayrım.....	13
Dijital Abonelikler	16
Nüfusa Göre Ayrım.....	18
Cinsiyete Göre Ayrım	21
Sınıfsal Ayrım.....	23
Kitap Okuma Alışkanlıkları.....	26
Nüfusa Göre Ayrım.....	27
Cinsiyete Göre Ayrım	28
Sınıfsal Ayrım.....	29
Kitap Türü Tercihi.....	30
Kitap Türü Tercihinin Cinsiyete Göre Ayrımı	32
TV İzleme Alışkanlıkları.....	35
TV Programı Türü Tercihleri	35
Tercihin Cinsiyete Göre Ayrımı	37
Sınıfsal Ayrım.....	40
İzlenen TV Programı Türü.....	42
Cinsiyete Göre Ayrım	44
Sınıfsal Ayrım.....	47
Film İzleme Alışkanlıkları	49
Nüfusa Göre Ayrım.....	50
Cinsiyete Göre Ayrım	52

Sınıfsal Ayrım.....	53
Tercih Edilen Film Türü.....	54
SONUÇ.....	56
KAYNAKÇA.....	59

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 Suriyeli Örneklemin Bilgi Teknolojileri Sermayesi	6
Şekil 2 Gaziantepli Örneklemin Bilgi Teknolojileri Sermayesi	6
Şekil 3 Masaüstü Bilgisayar Sahipliğinin Nüfusa Göre Ayrımı.....	8
Şekil 4 Dizüstü Bilgisayar Sahipliğinin Nüfusa Göre Ayrımı.....	8
Şekil 5 Tablet Bilgisayar Sahipliğinin Nüfusa Göre Ayrımı.....	9
Şekil 6 Telefon Sahipliğinin Nüfusa Göre Ayrımı	9
Şekil 7 Masaüstü Sahipliğinin Cinsiyete Göre Ayrımı	11
Şekil 8 Dizüstü Bilgisayar Sahipliğinin Cinsiyete Göre Ayrımı	11
Şekil 9 Tablet Bilgisayar Sahipliğinin Cinsiyete Göre Ayrımı	12
Şekil 10 Telefon Sahipliğinin Cinsiyete Göre Ayrımı	12
Şekil 11 Masaüstü Bilgisayar Sahipliğinin Sınıfsal Ayrımı	14
Şekil 12 Dizüstü Bilgisayar Sahipliğinin Sınıfsal Ayrımı	14
Şekil 13 Tablet Bilgisayar Sahipliğinin Sınıfsal Ayrımı	15
Şekil 14 Telefon Sahipliğinin Sınıfsal Ayrımı	15
Şekil 15 Suriyeli Örneklemin Dijital Abonelikleri	17
Şekil 16 Gaziantepli Örneklemin Dijital Abonelikleri.....	17
Şekil 17 İnternet Erişiminin Nüfusa Göre Ayrımı	19
Şekil 18 TV Aboneliğinin Nüfusa Göre Ayrımı	19
Şekil 19 İnternet Yayını Aboneliğinin Nüfusa Göre Ayrımı	20
Şekil 20 İnternet Erişiminin Cinsiyete Göre Ayrımı	22
Şekil 21 TV Aboneliğinin Cinsiyete Göre Ayrımı.....	22
Şekil 22 İnternet Yayını Aboneliğinin Cinsiyete Göre Ayrımı.....	22
Şekil 23 İnternet Erişiminin Sınıfsal Ayrımı	24
Şekil 24 TV Aboneliğinin Sınıfsal Ayrımı.....	25
Şekil 25 İnternet Yayın Aboneliğinin Sınıfsal Ayrımı	25
Şekil 26 Kitap Okuma Oranları	26
Şekil 27 Yaş Gruplarına Göre Kitap Okuma Oranları	27
Şekil 28 Cinsiyete Göre Kitap Okuma Oranları	28
Şekil 29 Sınıfa Göre Kitap Okuma Oranları.....	29
Şekil 30 Kitap Türü Tercihleri.....	31
Şekil 31 Cinsiyete Göre Kitap Türü Tercihi (Gaziantepli Örnekleme)	33
Şekil 32 Cinsiyete Göre Kitap Türü Tercihi (Suriyeli Örnekleme)	34
Şekil 33 TV Programı Tür Tercihi	36
Şekil 34 TV Programı Tür Tercihi (Gaziantepli Örnekleme)	38
Şekil 35 TV Programı Tür Tercihi (Suriyeli Örnekleme)	39
Şekil 36 Tür Tercihi (Gaziantepli Örnekleme)	41
Şekil 37 Tür Tercihi (Suriyeli Örnekleme).....	41
Şekil 38 İzlenen TV Programlarının Dağılımı	43
Şekil 39 İzlenen TV Programı (Gaziantepli Örnekleme).....	45

Şekil 40 İzlenen TV Programı (Suriyeli Örneklem)	46
Şekil 41 İzlenen TV Programı (Gaziantep Örneklemi)	48
Şekil 42 İzlenen TV Programı (Suriyeli Örneklem)	48
Şekil 43 Film İzleme Dağılımları	49
Şekil 44 Nüfusa Göre Film İzleme Dağılımı	51
Şekil 45 Film İzlemenin Cinsiyete Göre Ayrımı.....	52
Şekil 46 Film İzlemenin Sınıfsal Ayrımı	53
Şekil 47 Tercih Edilen Film Türü	55

GİRİŞ

Epistemolojik Çerçeve

Medya, bireylerin gündelik hayata katılmasında ve toplumsal alana eklemlenmesinde önemli uğraklardan birisini oluşturur. Medya içeriğini oluşturan program türleri ve haber akışının yanı sıra, iletişim teknolojilerinin sunduğu geleneksel (radyo, televizyon, sinema, gazete, kitap ve diğer yazılı-görsel araçlar) ve yeni medya biçimleri, toplumsal öznelerin yaşam hikayelerine sızan ve deneyim mekânları ile ilişkiye geçen bir mahiyet gösterir. Medyanın farklı anlam katları vardır: Medya şirketlerinin ve/veya iletişim teknolojilerinin mülkiyet yapısı, program ve/veya haber üretim pratikleri, kurumsal iletişim ve halkla ilişkiler stratejileri, medya kültürleri ve izleyicilerin bu kültürleri alımlama biçimlerine odaklanan medya antropolojisi, en nihayetinde dil ve anlamlandırma, kimi zaman birbirine değen ve hatta iç içe geçmiş kimi zaman da birbirine karşıt katmanları oluşturur. Tüm diğer politik ve ekonomik anlamların ötesinde, insanlara içinde yaşadıkları kent ile temalarında üzerinden yürüyecekleri bir güzergâh öneren medya enformasyonu hem onların kente tutunumlarını sağlayan hem de aynı kentte yaşayan farklı kültürel varoluşlarla karşılaşma biçimlerine ve iletişim pratiklerine etki eden bir repertuarı sürekli olarak besler. Her türlü farklı hikayelerin, farklı görüşlerin, ideolojilerin, bakış açılarının, siyasal asabiyelerin, acıların, mutlulukların vb. hallerin döküldüğü bir toplumsal havzada bunların birbirlerine nasıl bağlanacağı ve ortak bir toplumsal hikâyenin hangi saikler etrafında inşa edileceği sorusu, medyanın buna yanıt verme girişimleriyle önemli ölçüde ilişkilidir. Gerbner vd.'nin (1994) "kültivasyon" terimini iletişim alanına taşıyarak tarif ettiği üzere medya gösterimleri, içinde yaşanan kentin dünyasına hangi anlamların ekileceğini ve/veya hangi anlamların filizlenip büyüyeceğini belirleyen önemli temsiller haline gelir. Esasen buradaki haliyle medya ve kültürlerarası iletişim güzergahları arasındaki ilişki, son dönemde yoğunluklu bir konu olan göç bahsinde özellikle önemlidir. Bu vurguları takiben, Gaziantep kent mekânına odaklanmış ve bu kentte yaşayan yerliler ile göçmenler arasındaki iletişimin potansiyelleri ve sınırlılıklarını anlamaya çalışan bu projede ortaya konulan bulgular, bilgi ve iletişim teknolojileri sahipliğinden kitap okuma tercihlerine uzanan bir spektrumda medyanın dolayımını göstermektedir. Nitekim, Gaziantep örneğindeki iki toplum arasında medya tüketimleri bağlamında görülen yakınlıklar ve karşıtlıklar, göç odaklı bir medya alanının haritalandırılması noktasında da önemlidir.

Toplumsal sınıf kavramı, bu araştırma projesinin en önemli uğraklarından bir diğerini oluşturmaktadır. Gaziantep kentini farklı kompartımanlara bölüp, bunların her birinin içerisindeki göçmen ve yerlilerin hem kendi mekân deneyimlerini hem de öteki kültür ile iletişimlerini anlamaya çalışma sürecinde sınıf kavramı kritik bir epistemolojik konuma denk gelmektedir. Her bir bölge ve bu bölgede hakim sınıf tasavvurları, ekonomik sermaye yoğunluğu ve buna mukabil kültürel repertuar, o bölgede yaşayan toplumsal öznelerin zihin haritaları, anlam dünyaları ve en nihayetinde habitusları ile sürekli konuşan bir mahiyette görünmektedir. Gaziantepli yerliler ve Suriyeli göçmenlerin iletişim süreçleri, kültürel olduğu kadar sınıfsal bir dolayım da sahiptir; toplumsal uzam içerisindeki karşılaşma biçim ve olanakları yanında birbirini algılama ve birbirleri üzerinden geri kalan gündelik hayatla ilişkilendirme tercihleri sınıfsal bir içeriğe sahiptir. Bu doğrultuda sosyo-ekonomik düzeyi düşük ve çoğunlukla

---

emekçilerin ikamet ettikleri bölgelerdeki karşılaşmalar ile sosyo-ekonomik seviyesi yüksek, sermaye birikimi yoğun ve hatta daha evvelden getirilen ticari bağların hala devam ettirildiği bölgelerdeki karşılaşmalar biçim ve içerik yönünden farklılaşmaktadır. Örneğin, toplumsal hiyerarşinin alt basamaklarında yer alan, çoğunlukla kentin çevresinde ikamet eden ve ancak emeği marifetiyle hayatını yeniden üretebilen sınıflar, özellikle kriz zamanlarında küçülen iktisadi pastanın da etkisiyle, bir yanda kültürel duvarlarını yükseltip kendi içine dönerken diğer yandan yaşanan ekonomi-politik sorunları ötekinin varlığı üzerinden anlamlandırmaya girişebilmektedir. Buna karşın toplumsal hiyerarşinin üst basamaklarında yer alan, kent merkezindeki çoğunlukla korunaklı sitelerde yaşayan ve hatta yüksek rant değerleri nedeniyle öteki toplumsal sınıfları kendiliğinden dışlayan mekânlarda devinen toplumsal sınıflar, kültürel farklılıkları beğeni ve estetik biçimlerdeki ortaklık üzerinden telafi edebilmektedir. En nihayetinde "toplumsal sınıf" kavramı, gündelik hayatın dinamiği ve insani ilişkilerin derinliği düşünüldüğünde söylenebilecek olan bu ve buna benzer çok sayıda sözü makul bir çerçeveye yerleştirecek en açıklayıcı kavramlardan birisi olarak durmaktadır.

Nitekim bu araştırma projesinde de Gaziantep kent mekânı 5 bölge ve 131 mahalleye ayrılmış; bir yandan arazi rayiç bedelleri üzerinden metrekareye düşen kişi başı gelir seviyesine bağlı olarak toplumsal katmanlar coğrafi olarak birbirinden ayrılırken; diğer yandan bu ayrımın kesişim alanlarında kalan toplumsal özneler, kültürel sermayeleri ve gündelik yaşam performansları üzerinden uygun bölgeye dahil edilmiştir. Dolayısıyla geleneksel literatürde olduğu üzere, sınıfı üretim ilişkilerinin bir sonucu olarak alan ve bu bağlamda ekonomiye mutlak bir belirlenim atfeden yaklaşımların yerine toplumsal deneyim uğraklarına yakından bakan ve bilincin kaynaklarını burada arayan bir perspektif konmuştur. Zira, insanların gündelik hayatlarında paylaştıkları aynı deneyim ufku, görme biçimleri ve anlamlandırma tarzları onları aynı sınıfsal konuma dahil eder. Sınıf kavramını sosyo-kültürel ve ekonomi-politik arasında bir ilişki olarak kavrayan bu tasavvur, farklı ekonomik düzeylere sahip olduğu halde toplumsal pratikleri esasında aynı mekânda yan yana ikamet eden insanları aynı toplumsal sınıfa yerleştirir. Thompson'un belirttiği üzere (2004: 42), "Sınıf, insanların kendi tarihlerini yaşarken kendilerinin tanımladığı bir şeydir."

Yöntemsel Çerçeve

Suriyeli Göçmenler ile Gaziantepli Yerlilerin teknolojik sermayeleri ile medya tüketim pratiklerine dair betimleyici bulguları tartışmaya açtığımız bu çalışma, halihazırda devam etmekte olan "Suriyeli Göçmenler ve Gaziantep Yerlilerinin Kültürlerarası İletişim Örüntüleri ve Mekân Deneyimi: Sorunlar, Olanaklar, Eklemlenme ve Mücadele Stratejileri" başlıklı ve TÜBİTAK 1003 programı çerçevesinde desteklenen araştırma projemizin çok katmanlı ve nicel desenli ilk saha araştırmasının verilerinden derlenmiştir. Projemizin bu safhasındaki araştırma izleği Gaziantep'te yaşayan Suriyelilerin kim olduklarını, nerede, nasıl yaşadıklarını ve bu kentte yaşamakla ilgili temel deneyim örüntülerini betimlemeye ve bunları Gaziantep yerlilerinki ile karşılaştırmaya dair kapsamlı bir anket çalışmasını içermektedir.

Nicel sahamızın araştırma evrenini Gaziantep kentinde ikamet eden Gaziantep'li ve Suriyeliler oluşturmaktadır¹. Türkiye İstatistik Kurumu adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre Gaziantep'te ikamet eden nüfus 2018 yılında 2.005.515 kişidir. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 2018 yılı Ekim ayı verilerine göre Gaziantep'te geçici koruma kapsamında 404.979 Suriyeli bulunmaktadır².

Araştırmanın anket çalışmasında, Gürbüz ve Şahin (2016)'ya göre %99 güvenilirlik düzeyinde evreni asgari temsil edecek örneklem miktarı Gaziantep'li için 665 kişi; Suriyeliler için 661 olarak belirlenmiştir. Gaziantep kentinde bireylerin ikamet etme durumlarının mekânsal dağılımı hem çok kültürlülük hem de ekonomik eşitsizlik bağlamında ortaya çıkan farklı bölgeler görünümündedir. Sönmez (2016) yaptığı çalışma neticesinde, arazi rayiç bedelleri üzerinden metrekareye düşen kişi başı gelir durumu üzerinden Gaziantep kentinin mekânsal dağılımını gelir düzeyi en yüksekten en düşüğe olmak üzere ortaya koymuştur. Bu bağlamda toplanan veride evrenin hem çok kültürlülük özelliği hem de ekonomik eşitsizlikler bağlamında ortaya çıkan heterojen mekânsal gruplardaki değişime bağlı olarak farklılık gösterme olasılığı bulunduğundan örnekleme yöntemi olarak tabakalı örnekleme yaklaşımı kullanılmıştır. Belirtilen çalışmadan yararlanılarak gelir düzeyine göre kent beş mekânsal dağılıma ayrılmış ve her mekânsal dağılım içerisinde belirlenen mahallelerden örneklem sayısı kadar katılımcıdan veri toplanmıştır. Her mekânsal gruptan seçilen katılımcı miktarı, o grubun toplam evrendeki temsil oranına göre hesaplanarak çalışmaya dahil edilmiştir. Belirlenen örneklemin öngörülen düzeyde temsiliyeti sağlayabilmesi amacıyla Gaziantep'li için 868 kişi; Suriyeliler için 706 kişi olmak üzere 1574 kişiden araştırmanın nicel desenine ait veriler toplanmıştır. Katılımcılar 18 yaş üstü Suriyeli göçmen kadın ve erkekler ile Gaziantep yerlisi kadın ve erkeklerden oluşmaktadır.

Bu anket çalışmasının ana hedefi hem Gaziantep'teki Suriyeli göçmenlerin güncel bir yaşam haritasının çıkarılabilmesi, hem de onların kültürlerarası iletişim sorun ve olanak örüntülerine dair temel referanslarının tespit edilebilmesidir. Dolayısıyla bu aşamada kültürlerarası iletişim örüntülerinin

¹ Araştırma projesi önerildiği tarihteki yıl ve ona ait olan veriler üzerinden çalışma yürütülmüş olup, 2019 ve 2020 yılındaki nüfus sayı ve oranındaki değişimler de takip edilmiştir. Ancak söz konusu değişimler istatistiki anlamda çalışmamız açısından fark yaratacak ölçüde değildir.

² http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik, erişim 10.10.2018

özellikle Bourdieu'cü bir ilişkiel sosyoloji çerçevesinde oluşturan kavramsal çerçevenin nicel sahamıza kılavuzluk ettiğinin de altını çizmeliyiz. Bourdieu'nün araştırmamıza kılavuzluk eden kavramsal çerçevesinden onun yaptığından farklı olarak iki farklı toplumun benzerlik ve farklılıklarını betimleme noktasında yararlanabilmek ve bunu nicel bir araştırma deseniyle yapabilmek adına araştırmamızda belli başlı değişkenler tanımlamıştır.

Bu değişkenlerden ilki, nicel aşama süresince kültürlerarası iletişim örüntüleri dâhilinde gündelik yaşamda Suriyeli göçmenlerin Gaziantep yerlileri ile yakınlaşma derecesini ölçmek için kullandığımız "kültürleşme"dir. Bu değişkenin incelenmesi yoluyla Suriyeli göçmenlerin her iki kültürün yönlerini kabul etme ve yeni kültürü benimseme düzeyleri ölçülmeye çalışılmıştır. Yine kavramsal çerçevenin desteklediği biçimiyle göçmenlerin sermayeleri- sosyal, ekonomik, kültürel, sembolik- incelenen diğer değişkenler olarak belirlenmiştir. Böylece göçmenlerin yeni ikametleri Gaziantep'teki yerlilere yakınsamaları yani yeni habitusları ile sermayeleri arasındaki ilişkiler, yeni ikamet mekânları olarak Gaziantep'teki gündelik yaşamları üzerinden görülebilmektedir. Dolayısıyla nicel aşamada Suriyeli göçmenler örneklemeden veri toplama aracı olarak kullanılacak soru formu: (1) demografik değişkenler; (2) kültürleşme ölçeği (Bauman, 2015); (3) sermaye ölçekleri; (Chen vd., 2008; Adler ve Stewart, 2007); (4) diğer kültüre yaklaşma-kaçınma eğilimleri (Gudykunst, 2010) ve (5) diğer kültüre yönelik bilgi ve kalıp yargılarının seviyesini belirleme ölçeği (Gudykunst, 2010) olmak üzere beş bölümden oluşmaktadır. Göçmenlerden toplanan veriye ek olarak Gaziantep yerlisi halkın göçmenlere yaklaşma-kaçınma eğilimleri ve onlarla ilgili bilgi ve kalıp yargılarının seviyesini (Gudykunst, 2010) ölçmek için de bir soru formu kullanılmıştır.

Göçmen ve yerlilerin teknolojik sermaye ve medya tüketim pratiklerini karşılaştırmalı olarak ele almaya çalıştığımız bu çalışmada ise yukarıdaki ölçekler içinde bir nevi "gömülü" olan bir beğeni ölçeğinden de faydalandık. Bu ölçeği oluştururken büyük oranda Bourdieu'nün (2017) "Ayrım" çalışmasında kullandığı ve katılımcılarının sermaye ve alan bağlamındaki beğenilerindeki ayrımı açıklamaya çalışan ölçeğini temel aldık. Ancak özellikle teknolojik sermaye ile ilgili olan veya kitap, TV programı ve Sinema beğenilerine ilişkin değişkenleri ise günümüz bağlamına ve yerel toplumsal-kültürel niteliklere de uyarlamaya çalıştık. Burada özellikle odaklandığımız husus, çok katmanlı ve ölçülmesi zor bir olgu olan habitusu kısmen de olsa Göçmen ve Yerlilerin bazı temel beğenileri ile onların yukarıda da dile getirdiğimiz mekânla ilişkili olarak gördüğümüz sınıfsallıkları bağlamında gözlemleyebilmektir. Aslında, Bourdieu'nün de ortaya koyduğu gibi beğenilerdeki farklılaşmalar bir toplumun içinde yer alan öznelerin habituslarını açık bir biçimde gösterebilir. Elbette bu habituslar öznelerin sermayeleriyle, dahil oldukları, kullandıkları alanlarla ve diğer öznelerle içine girdikleri oyunlarla şekillenir.

Bu çalışma kapsamında ise biz daha ziyade bu ilişkiselliği yukarıda da dile getirdiğimiz gibi ekonomik sermaye-kültürel sermaye ile toplumsal sınıf üzerinden kurmaya çalıştık. Bu bağlamda göçmen ve yerlilerin teknoloji sahipliği ile bununla da ilişkili olarak okunabilecek medya tüketim alışkanlıklarının söz konusu bağlamda nasıl belirginleştiğine dair her iki toplumun tercihlerini betimlemeye gayret ettik. Burada tamamen nicel olarak desenlenmiş bir araştırma tasarımının olması, söz konusu bulguların öznelerin tercihindeki derin anlamları, nedensellikleri tam manasıyla gösteremeyeceği anlamına

---

gelebilir. Halihazırda devam araştırmamızın etnografik bir yöntemsellikle yürütölen ikinci aşamasında da zaten tam da bu derinlikli anlamlara ulaşmak hedeflenmektedir.

“Suriyeli Göçmenler ve Gaziantep Yerlilerinin Kültürlerarası İletişim Örüntüleri ve Mekân Deneyimi” ni araştıran projemizin nicel saha çalışmasında elde ettiğimiz verilerin içinden göçmen ve Yerlilerin “Teknolojik Sermaye ve Medya Tüketim Pratikleri”ni derleyen bulguları paylaştığımız bu mini kitap farklı sermaye, alan ve habitusu ilişkilerini her iki toplumun ortaklaşan deneyim, beğeni ve iletişimsel örüntüleri üzerinden betimleyecek ve birbirini tamamlayacak başka kitaplarla da tamamlanacak. Bu seri sonunda amacımız projemizin nicel sahasından elde ettiğimiz tüm bulguları göçmen ve yerlilerin ortak deneyim alanı olarak Gaziantep kentindeki gündelik yaşam pratikleri üzerinden resmetmek, böylelikle de ilişkielci bir bakış çerçevesinde kültürlerarası iletişim sorun, olanak ve eklemleme/mücadele stratejilerine dair temel bulguları açığa çıkarmaktır. Umuyoruz ki projemizin de amacına uygun olarak tüm bu çalışmanın sonucunda kültürlerarası iletişim ve göç sosyolojisi-etnografisinin kütüphanesine dâhil edilecek biçimde göçmenlere dönük bir kent politikasının içerimlerini tespit etmeyi başarabiliriz.

“Bizim eve ışık girmez, gündüz ortasında bile ışıklar açık gezeriz. Ama o dizide öyle mi? Hepsinin geniş geniş balkonları var, yeşil yeşil bahçeleri var.”

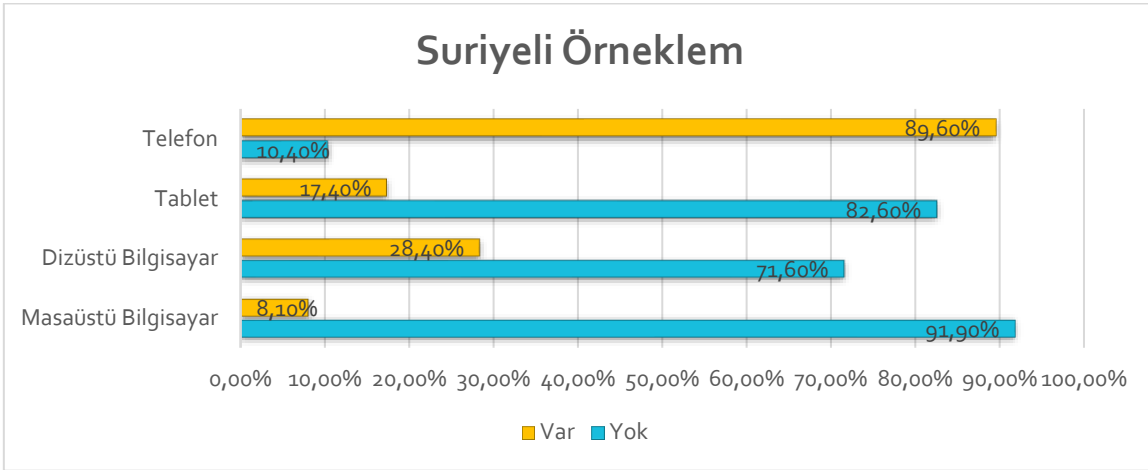

BULGULAR

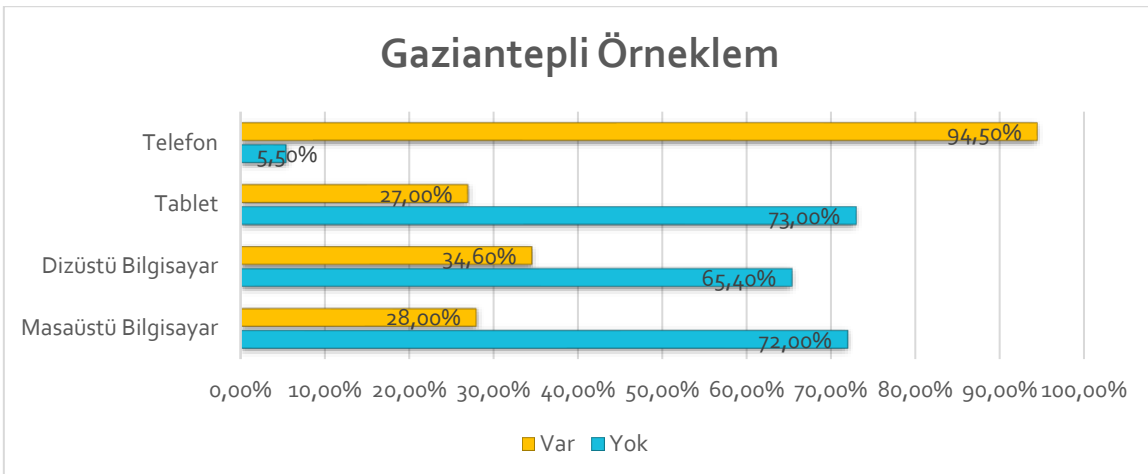
Teknolojik Sermaye

Gaziantep kentinde yaşayan yerlilerin ve Suriyeli göçmenlerin gündelik hayatları ile medya alanı arasındaki bağlamlarını medyayı tüketim pratikleri üzerinden okumak mümkündür. Ancak bunun öncesinde McLuhan'ın (2005) "araç mesajdır" mottosundan yola çıkarak her iki kültürün de iletişim araçlarına yönelik sahipliklerini serimlemek doğru bir girizgâh olacaktır. Kent içerisinde yaşayan iki kültürün de teknolojik sermayeleri aşağıdaki şekillerde sunulmuştur (Şekil 1-2).

Suriyeli örneklemin %8,1'i (n=57) masaüstü bilgisayara, %28,4'ü (n=200) dizüstü bilgisayara, %17,4'ü (n=123) tablet bilgisayara ve %89,6'sı (n=632) telefona sahiptir. Gaziantepli örnekleminde ise sahiplik oranları nispeten Suriyeli örneklemden daha fazla olmasına rağmen en yüksek oranı bilgisayar grubunda %34,6 ile (n=300) dizüstü bilgisayar sahipliği ile görülmektedir. Yine de yerli kültürün %94,5'i (n=819) bir telefona sahip olduğunu dile getirmiştir. Dolayısıyla teknolojik sahipliğin her iki kültürde de telefon yönünde oldukça fazla olduğu söylenebilir.

Şekil 1 Suriyeli Örneklem Bilgi Teknolojileri Sermayesi

Şekil 2 Gaziantepli Örneklem Bilgi Teknolojileri Sermayesi

Nüfusa Göre Ayrım

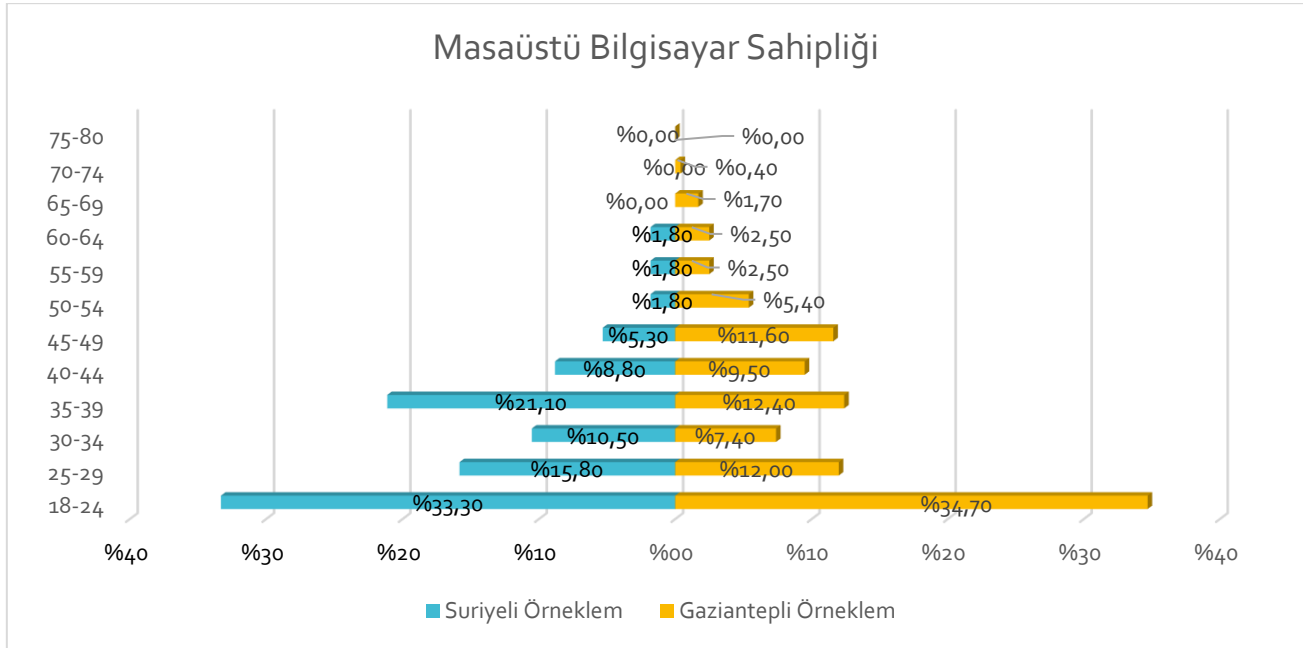
Yerleşik ve mobil bilgi teknolojileri sahipliğinin nüfus içindeki dağılımına bakıldığında, masaüstü bilgisayar sahipliğinin hem yerlilerin hem de göçmenlerin hayatında birbirine yakın bir alan kapladığı görülmektedir (Şekil 3). Her iki toplumun 18-24 yaş aralığında en yoğun biçimde kendini gösterirken (göçmenlerde %33,30 ve yerlilerde %34,70), nüfusun yaş aralığı yükseldikçe sahiplik oranı da düşmektedir. Yalnızca 35-39 yaş aralığı, her iki toplumda da (göçmenlerde %21,10 ve yerlilerde %12,40) buradaki oransal düşüşün düzenliliğini bozan bir aralık olarak çalışmaktadır. Nitekim, aynı husus dizüstü bilgisayar sahipliğinde de göze çarpmakta ve yine nüfusun geri kalanına göre 18-24 yaş aralığında en yoğun biçimde kendini gösteren (göçmenlerde %28,5 ve yerlilerde %34,10) ve yaş düzeyinin artmasına paralel olarak düzenli biçimde düşen sahiplik oranı -bu kez yalnızca Suriyeli göçmenlerin örnekleminde (%15,5)- bozulmaktadır (Şekil 4). Aynı güzergâh üzerinden devam ederek bu kez tablet bilgisayar sahipliğine bakıldığında, yine orada da yoğunluk 18-24 yaş aralığında toplulaşmakta (göçmenlerde %24,40 ve yerlilerde %36,8) ve yaş düzeyinin yükselmesine paralel olarak düzenli bir düşüş söz konusu iken, göçmen nüfusun 35-39 yaş aralığı bir fark oluşturmaktadır (Şekil 5). En nihayetinde yaş aralıklarına bağlı düzenlilik telefon sahipliğinde kendisini açık biçimde göstermektedir; 18-24 yaş aralığındaki göçmenlerde %24,7 ve yerlilerde yüzde 27,7 olarak başlayan sahiplik oranı yaş düzeyinin artmasına bağlı olarak neredeyse düzenli biçimde düşmüştür (Şekil 6).

Buradaki sahiplik oranlarına bütün olarak bakıldığında hem Gaziantep yerlilerinin hem de Suriyeli göçmenlerin her ikisinde de gençlerin oranının yüksek olduğu görülmektedir. Gençlerin halihazırda teknolojinin itici gücünü oluşturduğu bir dünya içinde doğması ve haliyle yeniliklere açık bir motivasyonla hareket ettikleri düşünülürken buradaki rakamsal veriler oldukça anlaşılardır. Nitekim daha geleneksel bir yaşam süren ve gündelik hayatında yüz yüze ilişki repertuarını takip eden toplumsal aktörler düşünülürken de, buradaki bilgi teknolojileriyle mesafe yine anlaşılır bir durumdur. Her iki toplum arasında bu bağlamda görülen benzerliğin, arka plandaki sosyolojiyle ve kültürel yakınlıkla ilişkili olduğu söylenebilir.

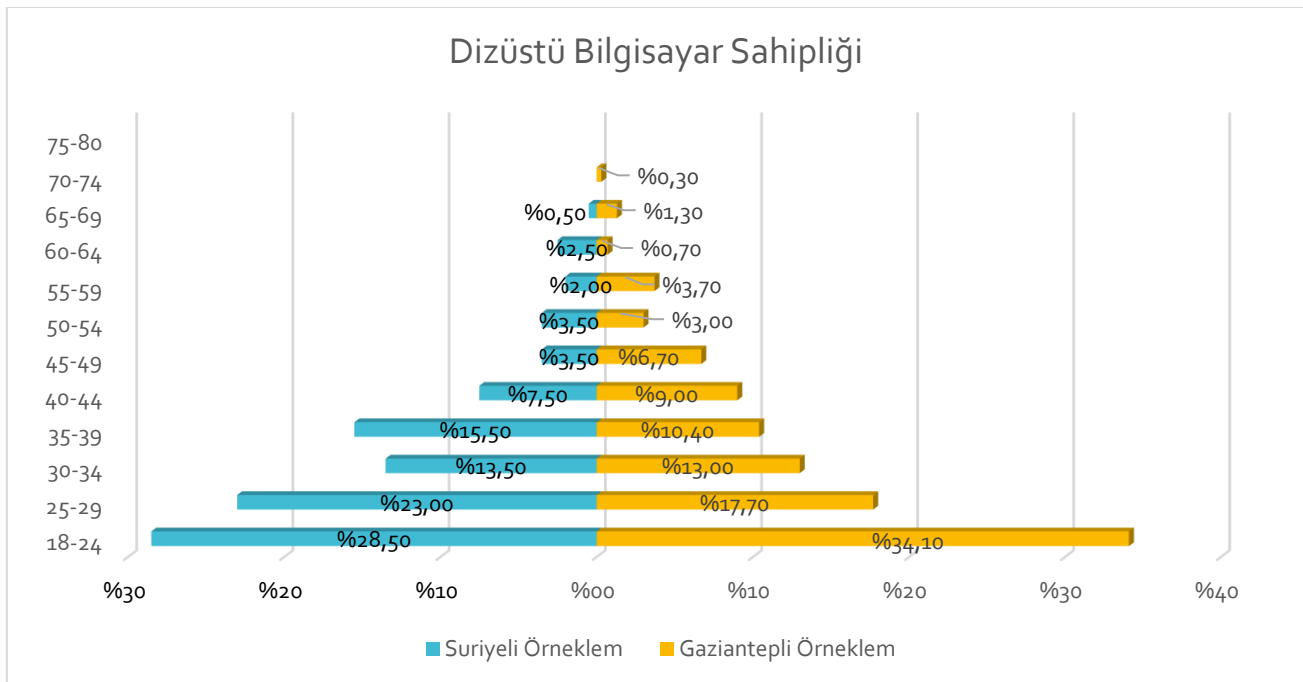
Buradaki rakamlara daha yakından bakıldığında üç şey söylemek mümkündür: Birincisi, her ne kadar söz konusu bilgi teknolojilerine ilişkin sahiplik oranı 18-24 yaş aralığındaki genç nüfusta yoğunlaşmış olsa da, iki toplum arasında bir karşılaştırma yapıldığında görülmektedir ki, Gaziantep yerlisi olan gençlerdeki sahiplik oranı Suriyeli göçmenlere nazaran belirgin bir biçimde yüksektir. Bu konuda çokça şey söylemek mümkün ancak özellikle göçmen gençlerin kendilerinin ve ailelerinin hayatlarını ekonomik olarak idame ettirmede yüklenmek zorunda oldukları sorumluluk bu farkın nedenlerinden birisi olarak okunabilir. Öncekinden farklı bir toplumsal alanda karşılaşılan ekonomik bariyerlerin yüksekliği, bilgi teknolojilerinin öncelik hiyerarşisinde daha arka sıralara itilmesine neden olabilir.

İkincisi, 18-24 yaş aralığında yerli gençlerin lehine çalışan bu söz konusu fark, orta yaş grubu olarak ifade edilebilecek 25-29, 30-34 ve 35-39 yaş aralıklarında istikrarlı biçimde göçmenler lehine dönmektedir. Her iki toplumun kendi içindeki kuşaklar arası ayrımlar bu bağlamda dikkat çekicidir.

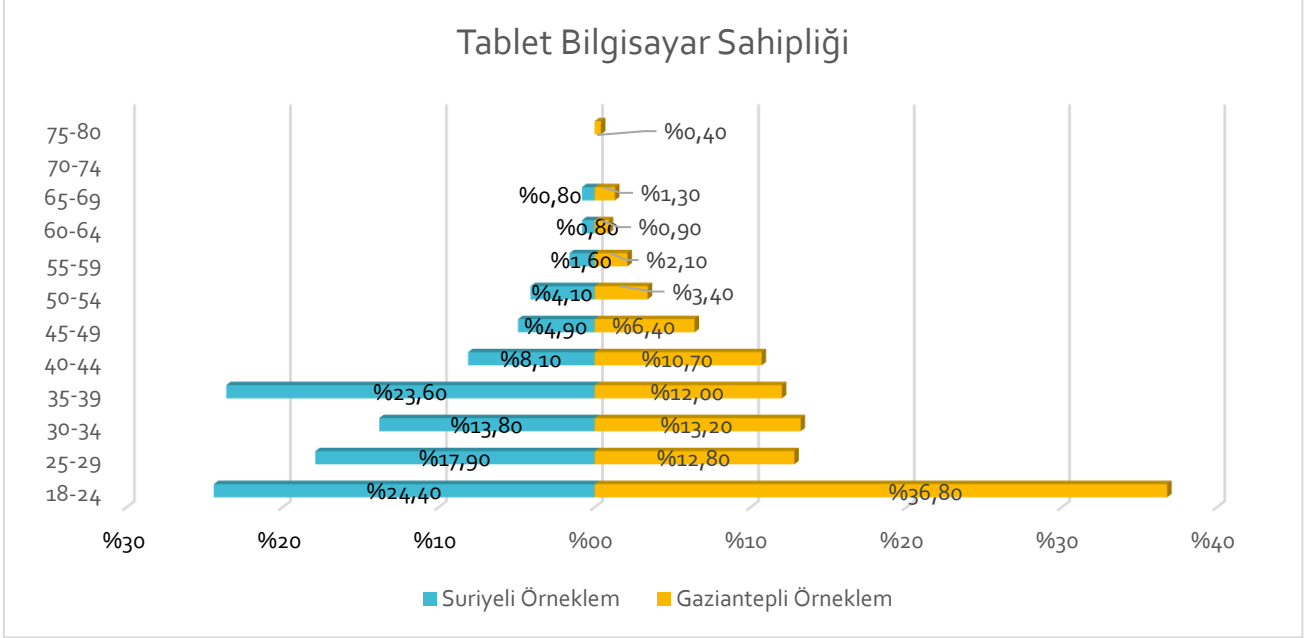
Üçüncüsü, özellikle Suriyeli göçmenlerin 35-39 yaş aralığındaki toplumsal öznelerin ortalamasının dışında bir yönelime sahip olmalarıdır. Suriye iç savaşı ve dolayısıyla göç süreci başladığında 20'li yaşların ortasında olan, arzuları ve hayat beklentileri bu süreç içinde şekillenen bu toplumsal grubun ayrıca ele alınması gerekmektedir.

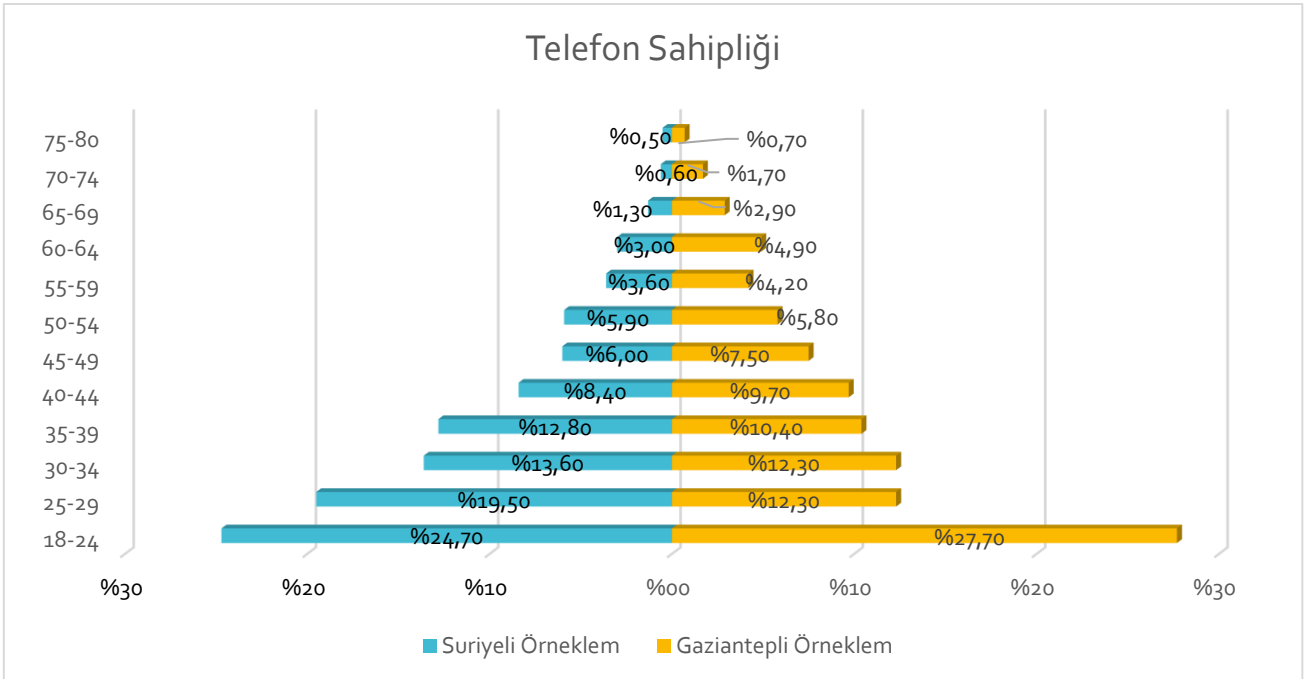
Şekil 3 Masaüstü Bilgisayar Sahipliğinin Nüfusa Göre Ayrımı

Şekil 4 Dizüstü Bilgisayar Sahipliğinin Nüfusa Göre Ayrımı

Şekil 5 Tablet Bilgisayar Sahipliğinin Nüfusa Göre Ayrımı

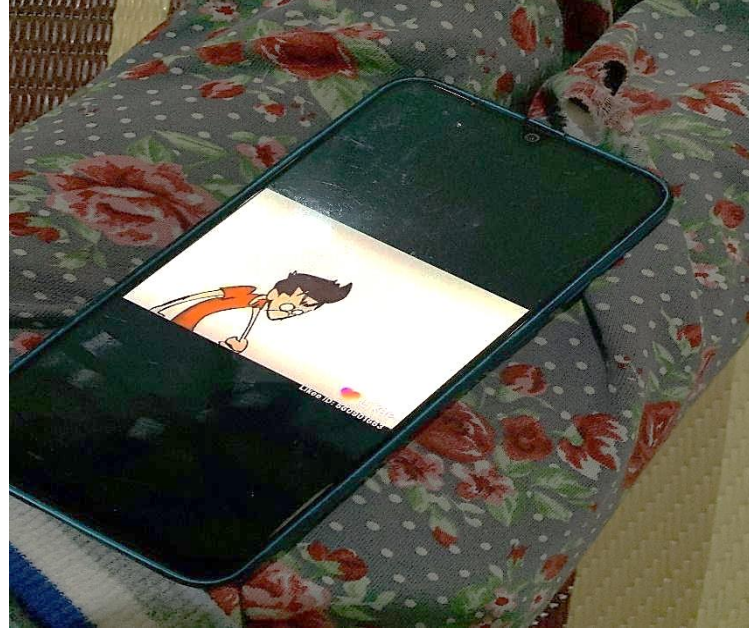

Şekil 6 Telefon Sahipliğinin Nüfusa Göre Ayrımı

Cinsiyete Göre Ayrım

Bilgi teknolojileri sahipliğinin Gaziantep yerlileri ile Suriyeli göçmenler arasındaki dağılımına cinsiyetler açısından bakıldığında, tüm teknolojiler için oransal ağırlığın her iki toplum için de erkekler lehine olduğu görülmektedir. Buna göre masaüstü bilgisayara erkeklerin sahip olma oranı göçmenlerde %64,9 iken yerlilerde %60,5 olmaktadır. Masaüstü bilgisayara kadınların sahip olma oranı ise göçmenlerde %35,1 iken yerlilerde %39,5'dir (Şekil 7).

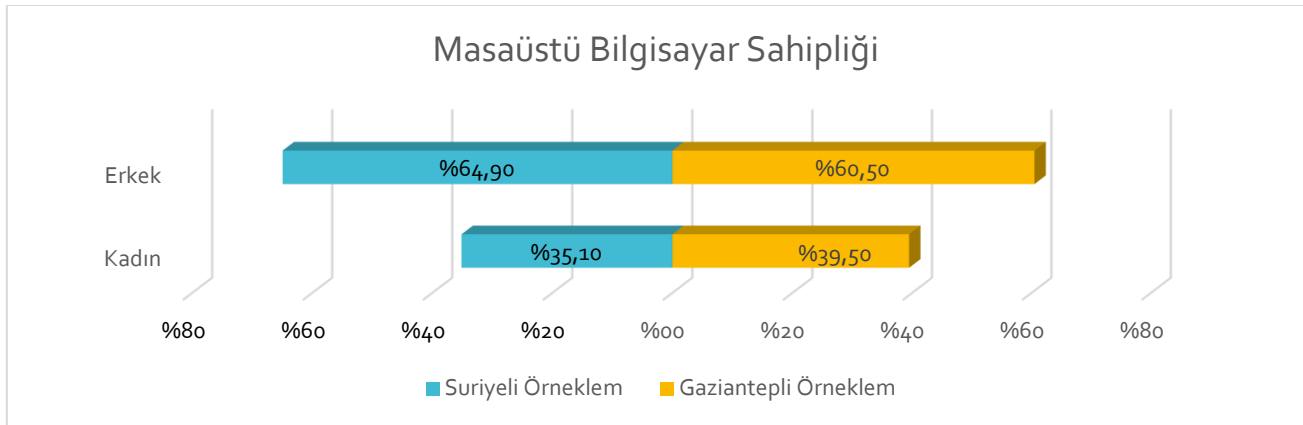
Dizüstü bilgisayar sahipliğinde ise, Suriyeli göçmen kadınların %49,5'lük sahiplik oranına karşılık göçmen erkeklerde bu oran %50,5 olmaktadır. Gaziantep yerlilerinin oranlarına bakıldığında, erkeklerin yüzde 56,7'lik sahipliğine karşın kadınların dizüstü bilgisayara sahip olma oranı %43,3'dür (Şekil 8). Tablet bilgisayara sahip olma başlığında ise, göçmen erkeklerin %56,1'lik oranına karşın göçmen kadınlar %43,9 ile temsil olunmaktadır. Aynı başlıkta yerli erkeklerin sahiplik oranı %54,3 iken yerli kadınlarda bu oran %45,7 olarak görünmektedir (Şekil 9). Son olarak telefon sahipliğinde yerli erkekler %53,6 iken yerli kadınlar %46,4 oranına sahiptir. Göçmen erkeklerin telefon sahip olma oranı %54 iken göçmen kadınlarda bu oran %46 olmaktadır (Şekil 10).

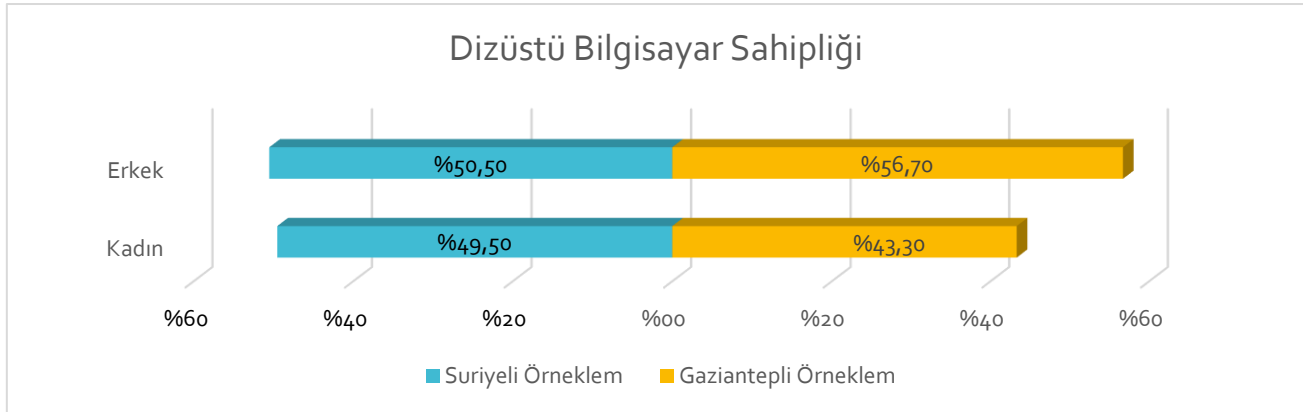
Tüm bu veriler ışığında özellikle şu üç husus anlamlı görünmektedir: Birincisi, teknoloji sahipliği konusunda her iki toplumdaki erkeklerin belirgin bir üstünlüğü bulunmaktadır. Bu durum cinsiyetler arası iş bölümü çerçevesinde şekillenen toplumsal hayatın, bu vurgusunu teknoloji sahipliği söz konusunda da devam ettirdiğini göstermektedir. Badagliacco'nun (1990) söylediği biçimde, yeni teknolojilerin büyük ölçüde bir erkek alanı olarak tasvir edildiği gerçeği burada kendisini yeniden göstermektedir. Kamusal hayatta görünür olmak, bir özel alan olarak evin dışına çıkmak ve en nihayetinde gündelik hayatta akışkanlığı sağlayacak teknolojilere (otomobil, bilgisayar, telefon vb.) sahip olmak, erkeklere ve/veya erkeklığe ilişkin repertuarı kendiliğinden alana çağırılmaktadır. Bilgi teknolojileri "oğlanlar için oyuncak" olarak düşünülmemektedir (Faulkner, 2001). Buna ek olarak, erkeklığe ilişkin bu vurgunun iki toplum arasındaki kültürel yakınlık uğraklarından birisi olduğu da söylenebilir.

İkincisi, bilgi teknolojilerine sahip olma açısından cinsiyetler arasındaki açıklığın en yüksek olduğu başlık masaüstü bilgisayar olarak görünmektedir. Nitekim, gelinen noktada masaüstü bilgisayarın kullanım alanının daha çok ofis ve işyerleri ile sınırlı kaldığı, dolayısıyla bu mekânların da çoğunlukla erkeklerin kamusal hayattaki etkinlik alanlarını işaretlediği düşünüldüğünde bu açıklığın da yine yukarıdaki cinsiyetler arası iş bölümü ile ilişkili olduğu söylenebilir.

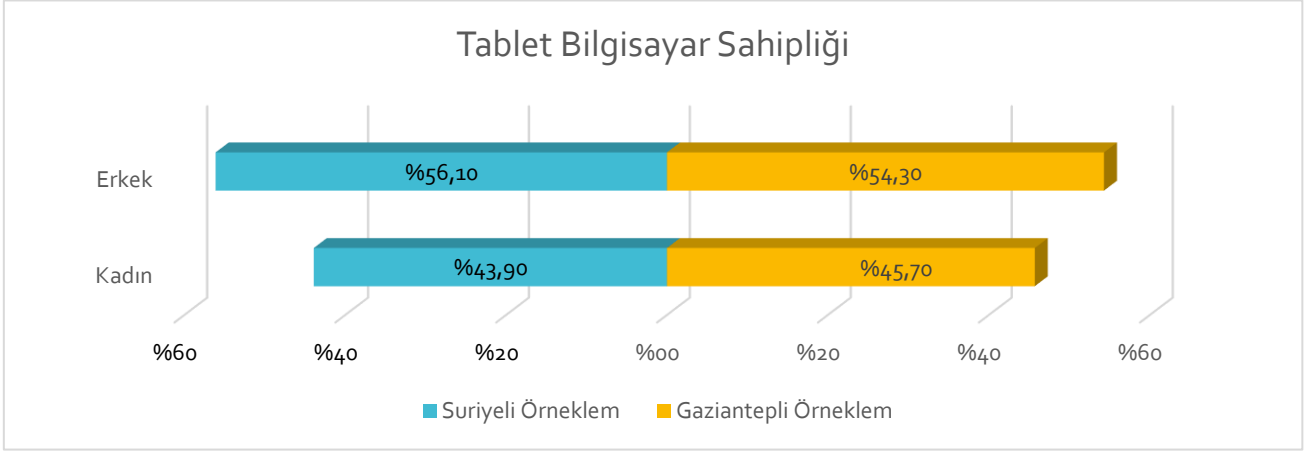
Üçüncüsü, göçmen erkeklerin mobil bilgi teknolojilerine (burada, tablet ve telefon -dizüstü bilgisayarın işlem yeteneklerini dışarıda bırakarak) yerli erkeklere nazaran artan yoğunlukta bir sahipliği görünmektedir. Nitekim aynı başlıklarda göçmen kadınların sahiplik oranı da yerli kadınlarla karşılaştırıldığında oldukça dengelidir. Mobil teknolojilere bu göçmen ilgisinin, tam da göçmen olmaktan ve bunun beraberinde getirdiği hayat güzergahlarından kaynaklandığı söylenebilir. Göçmen olma ve bir yerde kökleşememe hali, teknoloji tüketim tercihlerinde ve kullanım pratiklerinde kendisini göstermektedir.

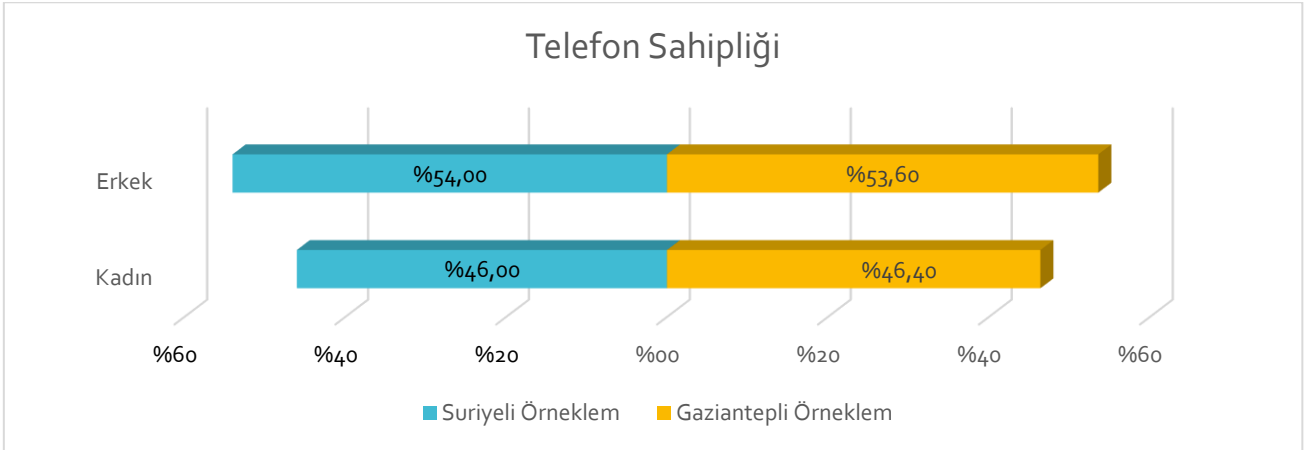
Şekil 7 Masaüstü Sahipliğinin Cinsiyete Göre Ayrımı

Şekil 8 Dizüstü Bilgisayar Sahipliğinin Cinsiyete Göre Ayrımı

Şekil 9 Tablet Bilgisayar Sahipliğinin Cinsiyete Göre Ayrımı

Şekil 10 Telefon Sahipliğinin Cinsiyete Göre Ayrımı

Sınıfsal Ayrım

Bilgi teknolojileri sahipliğine sınıfsal bir açıdan bakıldığında, sosyo-ekonomik bağlamda üst basamakta değerlendirilebilecek ve bu doğrultuda belli bir sermaye birikimine sahip toplumsal grupların özellikle bilgisayar başlığında oransal bir yoğunluğu olduğu görülmektedir. Buradaki sosyo-ekonomik düzey mekânsal ayrımlar ekseninde tanımlandığından, yoğunluk oranları ilgili bölgelerde yaşayan hem yerliler hem de göçmenler için böyledir. Bu doğrultuda birinci bölgede yaşayan Suriyeli göçmenler %40,40 oranında masaüstü bilgisayara sahipken, aynı bölgede yaşayan Gaziantepli yerlilerin %27,6 oranında sahipliği söz konusudur (Şekil 11). Yine dizüstü bilgisayar başlığında birinci bölgedeki göçmenler %42,5 oranında sahipliğe sahipken, aynı bölgedeki yerlilerin sahipliği yüzde 40,3 oranında görünmektedir (Şekil 12). Sosyo-ekonomik olarak en alt basamakta olan ve çoğunlukla her iki toplumdaki emekçilerin ikamet ettiği beşinci bölgedeki dizüstü bilgisayar sahipliği her iki toplum için de %10 ve altında bir oransal değere sahiptir. Bu tablo, tablet bilgisayar sahipliği söz konusu olduğunda da büyük oranda değişmeden kalmakta; birinci bölgedeki göçmenlerin sahiplik oranı %53,7'ye ulaşırken, bu oran yerlilerde %34,2 olmaktadır (Şekil 13).

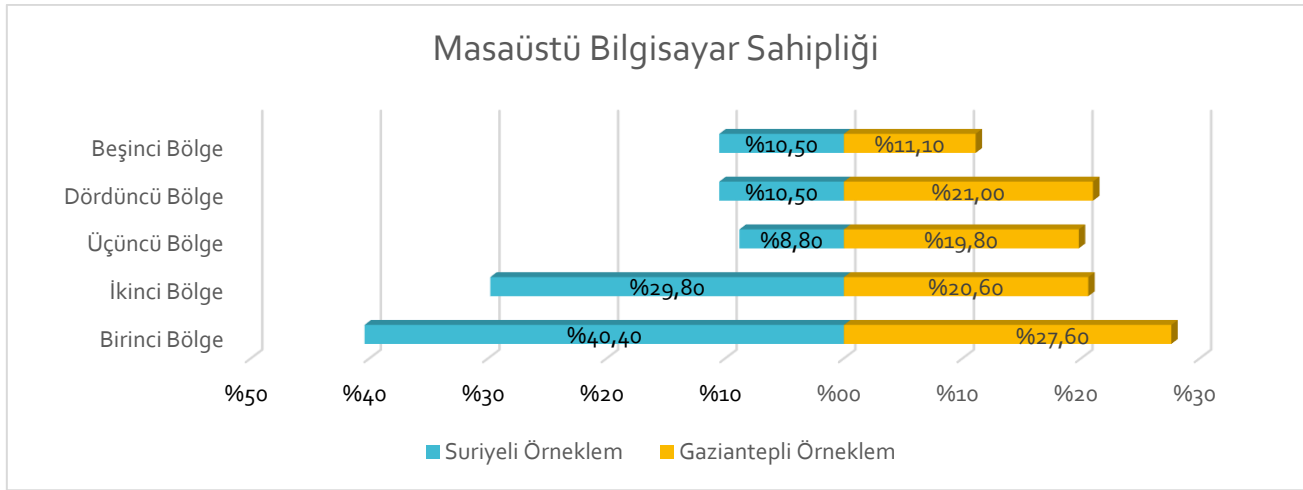
Yerleşik veya mobil bilgisayar sahipliğindeki genel tablo bu iken, telefon sahipliği konusundaki oransal görünüm büyük ölçüde değişmektedir. Sosyo-ekonomik olarak alt düzeydeki bir ikamet alanı olan dördüncü bölge buradaki liderliği üzerine almakta ve her iki toplum için de (göçmenlerde %24,5 ve yerlilerde 23,3) telefon sahipliğinin en yoğun bölge olma hüviyeti kazanmaktadır (Şekil 14).

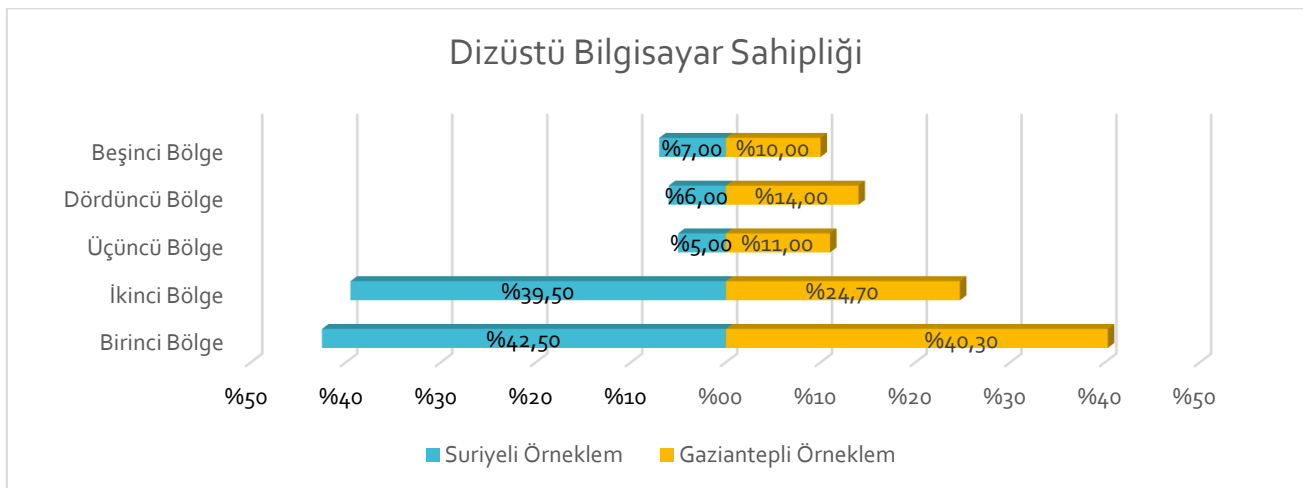
Bütün bu rakamsal verilerin ışığında, şu 4 husus özellikle önemli görünmektedir: Birincisi, birinci ve ikinci bölgede ikamet eden, sosyo-ekonomik hiyerarşinin üst basamaklarında olan ve/veya ekonomik sermayesi yoğun olan toplumsal grupların teknolojik sermayesi de nüfusa oranla daha yoğundur. Bu durum her iki toplum için özellikle işlemci yeteneğine ihtiyaç duyulan bilgisayarlar söz konusu olduğunda son derece belirgindir. Göçmenlerin ve yerlilerin tümü için ekonomik sermaye düştükçe teknolojik sermaye oranı da buna paralel olarak dengeli biçimde düşmektedir. İkincisi, telefon teknolojisi söz konusu olduğunda ekonomik sermaye ile teknolojik sermaye arasındaki aynı yönlü ilişki büyük ölçüde değişmektedir. İşlemci yeteneklerine büyük ölçüde ihtiyaç duyulmayan ve kolay taşınabilirliği ile hem asgari sesli iletişim hem de enformasyon takibine imkân tanıyan bir teknoloji olarak telefona ilgi, sosyo-ekonomik olarak daha alt bir düzeyde olan ve buna mukabil mekânlarda ikamet eden toplumsal öznelerin sürekli hareket halinde olma ihtiyacı ile ilişki olabilir. Ekonomik (çalışma ihtiyacı, iş arayışı, sosyal yardımlara erişim vb.) veya kültürel (kahvehane kültürü vb.) nedenlerle gündelik hayattaki akışkanlığın buna uygun bir teknoloji olarak özellikle telefonu gündeme

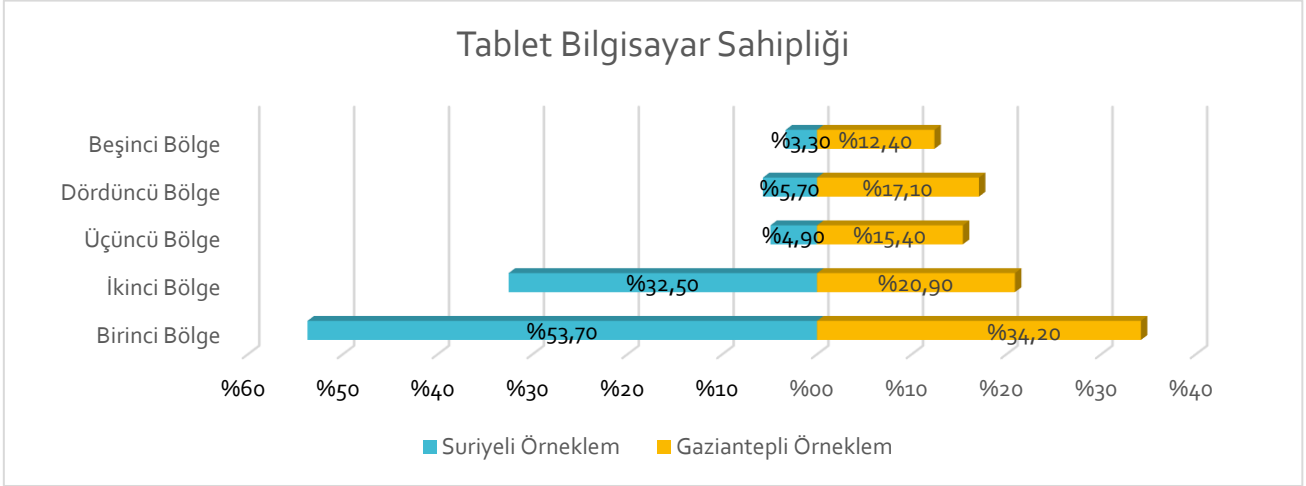
getirdiği söylenebilir. Üçüncüsü, göçmen ve yerli topluma kendi içinde bakıldığında, özellikle yerleşik veya mobil fark etmeksizin bilgisayar sahipliği söz konusu olduğunda, Suriyeli göçmenler arasındaki teknolojik eşitsizliğin Gaziantep yerlilerine nazaran çok daha derin olmasıdır. Buna karşın sosyo-ekonomik olarak farklı bölgelerde ikamet eden yerlilerin teknoloji sahipliği konusundaki oransal dağılımı daha dengeli bir görünüm arz etmektedir. Dördüncüsü, teknoloji sahipliğinin en yoğun olduğu bölgelerde her iki toplum arasında karşılaştırmalı bir okuma yapıldığında -üstteki teknolojik eşitsizlik bahsinin de etkisiyle- göçmen nüfusunun teknoloji sahipliğinin aynı bölgedeki yerli nüfusa göre oransal olarak daha yoğun olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle, yerleşik ve mobil bilgisayar teknolojileri söz konusu olduğunda birinci bölgedeki göçmenlerin, telefon teknolojisi söz konusu olduğunda da dördüncü bölgedeki göçmenlerin aynı bölgelerdeki yerlilere göre teknolojiye sahiplik oranı daha fazladır.

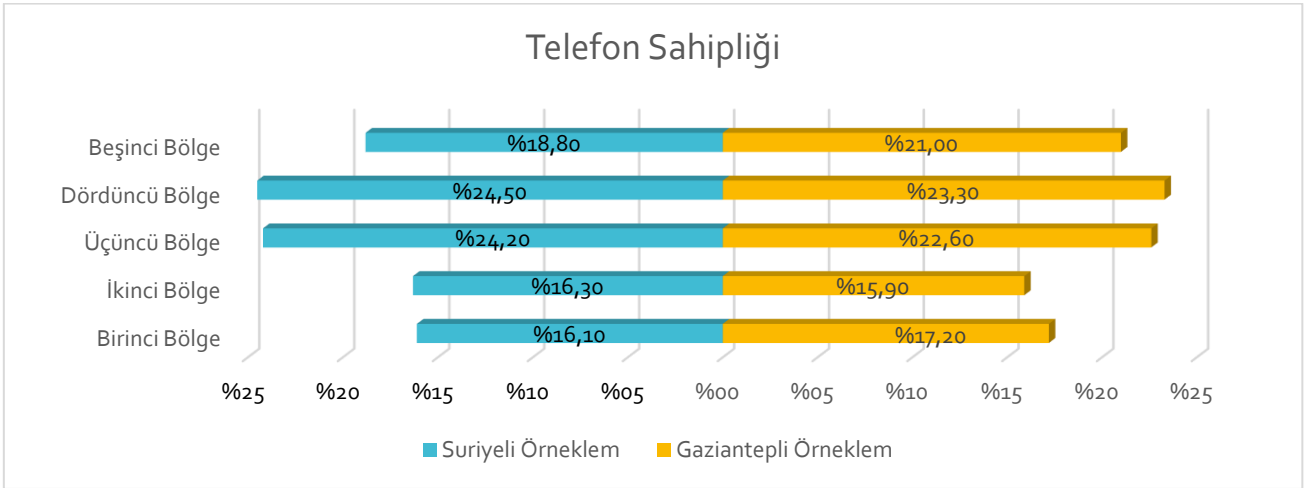
Şekil 11 Masaüstü Bilgisayar Sahipliğinin Sınıfsal Ayrımı

Şekil 12 Dizüstü Bilgisayar Sahipliğinin Sınıfsal Ayrımı

Şekil 13 Tablet Bilgisayar Sahipliğinin Sınıfsal Ayrımı

Şekil 14 Telefon Sahipliğinin Sınıfsal Ayrımı

Dijital Abonelikler

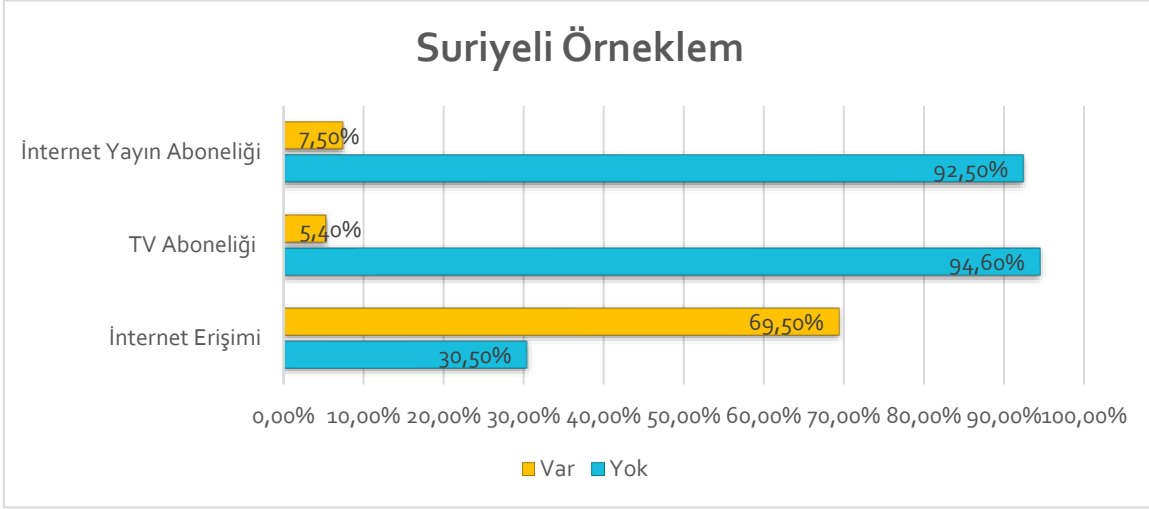
Gaziantep yerlileri ile Suriyeli göçmenlerin dijital içeriğe yönelik ilgilerine bakıldığında, her iki toplumun internet erişiminin oransal olarak birbirine paralel bir görünüme sahip olduğu gözlenmektedir. Buna göre göçmenlerin internet erişimi %69,5 (n=490) iken, yerlilerin internet erişimi %70,5 (n=612) oranındadır. Bununla birlikte, karasal yayıncılığın ötesinde online platformlar üzerinden sunulan dijital TV içeriğine yönelik ilgi söz konusu olduğunda, iki toplum arasındaki yerliler lehine belirgin farka rağmen genel olarak yoğunluğun düşük seviyede olduğu görülmektedir. Buna göre Suriyeli göçmenlerin TV aboneliği %5,4 (n=38) iken, Gaziantepli yerlilerin oranı %19,5 (n=169)'dir.

Biçim olarak internet erişiminden farklı olarak internet altyapısı üzerinden sunulan yayın içeriğine (gazete ve dergi gibi süreli yayınlar, dijital müzik servisi, diğer online veri akışı hizmetleri vb.) yönelik ilgi söz konusu olduğunda ise, yine iki toplum arasındaki yerliler lehine belirgin farka rağmen yoğunluğun düşük seviyede olduğu görülmektedir. Buna göre, Suriyeli göçmenlerin oranı %7,5 (n=53) iken, Gaziantepli yerlilerin internet yayın aboneliği %12,5 (n=108) olmaktadır (Şekil 15-16).

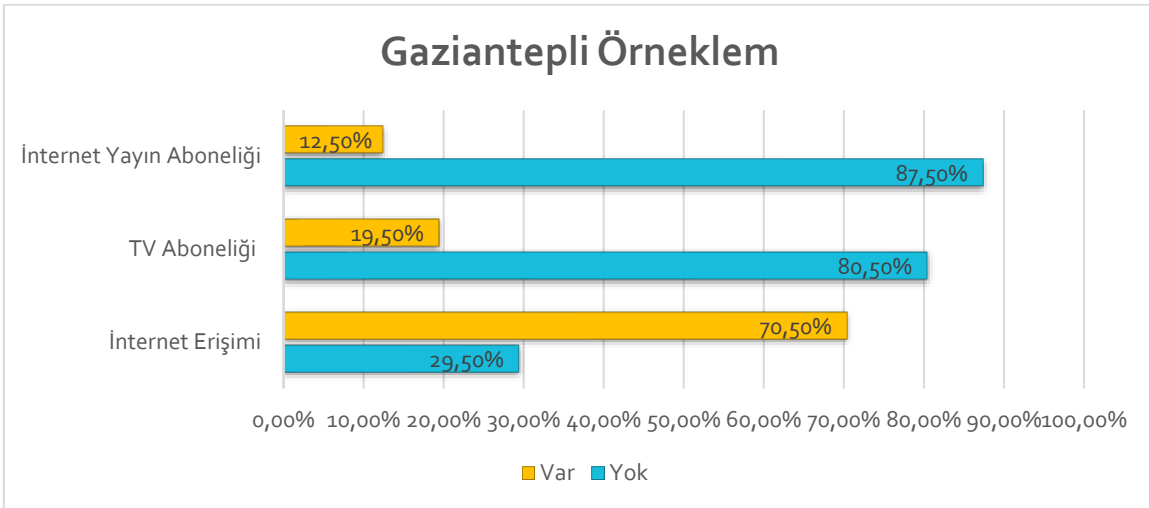
Bütün bu rakamsal verilerin ışığında, internet ve o altyapı üzerinden sağlanan enformasyon ihtiyacının hem göçmenler hem de yerliler açısından görünür olmasına karşın, dijital içeriğe ücret ödeme yöneliminin yine her iki toplum için zayıf olduğu görülmektedir.

Bu zayıflık üzerinden Gaziantepli yerliler ve Suriyeli göçmenler arasında bir karşılaştırma yapıldığında ise, hem özel olarak TV aboneliğinin hem de genel olarak internet yayın aboneliğinin göçmenlerin gündelik hayatında oldukça cılız olduğu ve hatta hayatın geri kalanı ile karşılaştırıldığında bir tür lüks olarak konumlandığı söylenebilir.

Şekil 15 Suriyeli Örneklemın Dijital Abonelikleri

Şekil 16 Gaziantepli Örneklemın Dijital Abonelikleri

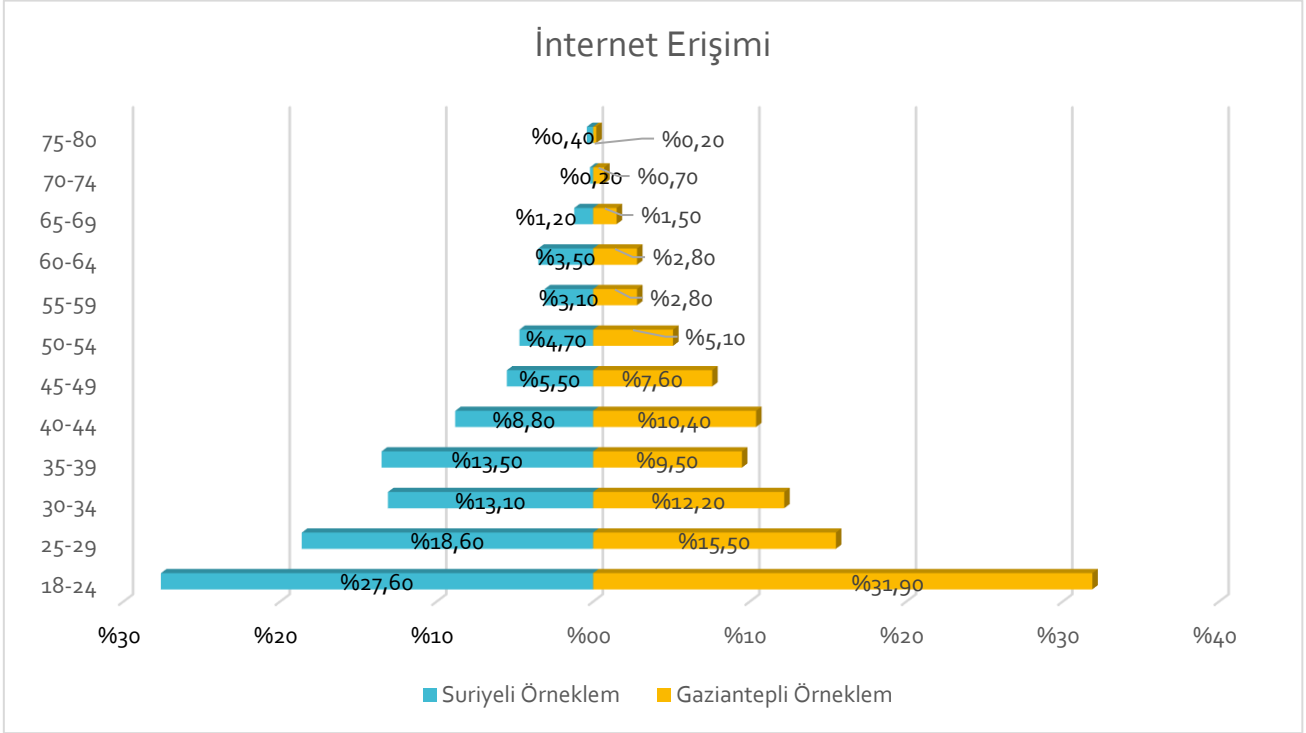
Nüfusa Göre Ayrım

Gaziantep yerlileri ile Suriyeli göçmenlerin dijital içeriğe yönelik ilgilerinin nüfusa bağlı oransal dağılımı değerlendirildiğinde, tüm başlıklarda en yoğun biçimde 30 yaş altındaki toplumsal özneler tarafından ilgi görüldüğü ve her iki toplumda da yaş düzeyi yükseldikçe erişim ve abonelik yöneliminin düştüğü görülmektedir. Buna göre, internet erişimi 18-24 yaş aralığındaki göçmenlerde %27,6 oranına sahipken, yerlilerdeki yönelim %31,9 düzeyindedir (Şekil 17). İnternet erişimi bahsinde her iki toplumda da yaş düzeyindeki artışa paralel olarak dengeli sayılabilecek bir düşüş söz konudur.

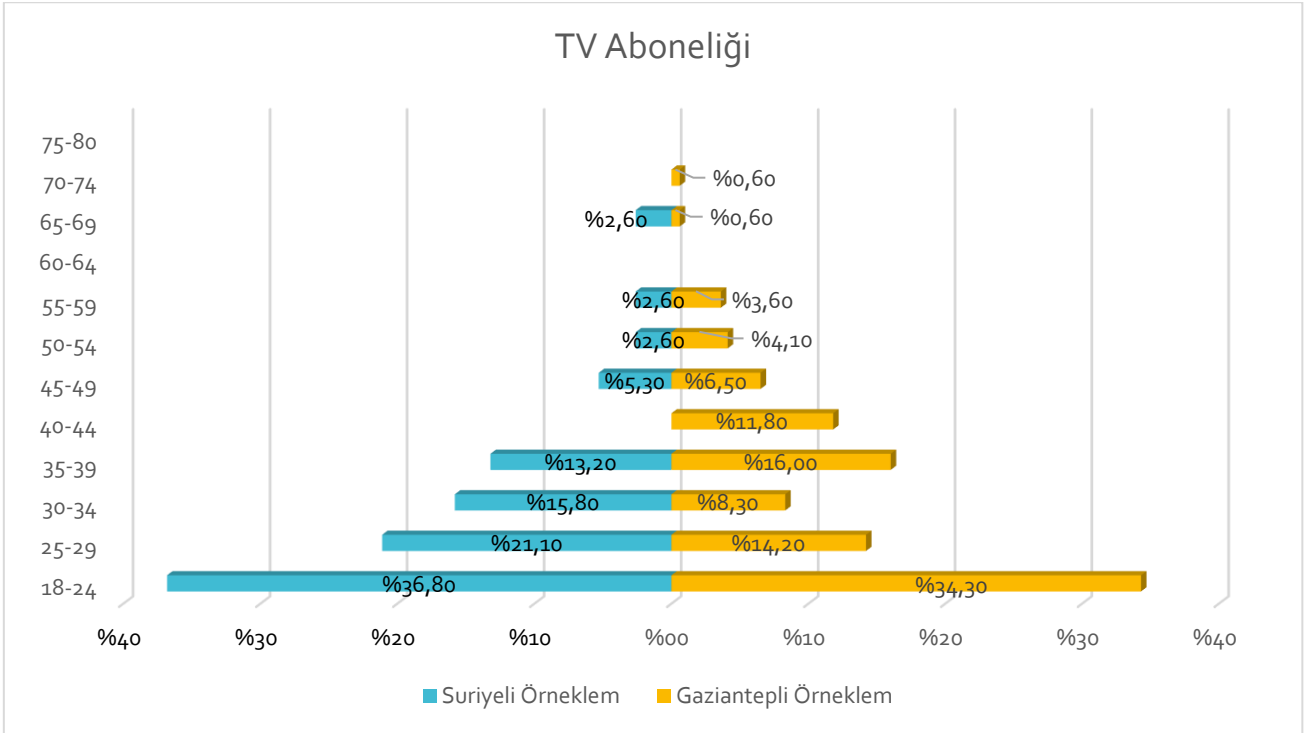
TV aboneliği başlığında da yine her iki toplumun 18-24 yaş aralığındaki genç nüfusunda oransal bir yoğunlaşma görülmektedir. Suriyeli göçmenlerin 18-24 yaş aralığındaki TV aboneliği oranı %36,8 iken, bu oran yerlilerde %34,3 olmaktadır (Şekil 18). TV aboneliği bahsinde, göçmen nüfusta yaş düzeyindeki artışa bağlı olarak dengeli sayılabilecek oransal bir düşüş söz konusu iken; yerli nüfusun 35-45 yaş aralığındaki sapma, benzer bir dengeli düşüşü işaret etmeyi zorlaştırmaktadır. Son olarak internet yayını aboneliğinde ise, 30 yaş altı toplumsal öznelerin yoğunluğu oluşturduğu (toplamda, göçmenlerde %66,1 ve yerlilerde %56,5) oransal bir dağılım görülmektedir (Şekil 19). Yaş aralığı yükseldikçe abonelikte görülen düşüşe ilişkin genel izlenim burada da devam etmekle birlikte, hem Suriyeli göçmenler hem de Gaziantepli yerliler için 30-34 yaş aralığı bu izlenimi bozan bir ayrık öge olarak internet yayını aboneliğinde durmaktadır.

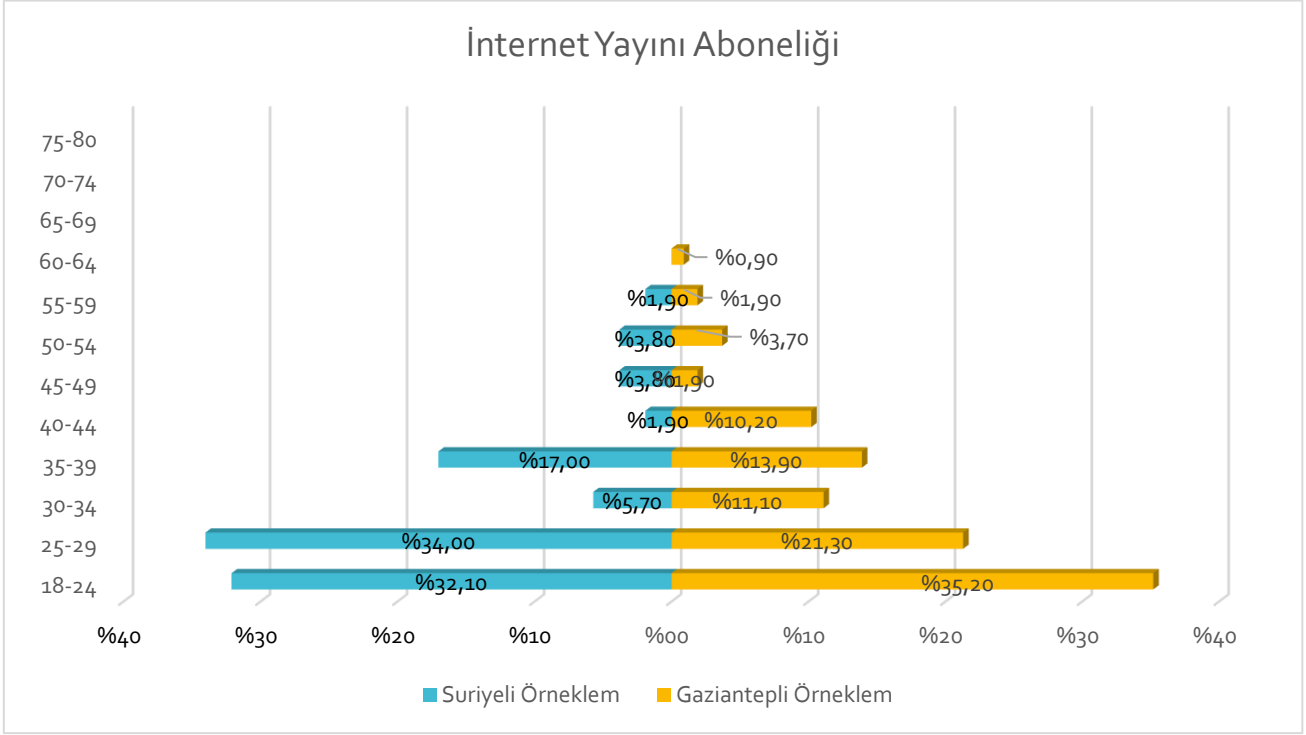
Bütün bu rakamsal verilerin ışığında, şu 2 husus özellikle önemli görünmektedir: Birincisi, dijital abonelik konusunda yaş düzeyindeki artışa bağlı olarak belirgin ve çoğunlukla dengeli bir düşüş söz konusudur. Dijital alan hem Suriyeli göçmenler hem de Gaziantepli yerliler için 30 yaş altındaki nüfusun ilgisine çoğunlukla haizdir ve özellikle bu toplumsal grubu harekete geçirme potansiyeline sahiptir. İkincisi, yaş aralığı ile dijital abonelik konusundaki ters yönlü genel ilişkiyi bozan ayrık öğeler olarak, TV aboneliği konusunda yerli nüfusun 35-45 yaş aralığı ve internet yayını aboneliği konusunda da her iki toplumun 30-34 yaş aralığının arkasındaki sosyolojinin nitel olarak incelenmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda bir varsayım olarak, TV aboneliğindeki ayrık artışın ve internet yayını aboneliğindeki ayrık düşüşün ilgili yaş gruplarındaki -sırasıyla- ekonomik rahatlama ve gelecek beklentilerindeki endişe ile ilişkili olduğu söylenebilir.

Şekil 17 İnternet Erişiminin Nüfusa Göre Ayrımı

Şekil 18 TV Aboneliğinin Nüfusa Göre Ayrımı

Şekil 19 İnternet Yayını Aboneliğinin Nüfusa Göre Ayrımı

Cinsiyete Göre Ayrım

Gaziantep yerlileri ile Suriyeli göçmenlerin dijital abonelik konusundaki yönelimleri cinsiyet bağlamında ele alındığında, genel olarak erkeklerin dünyasına bükülen bir tablo ile karşılaşılmaktadır. Bu tablodaki haliyle cinsiyetler arası açıklık özellikle Suriyeli göçmenlerde çok daha derindir. Buna göre göçmen erkeklerin internet erişimi oranı %74,4 iken, göçmen kadınların erişimi %64,3 seviyesindedir. Aynı başlıkta yerli erkeklerin oranı %78,6 iken, yerli kadınların internet erişimi oranı %61,8 olarak görünmektedir (Şekil 20). TV aboneliği başlığında Gaziantepli yerli erkeklerin oranı %52,7 iken, yerli kadınların aboneliği %47,3 düzeyindedir. Aynı başlıkta Suriyeli göçmen erkeklerin TV aboneliği oranı %71,1 iken, göçmen kadınların oranı %28,9 olmaktadır (Şekil 21). Son olarak internet yayın aboneliği bahsinde, yerli erkeklerin oranı %57,4 iken, yerli kadınların abonelik oranı %42,6 seviyesindedir. Aynı bahiste Suriyeli göçmen erkeklerin internet yayın aboneliği %69,8 iken, göçmen kadınları oranı %30,2 olarak görünmektedir (Şekil 22).

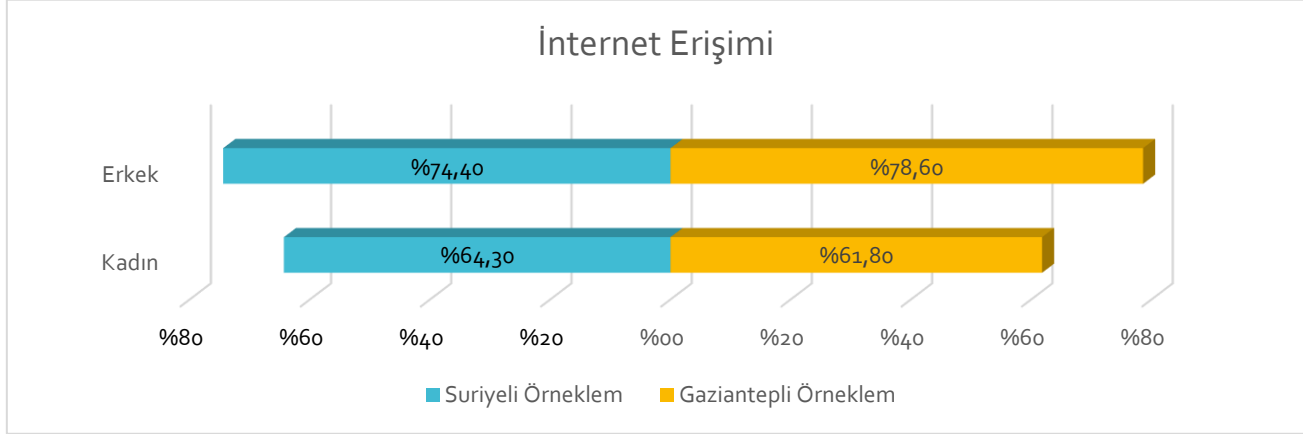
Bütün bu rakamsal verilerin ışığında şu 2 husus özellikle önemli görünmektedir: Birincisi, dijital aboneliğin cinsiyet bağlamında izlendiği tüm başlıklarda her iki toplumda da erkeklerin iktidar alanına bükülen bir repertuar öne çıkmaktadır. Bu vurgu Gaziantepli yerlilerin toplumsal alanı için de böyle olmakla birlikte Suriyeli göçmenlerdeki cinsiyetler arası açıklık çok daha derindir. Bireysel olarak kullanılan cep telefonları üzerinden erişilen internet servisi, hem hukuki olarak abonelik süreçlerinde hem de farklı telefon numaraları tanımlamak suretiyle gündelik pratiklerde her bir toplumsal aktörü birbirinden bağımsız birimler olarak ele aldığından bu konuda cinsiyetler arası dağılımın bir parça dengeli olduğu söylenebilir. Ancak evi ve/veya aileyi temsil etmeyi gerektirecek bir güzergâh olarak TV aboneliği ve internet yayın aboneliği söz konusu olduğunda bu görünüm özellikle göçmen nüfusta büyük ölçüde değişmekte ve cinsiyetler arası eşitsizlik derinleşmektedir. Kamusal alandaki abonelik

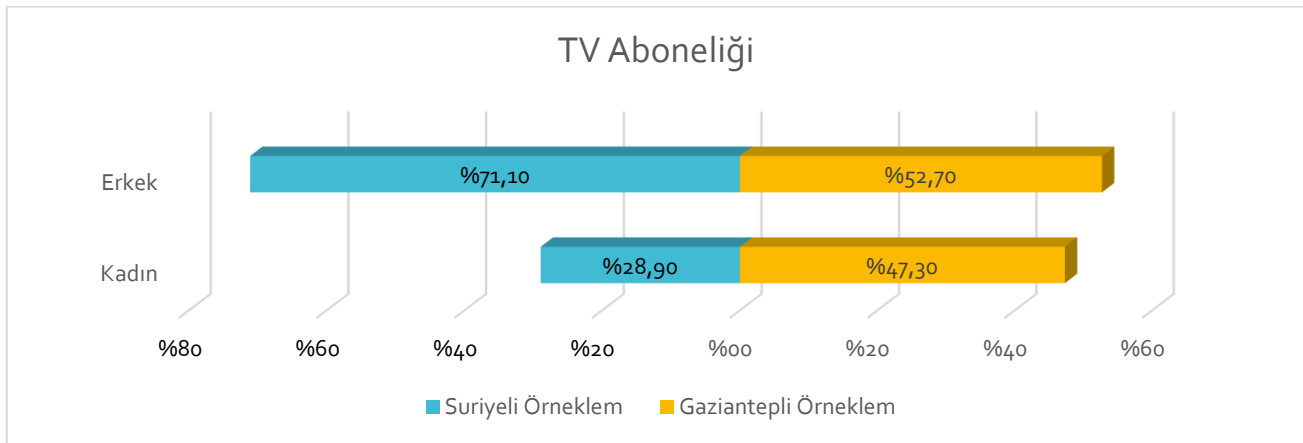
süreçlerinde ailenin ve özel alanın erkek tarafından temsil olunması, ev ile devlet/şirket temaslarının erkekler üzerinden sağlanması gerektiği algısının kültürel bir tutum olduğu kadar gündelik hayattaki pratik etkinliğin bir sonucu olduğu da söylenebilir. En nihayetinde TV aboneliği ve internet yayın aboneliği başlıklarında ortaya çıkan tablo, özellikle göçmen nüfusta belirgin bir olgu olarak erkek ve kadın arasındaki mekânsal ayrımları göstermesi açısından da önemlidir. İkincisi, bu eşitsizliğin etkisiyle TV aboneliği ve internet yayın aboneliği başlıklarında Suriyeli göçmen erkeklerin oransal yoğunluğu, Gaziantepli yerli erkeklere nazaran daha fazla görünmektedir. Keza, aynı nedenle göçmen kadınların oransal yoğunluğu, yerli kadınlara nazaran da daha düşüktür. Bir prensip olarak, her ne kadar iki toplum arasında erkeklige bükülen kültürel bir yakınlık olsa da, cinsiyetler arası eşitsizliğin

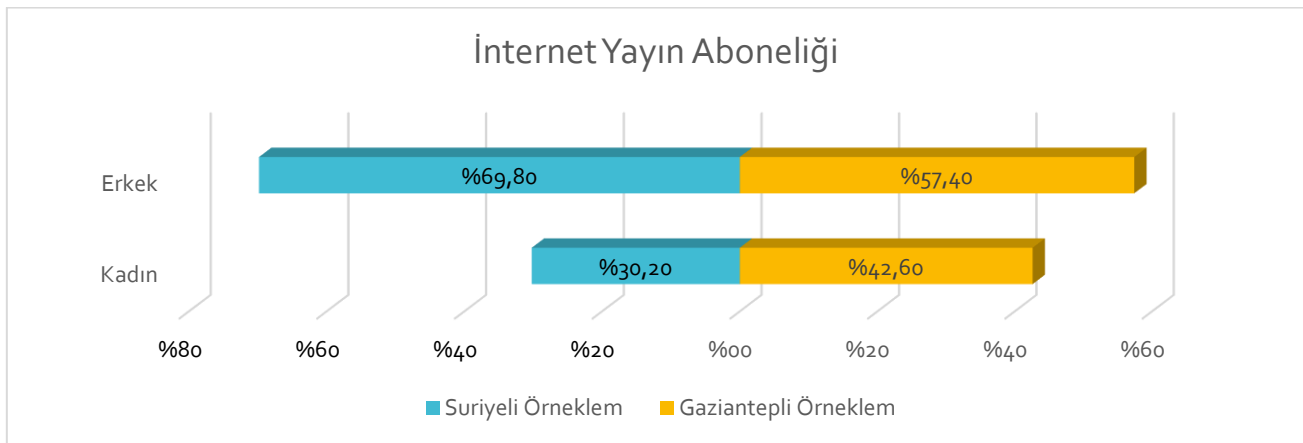
derinleşmesinin göçmen kadınları toplumsal hiyerarşinin daha alt basamaklarına ittiği; göçmen erkeklerin, göçmen olmaktan kaynaklanan dezavantajlı konumlarını erkek olmaktan kaynaklanan ideolojik bir ağırlıkla telafi ettikleri söylenebilir.

Şekil 20 İnternet Erişiminin Cinsiyete Göre Ayrımı

Şekil 21 TV Aboneliğinin Cinsiyete Göre Ayrımı

Şekil 22 İnternet Yayını Aboneliğinin Cinsiyete Göre Ayrımı

Sınıfsal Ayrım

Gaziantep yerlileri ve Suriyeli göçmenlerin dijital abonelik yönelimleri sosyo-ekonomik ilkeler etrafında bölümlendirilen mekânlar bağlamında sınıfsal açıdan ele alındığında, internet erişiminin bölgeler arasında her iki toplum için de büyük ölçüde dengeli dağıldığı ancak TV aboneliği ve internet yayın aboneliği söz konusu olduğunda hem ekonomik sermayenin ve/veya sermaye birikiminin fazla olduğu birinci bölgede belirgin biçimde yoğunlaştığı hem de göçmenler ile yerliler arasında belli farkların oluştuğu görülmektedir.

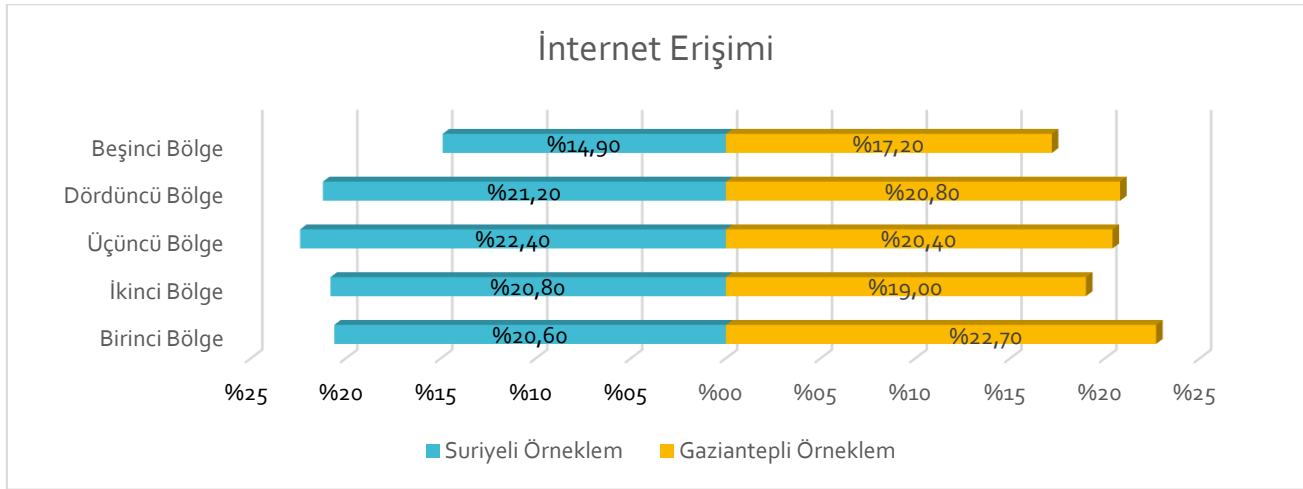
Buna göre, Gaziantep kent mekânında internet erişiminin en yoğun olduğu toplumsal alan %22,7 ile birinci bölgede ikamet eden yerliler olurken, en düşük olduğu toplumsal alan %14,9 ile beşinci bölgedeki göçmenler olmaktadır (Şekil 23). Sınıfsal olarak toplumsal alanın en uç kısımlarında bulunanlar (ekonomik sermayesi en yoğun yerliler ile ekonomik sermayesi en düşük göçmenler) dışında internet aboneliği bahsinde bölgeler arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı söylenebilir. Ancak TV aboneliği ve internet yayın aboneliği söz konusu olduğunda bu hal çarpıcı biçimde değişmektedir. Buna göre, ilgili abonelikler büyük ölçüde birinci bölgede yoğunlaşmış durumdadır. TV aboneliği konusunda sosyo-ekonomik açıdan en üst basamakta olan birinci bölgedeki göçmenler %60,5 oranına sahipken, bu oran sosyo-ekonomik açıdan en yakın göçmen bölgesi olan ikinci bölgenin (%21,1) üç katı civarındadır. Yine aynı başlıkta, birinci bölgedeki yerlilerin TV aboneliği oranı %46,7 iken, bu oran ikinci bölgedeki yerlilerin (%21,9) iki katından daha fazladır (Şekil 24). Anlaşıldığı üzere TV aboneliği bahsinde bölgeler arasında birinci bölgenin lehine büyük bir açıklık söz konusudur. Nitekim bu söz konusu açıklık, internet yayın aboneliği başlığında da devam etmektedir. Buna göre, ilgili aboneliğin en yoğun olduğu toplumsal alan olarak birinci bölgedeki göçmenlerin oranı %69,8 iken, bu oran sosyo-ekonomik açıdan en yakın konumda olan ikinci bölgenin (%15,1) dört katından daha fazladır. Yine aynı bahiste birinci bölgedeki yerlilerin internet yayın aboneliği oranı %59,3 iken, bu oran ikinci bölgedeki abonelik oranınının (%26,9) 2 katından daha fazladır (Şekil 25).

Bütün bu rakamsal verilerin ışığında şu 3 husus özellikle önemli görünmektedir: Birincisi, rakamsal açıdan küçük farklarla da olsa sosyo-ekonomik olarak en üst ve en alt basamaklarda yer alan bölgelerin internet erişimi oranı ekonomik sermaye düzeyi ile aynı yönlü görünmektedir. Üstelik buradaki sınıfsal farka ek olarak kültürel bir fark da eklenmekte ve sosyo-ekonomik olarak en üst basamakta yer alan yerli toplumsal özneler ile en alt basamakta yer alan göçmen toplumsal özneler arasında anlamlı bir karşıtlık görünmektedir. Ancak diğer yandan ara basamaklardaki bölgeler (ikinci, üçüncü ve dördüncü bölgeler) buradaki ilişkiyi bulanıklaştırmakta ve hem beş bölge arasında hem de iki toplum arasında ekonomik sermaye ile internet erişimi arasında yapılacak genellemeyi olanaksız hale getirmektedir. Bu bağlamda internet altyapısının bölgeler arasında dengeli olduğu ve göçmenler ile yerliler arasında erişimden kaynaklanan belirgin bir sayısal eşitsizliğin olmadığı söylenebilir.

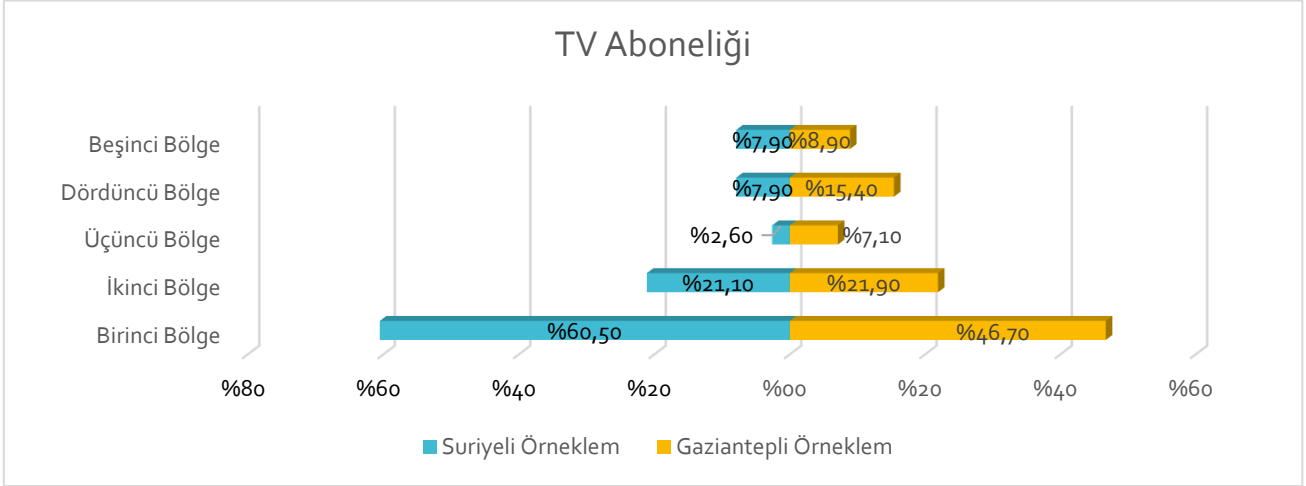
İkincisi, TV aboneliği ve internet yayın aboneliği konusunda sınıflar arasında oldukça keskin bir ayrışmanın olduğu görülmektedir. Hatta sosyo-ekonomik olarak birbirine yakın konumda bulunan ve aynı sınıf içerisinde kabul edebileceğimiz birinci ve ikinci bölgeler arasında dahi anlamlı bir fark bulunmaktadır. Dolayısıyla karasal yayının ötesindeki bir TV aboneliği ile internet üzerinden yayın

yapan dijital içerik aboneliğine hem göçmen nüfusunun hem de yerli nüfusun sermaye birikimi en yoğun kesiminin ilgi gösterdiği söylenebilir. Bu toplumsal grup dışında kalan özneler açısından ilgili içeriklerin konforlu ve ikincil bir ihtiyaç olarak görüldüğünü söylemek yanlış olmayacaktır. Buradaki vurgu hem Suriyeli göçmenler hem de Gaziantepli yerliler açısından böyledir; her bir toplumun kendi içinde birinci bölge lehine derin bir yarılma vardır.

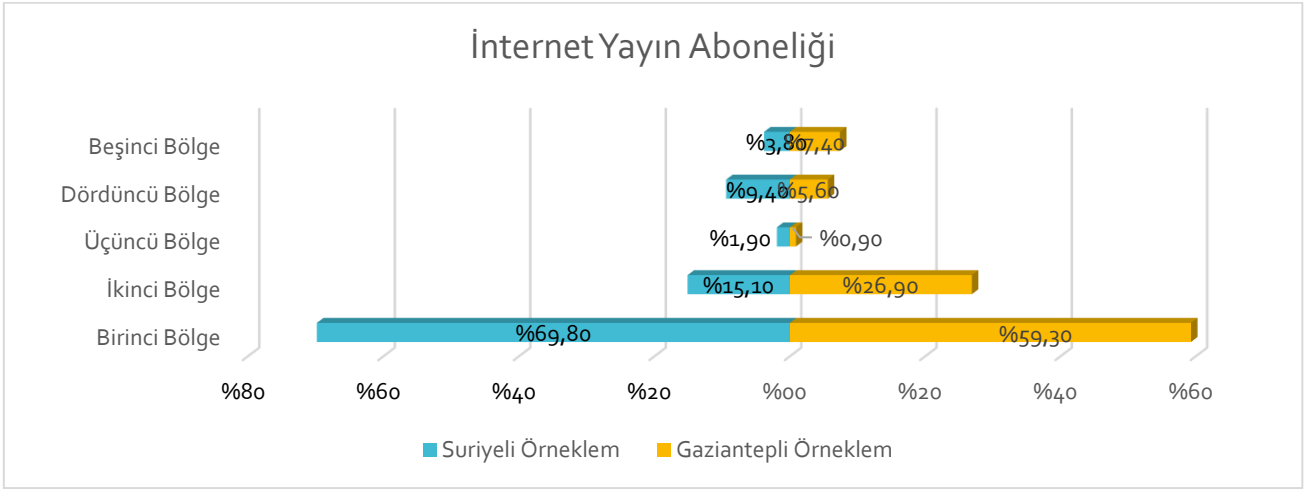
Üçüncüsü, TV aboneliği ve internet yayın aboneliği konusunda belirgin biçimde öne çıkan birinci bölgedeki göçmen ve yerli nüfusa ilişkin karşılaştırmalı bir okuma yapıldığında, Suriyeli göçmenlerin Gaziantepli yerlilere nazaran yoğunluğunun belirgin biçimde daha fazla olduğu görülmektedir. Buradaki yoğunluğun, geride bırakılan Suriye başta olmak üzere dünyanın gündemine ilişkin bir enformasyon ihtiyacının sonucu olduğu söylenebilir; ulus-aşırı enformasyon ağlarına, Arapça yayın yapan TV kanallarına, özellikle sermaye yoğun bir kesim söz konusu olduğundan küresel ekonomi gündemine vb. dahil olma ihtiyacı bu doğrultuda fazladan bir aboneliğe gereksinim duymaktadır. Öte yandan, geride bırakılan bir ülke olarak Suriye’de yayın yapan TV ve internet içeriklerine abonelikler üzerinden erişim sağlamak, buradaki yersiz yurtsuzluğu telafi eden bir mahiyete sahip olabilir. Ancak yinelemek gerekir ki; bu telafi etme yönelimi, ancak sosyo-ekonomik açıdan en üst basamakta bulunan göçmenlerin erişebildiği bir pratiktir.

Şekil 23 İnternet Erişiminin Sınıfsal Ayrımı

Şekil 24 TV Aboneliğinin Sınıfsal Ayrımı

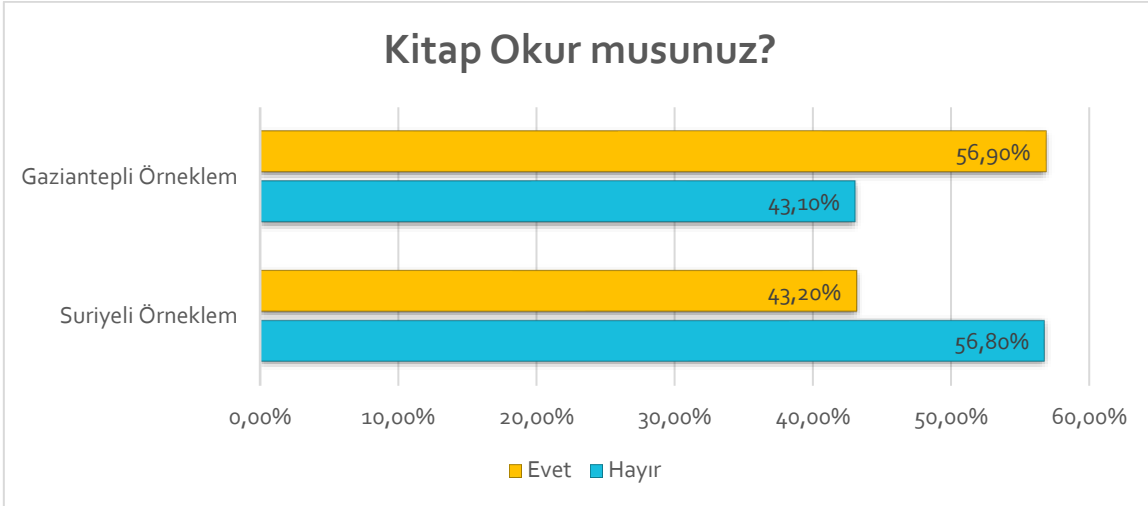

Şekil 25 İnternet Yayın Aboneliğinin Sınıfsal Ayrımı

Kitap Okuma Alışkanlıkları

Gaziantepli yerliler ile Suriyeli göçmenlerin kitap okuma etkinliğine daha yakından bakıldığında, her iki toplumun da kitaba ilgisi görece zayıf olmakla birlikte, kendi içinde bir karşılaştırma yapıldığında yerlilerin göçmenlere nazaran daha fazla ilgi gösterdikleri görülmektedir.

Buna göre, Gaziantepli yerlilerin %56,9'u (n=492) kitap okuma yönelimi konusunda olumlu bir yanıt verirken, bu oran Suriyeli göçmenlerde ancak 43,2 (n=304) olmaktadır (Şekil 26). Kültürel olarak birbirine yakın duran her iki toplumda da kitabın itibar hiyerarşisinin daha alt basamaklarında olmasının yanı sıra, göçmenlere ilişkin fazladan bir unsur olarak dil problemi ile göçmen olmaktan kaynaklanan diğer sosyo-kültürel bariyerlerin de kitapla kurulan ilişkiyi zorlaştırdığı ve göçmen habitusunu bu yönde dönüştürdüğü düşünülebilir.

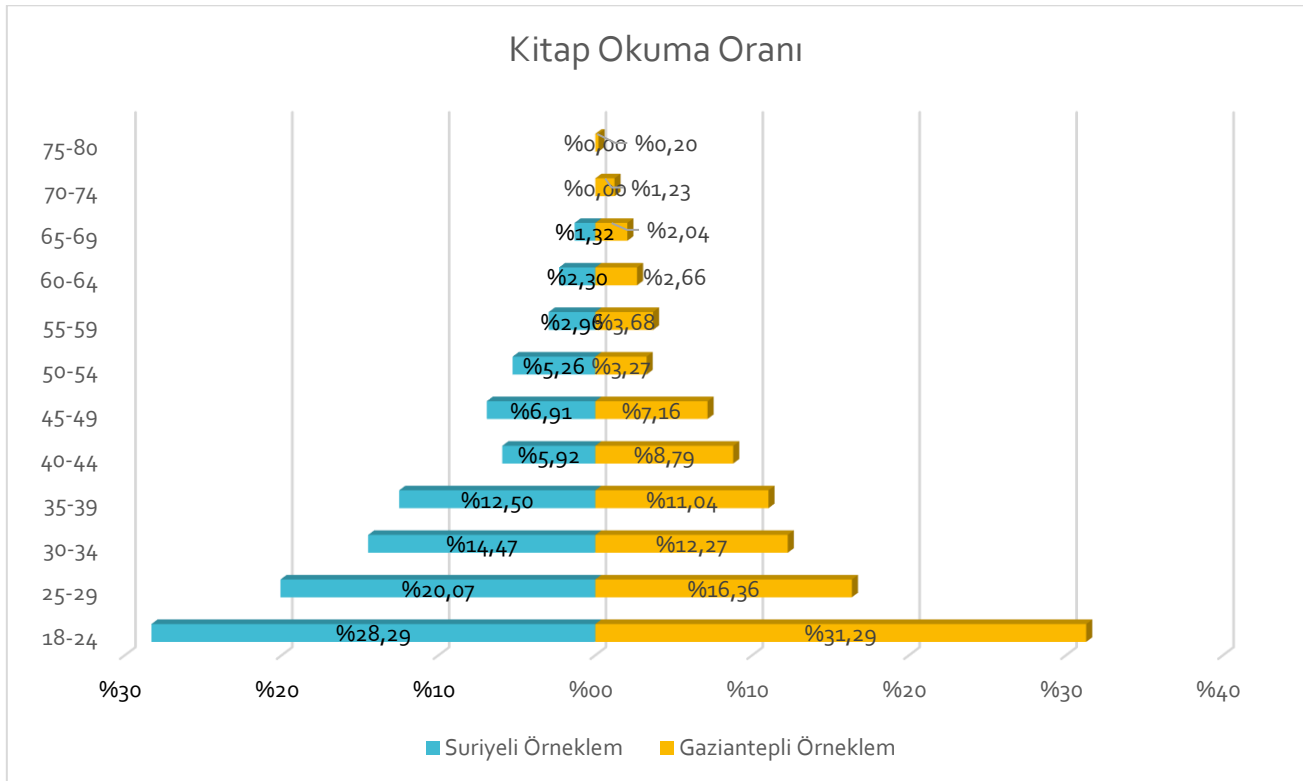

Şekil 26 Kitap Okuma Oranları

Nüfusa Göre Ayrım

Gaziantepli yerlilerin ve Suriyeli göçmenlerin kitap okuma alışkanlıklarına nüfusun yaş özellikleri açısından bakıldığında, okuma oranının neredeyse yarısının 30 yaş altı bireylerde yoğunlaştığı ve her iki toplum için de 18-24 aralığından başlayarak yaş aralığı yükseldikçe okuma oranının dengeli bir biçimde düştüğü görülmektedir.

Buna göre kitap okuma etkinliğinin en yoğun olduğu 18-24 yaş aralığındaki Gaziantep yerlilerinin oranı %31,29 iken, Suriyeli göçmenlerin oranı %28,29 olarak görünmektedir (Şekil 27). Bu yaş aralığındaki göçmen ve yerli toplumsal öznelerin öğrenim hayatına büyük ölçüde devam ediyor olması, onları kitap ile yakınlaştıran bir unsur olarak değerlendirilebilir. Yaş artışına bağlı olarak zaman içinde kitap ile belirli bir mesafenin oluşması olgusu ise, Gaziantep kent mekânında yerleşik kültürel doku ve gündelik örüntüler ile ulusal alandaki kentler hiyerarşisinde Gaziantep şehrini öne çıkaran bir unsur olarak girişimcilik, ekonomik rekabet gücü ve en nihayetinde buna bağlı olarak sermaye akışlarının entelektüel derinliği perdelemesiyle ilişkilendirilebilir.

Şekil 27 Yaş Gruplarına Göre Kitap Okuma Oranları

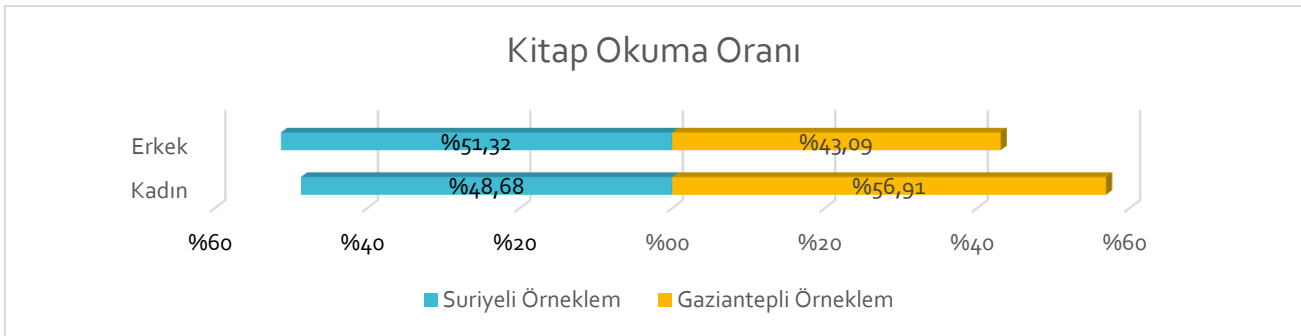
Cinsiyete Göre Ayrım

Gaziantep yerlilerinin ve Suriyeli göçmenlerin kitap okuma alışkanlıkları cinsiyet bağlamında değerlendirildiğinde, göçmen ve yerli eğilimlerinin ters yönlü olduğu görülmektedir. Buna göre, Suriyeli göçmenler içerisinde erkeklerin oransal yoğunluğu %51,32 ile kadınlara nazaran (%48,68) daha fazla iken; Gaziantepli yerlilerde -tam tersi biçimde- yoğunluk %56,91 oranı ile kadınlarda toplanmakta ve hatta yerli erkekler (%43,09) ile aralarında belirgin bir açıklık da oluşmaktadır (Şekil 28).

Erkeğin alanına bükülen cinsiyetler arası geleneksel roller Suriyeli göçmenlerin kitaba yönelik ilgisi söz konusu olduğunda da değişmeden kalırken, Gaziantepli yerli kadınların bu simgesel yeniden üretimi kesintiye uğratma potansiyelleri dikkat çekicidir. Göçmen ve yerli kadınlar arasındaki bu oransal farkın da bir nedeni olarak kadınlık deneyimi açısından karşılaştırmalı bir okuma yapıldığında; göçmen kadınların özel alan ve ev mekânına ilişkin sınırlarının daha belirgin çizildiği, kamusal hayattaki işlerin büyük oranda erkekler tarafından gerçekleştirilmesi sebebiyle bu alana erişiminin problemlidir olduğu, en nihayetinde göçmen ailelerinin geleneksel anlamda çok-çocuklu bir çizgiyi devam ettirdiği düşünüldüğünde kadınların çocuk bakımı gibi cinsiyetler arası iş bölümü çerçevesinde tarif edilen işlere odaklandığı ve en nihayetinde tüm bunların göçmen kadınların okuma deneyimlerini olumsuz yönde etkilediği düşünülebilir.

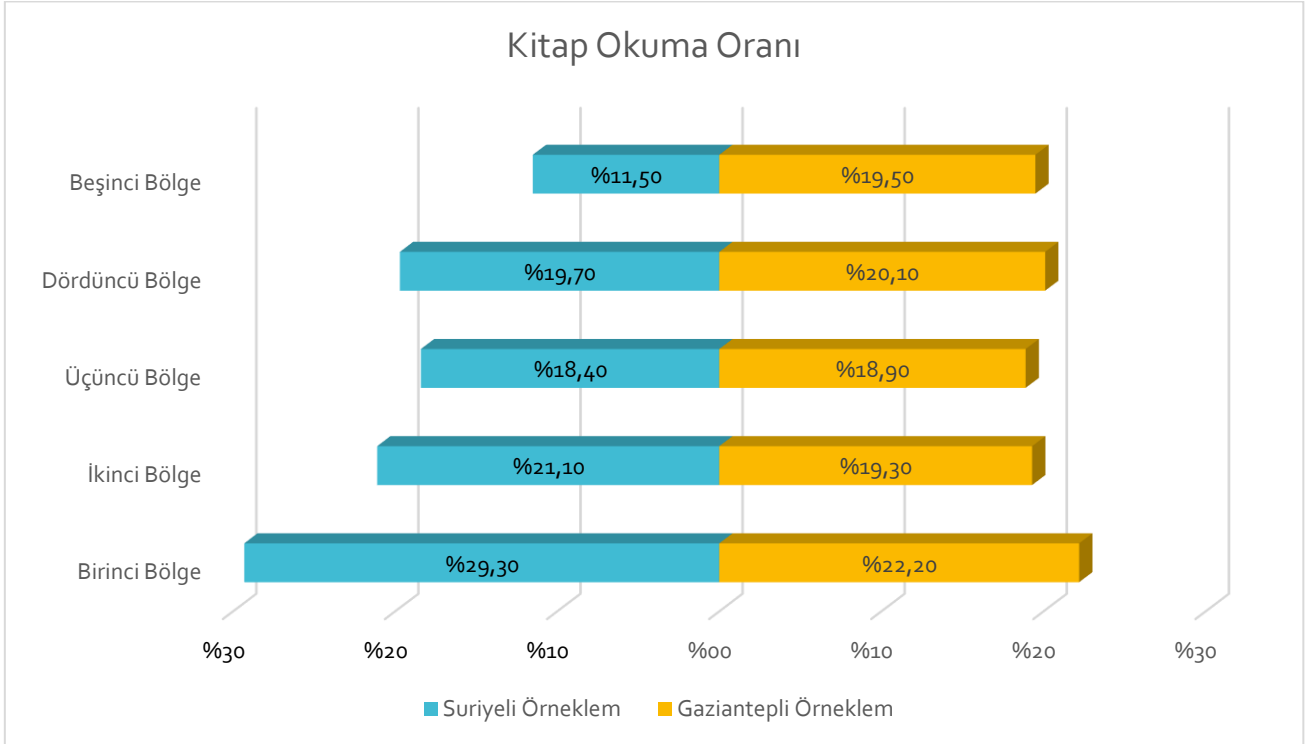
Bu kültürel ve ideolojik ağırlığın Gaziantepli yerli kadınlarda da olmasına karşın, göçmenlere nazaran yerleşik olma hali, geleceğe ilişkin beklentilerdeki netlik ve dil problemi gibi bariyerlerin olmamasının yerli kadınlara fazladan bir potansiyel yüklediği söylenebilir.

Şekil 28 Cinsiyete Göre Kitap Okuma Oranları

Sınıfsal Ayrım

Gaziantep yerlileri ve Suriyeli göçmenlerin kitap okuma alışkanlıklarına sosyo-ekonomik açıdan bölümlendirilen mekânlar doğrultusunda sınıfsal bir perspektifle bakıldığında, yerli nüfusta daha belirgin olmakla birlikte bölgeler arasında genel olarak dengeli bir dağılımın söz konusu olduğu söylenebilir (Şekil 29). Buna göre, Gaziantepli yerlilerinin en yoğun okuma oranına sahip bölgesi %22,2 ile birinci bölge iken, en düşük olduğu bölge %18,9 oranı ile üçüncü bölge olarak görünmektedir. Yine okuma oranının en yüksek olduğu ve sosyo-ekonomik açıdan da en üst basamakta yer alan birinci bölgeye en yakın oran sosyo-ekonomik olarak alt basamaklarda yer alan ve sınıfsal olarak çoğunlukla emekçi sınıfın ikamet ettiği dördüncü bölge olmaktadır. Dolayısıyla Gaziantepli yerlilerin okuma pratikleri ile sosyo-ekonomik düzey arasında anlamlı bir ilişki görünmemektedir; ekonomik sermaye birikimi, Gaziantep yerlileri örneğinde, kültürel yönelimleri tarif etmek için belirgin bir nedensellik sunmamaktadır. Aynı perspektiften Suriyeli göçmenlere bakıldığında, oradaki tablonun bir parça farklılaştığı ve sosyo-ekonomik düzey ile okuma pratiği arasında yerlilere nazaran daha belirgin bir anlamlılık görüldüğü söylenebilir. Buna göre, sosyo-ekonomik olarak en üst basamakta yer alan göçmen nüfusun ikamet ettiği birinci bölge %29,3 okuma oranına sahipken, en alt basamakta yer alan beşinci bölgedeki göçmenlerin okuma oranı %11,5 olmaktadır. Dolayısıyla Gaziantep kent mekânında ikamet eden Suriyeli göçmen toplumuna içeriden bakıldığında, ekonomik sermaye birikiminin okuma pratiği ve diğer kültürel yönelimler konusunda belirli bir nedensellik sunduğu görülmektedir. En nihayetinde ekonomi-kültür ilişkisine dair yerli ve göçmenler arasındaki farkın -her türlü kültürel yakınlığa rağmen- toplumsal bir fark olduğu ve ülkelerin (burada, Türkiye ve Suriye) farklı tarihselliklerinden, ekonomiyi tasavvur etme biçimlerinden, üretim tarzlarından, birikim rejimlerinden, kültürel reflekslerinden beslendiği söylenebilir.

Şekil 29 Sınıfa Göre Kitap Okuma Oranları

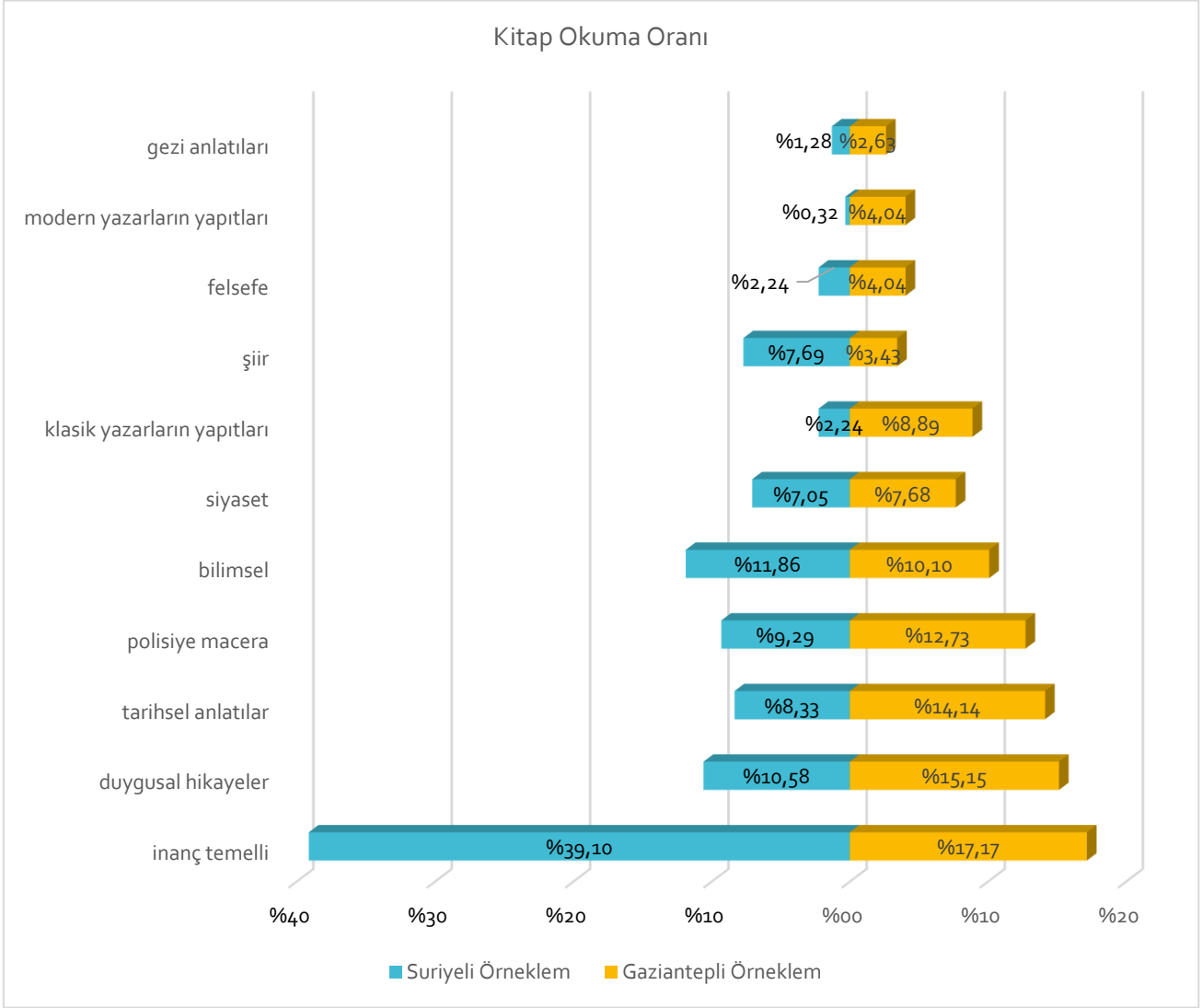
Kitap Türü Tercihii

Suriyeli göçmenler ve Gaziantepli yerlilerin kitap okuma tercihlerine bakıldığında, her iki toplum için de inanç temelli kitapların öncelikle tercih edildiği görülmektedir (Şekil 30). Göçmenlerin kütüphanesinde %39,1, yerlilerin kütüphanesinde ise %17,17 oranında inanç temelli kitaplar grubu yer almaktadır. Göçmenlerin kültürel dünyasında bu ilk grubu, %11,86 oranıyla bilimsel kitaplar ve %10,58 ile duygusal hikayeler takip etmektedir. Yerlilerin güzergahına bakıldığında ise %15,15 oranıyla duygusal hikayeler ve %14,14 oranıyla tarihsel anlatılar, inanç temelli kitaplar ile aynı sıraya dizilmektedir. Bunlarla karşılaştırıldığında siyaset, felsefe ve şiir gibi yazı türlerinin her iki toplum için de daha arka sıralarda yer aldığı görülmektedir.

Bu noktada bazı hususlar özellikle önemli görünmektedir: İlkin; kitap okuma tercihleri, tesadüfi seçimler değildir; toplumsal öznelerin bir kütüphane rafından çekip çıkardığı veya bir kitabevi tezgahında onlarca ötekinin arasında yöneldiği kitaplar, tıpkı hayatının geri kalanında olduğu gibi toplumsal bir ideoloji ile yüklüdür. Bunun gibi seçimler, tercihler veya beğeniler, insanların gündelik hayat güzergahlarını, dolayısıyla habituslarını şekillendiren ve yine habitus tarafından yönelinen işaretleri gösterir. Hal böyleyse, kitap okuma tercihlerini okumak, insanların gündelik yaşam etnografileri, zihin haritaları ve ötesinde toplumsal tasavvurları açısından önem arz etmektedir. Bu doğrultuda, Suriyeli göçmenlerin ve Gaziantepli yerlilerin kütüphanesinde ilk sırada yer alan inanç temelli kitapların hem Gaziantep kent mekânına sinen hem de göçmenlerin Suriye'deki kentlerinden gelirken yanlarında taşıdıkları muhafazakâr kültürel dokuyla ilişki olduğu söylenebilir. İki toplum arasındaki kültürel yakınlık uğraklarından birisi olarak da kurulan bu muhafazakâr iklim, esasen mimari biçimlerden finansal tercihlere kadar uzanan geniş bir spektrumda dinsel söylemi dolaşıma sokmakta ve bireylerin toplumsal alan içerisindeki koordinatlarını bu söylem üzerinden tarif etmektedir. Nitekim göçmenlerin ve yerlilerin kütüphanesinde inanç temelli kitapların eş zamanlı olarak ilk sırada yer alması, hayatın geri kalanındaki bu kültürel iklim ile konuşmaktadır.

İkinci olarak; yine göçmenlerin ve yerlilerin kültürel dünyasında ilk üç sırada yer alan muhteviyattan birisi olan duygusal hikayeler ve buna ilişik unsurlar olarak romantizm, melankoli vb. kavramlar, yine doğu toplumlarının simgesel repertuarında mevcut unsurlar olarak görünüyor. Batının rasyonel dünyasına karşıt biçimde kurulan bu sembolizmin, kimi zaman yerleşik hayatı tinsel anlamda derinleştirmekte kimi zaman da göçmekten kaynaklanan ıstırapı telafi etmekte kullandığı söylenebilir.

Üçüncü olarak; göçmenlerin kitaplığından farklı olarak Gaziantepli yerlilerin kütüphanesinde yer alan tarihsel anlatıların, kentin Türk kurtuluş mücadelesinde oynadığı rol ve buna ilişkin kimlik öğeleri ile ilişkili olduğu söylenebilir. Esasen kentin ismine eklenen Gazi ünvanında da karşılığını bulan ve kentte yerleşik insanların kimliklenmesinde son derece önemli olan bu tarihsel misyon, kahramanlık destanları gibi pastoral anlatılar üzerinden yukarıdaki duygusal hikayelerle de konuşan bir ilişkisellik ortaya koymaktadır.

Şekil 30 Kitap Türü Tercihleri

Kitap Türü Tercihinin Cinsiyete Göre Ayrımı

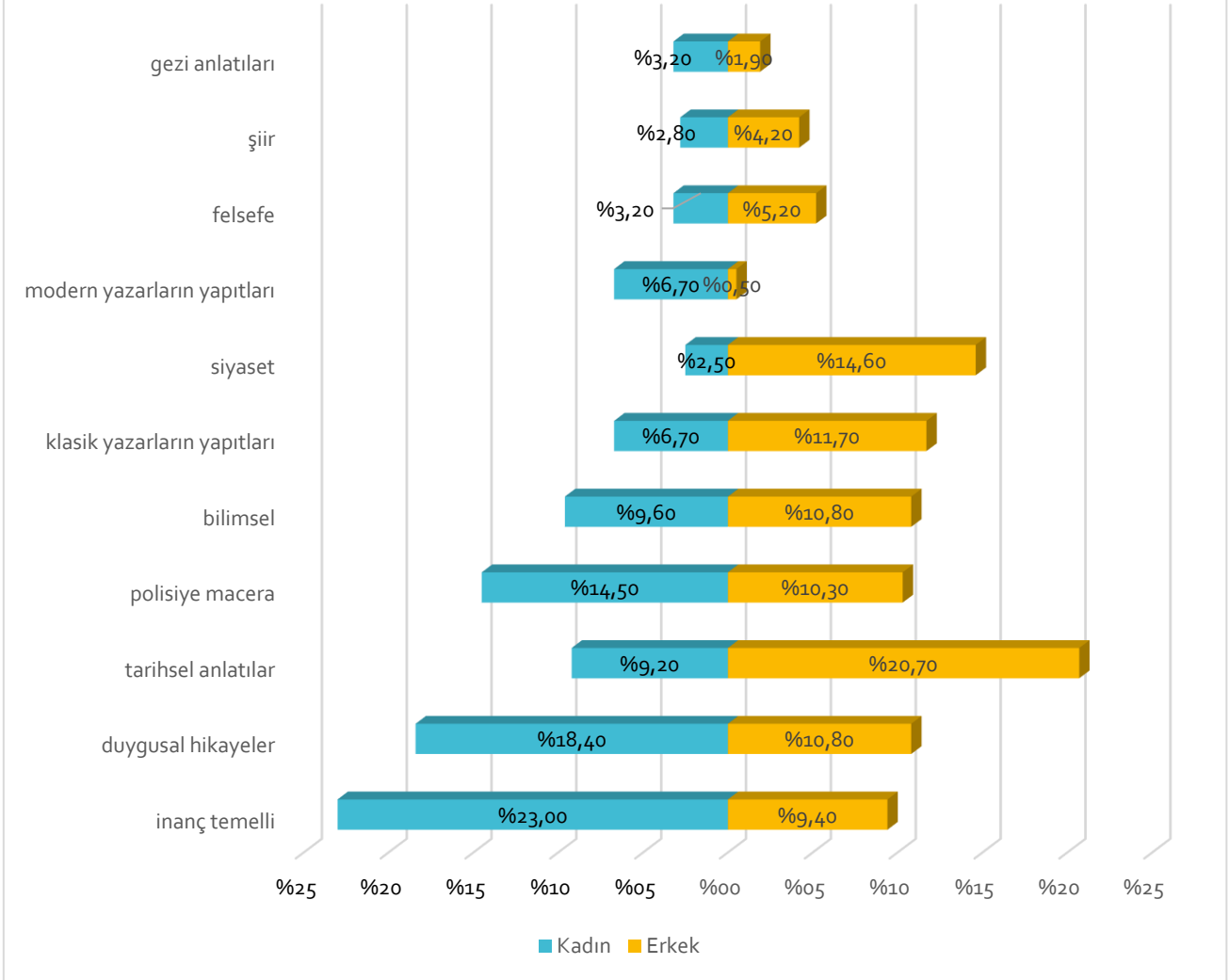
Gaziantep’li yerlilerin ve Suriyeli göçmenlerin kitap okuma tercihleri cinsiyet bağlamında ele alındığında, yerli erkeklerin tarihsel anlatılar (%20,7) ve siyaset (%14,6) başlıklarında öne çıktığı, yerli kadınların yönelimlerinin ise inanç temelli (%23) ve duygusal hikayeler (18,4) içerikli kitaplar doğrultusunda şekillendiğini görülmektedir (Şekil 31). Gaziantep’li yerliler örneğinde kadınların kitap okuma alışkanlıkları erkeklere nazaran daha yoğun olduğundan (bkz. Şekil 28) yerlileri temsil eden temaların oranının belirlenmesinde büyük oranda kadınların tercihleri belirleyici olmuştur. Suriyeli göçmenler açısından ele alındığında, kadınların ve erkeklerin tercihlerinin birbirine paralel olduğu görülmektedir. Buna göre, her iki toplumsal grup için de inanç temelli kitaplar belirgin bir farkla ön plandadır; göçmen erkeklerin kitaplığına %35,2 ve göçmen kadınlarda ise %43,1 oranında bir alanı kaplamaktadır. İnanç temelli kitaplar başlığı karşısında oldukça düşük bir oranla temsil edilse de, bilimsel kitaplar (kadınlarda %11,8 ve erkeklerde %11,9) ve duygusal hikayeler (kadınlarda %10,5 ve erkeklerde %10,7), yine her iki cinsiyet grubu için de birbirine paralel oranlarda işaret edilen diğer başlıkları göstermektedir (Şekil 32).

Buradaki niceliksel veriler ışığında şu 3 husus özellikle önemli görünmektedir: Birincisi, Suriyeli göçmenlerden farklı olarak Gaziantep’li yerlilerin kitap okuma yönelimlerinde cinsiyet bağlamında derin bir yarıma görülmektedir. Yerli kadınlar inanç temelli ve duygusal hikayelere yoğunlaşırken, yerli erkeklerin tarihsel ve politik anlatılara yönelmesi toplumsal cinsiyet rolleri etrafındaki bir iş bölümünün devamı gibi görünmektedir. Buna göre, kamusal hayata erişebilmenin ve orada eyleyebilmenin bir göstergesi olarak siyaset ile toplumun pastoral hikayeler ve kahramanlık destanları üzerinden geçmişle melankolik bir ilişki kurmasına imkân sağlayan tarihsel anlatılar “ağır” erkeklerin tarafına düşerken; duygusal hikayeler ve bir parça bu duygusallığın da devamı olarak inanç temelli anlatılar, “kırılgan” kadınların tarafına düşmektedir.

İkincisi; göçmen kadınların ve göçmen erkeklerin kitap beğenileri, belirgin bir yoğunlukla inanç temelli olmakla birlikte birbirine paralel güzergahları takip etmektedir. Bu haliyle dini söylem tarafından motive edilen homojen bir toplum tasavvuruna atıf yaptığı söylenebilir.

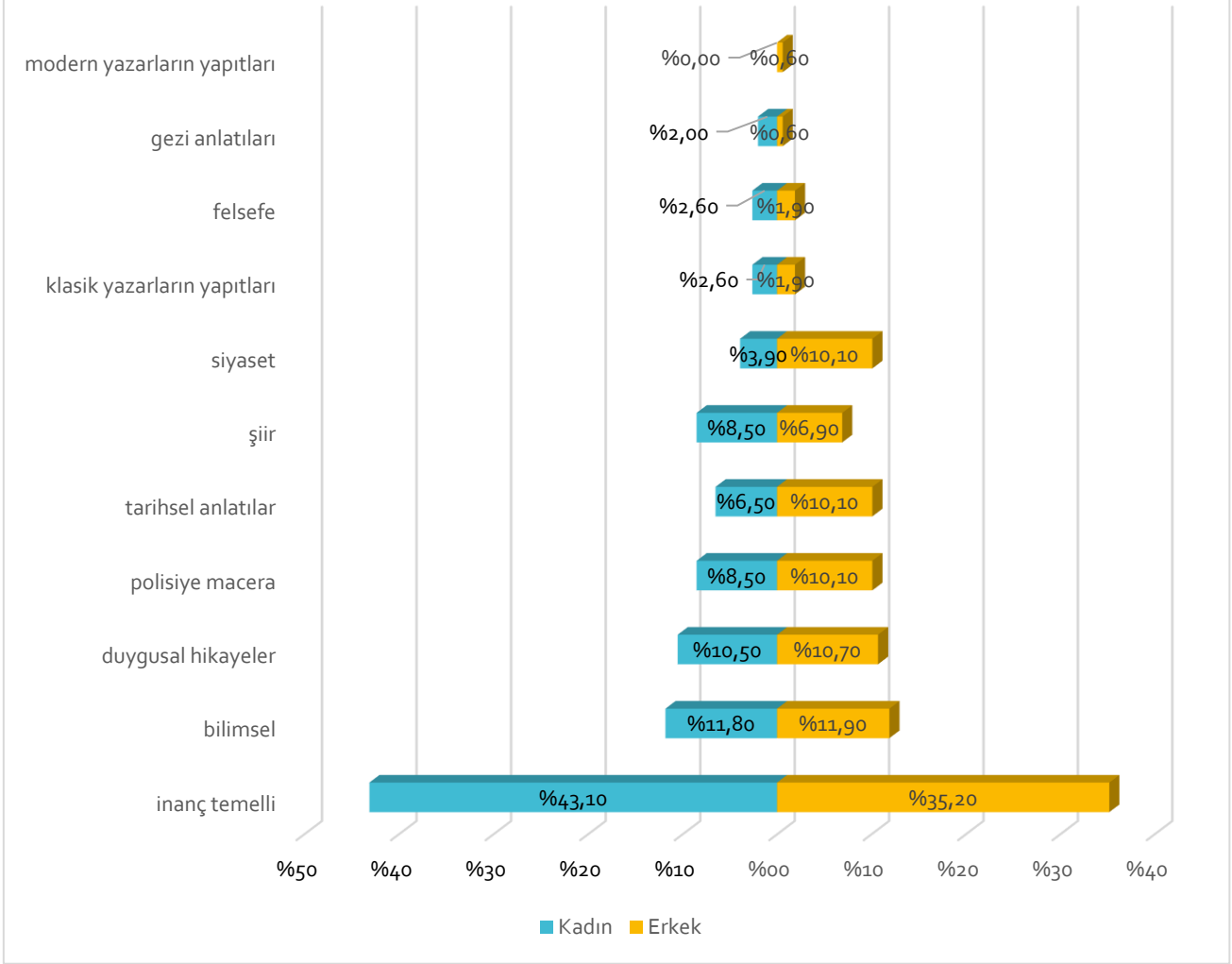
Üçüncüsü, her iki topluma mensup göçmen ve yerli kadınların okuma pratiklerinin en üstünde inanç temelli beğenilerin yer alması hususu da ilgi çekici bir olgudur. Bu husus, halihazırda muhafazakâr bir kültürel iklimini teneffüs etmenin ötesinde gündelik yaşamdaki kadınlık deneyimini telafi etmenin bir biçimi olarak da okunabilir. Somut pratiklerin çoğunlukla erkekliğin iktidar alanına büküldüğü bir toplumsal alanda, bunu dengelemenin bir biçimi olarak dinin söylem alanına başvurmak olarak da anlaşılabilir.

Kitap Okuma Oranı (Gaziantepli Örneklem)

Şekil 31 Cinsiyete Göre Kitap Türü Tercihi (Gaziantepli Örneklem)

Kitap Okuma Oranı (Suriyeli Örneklem)

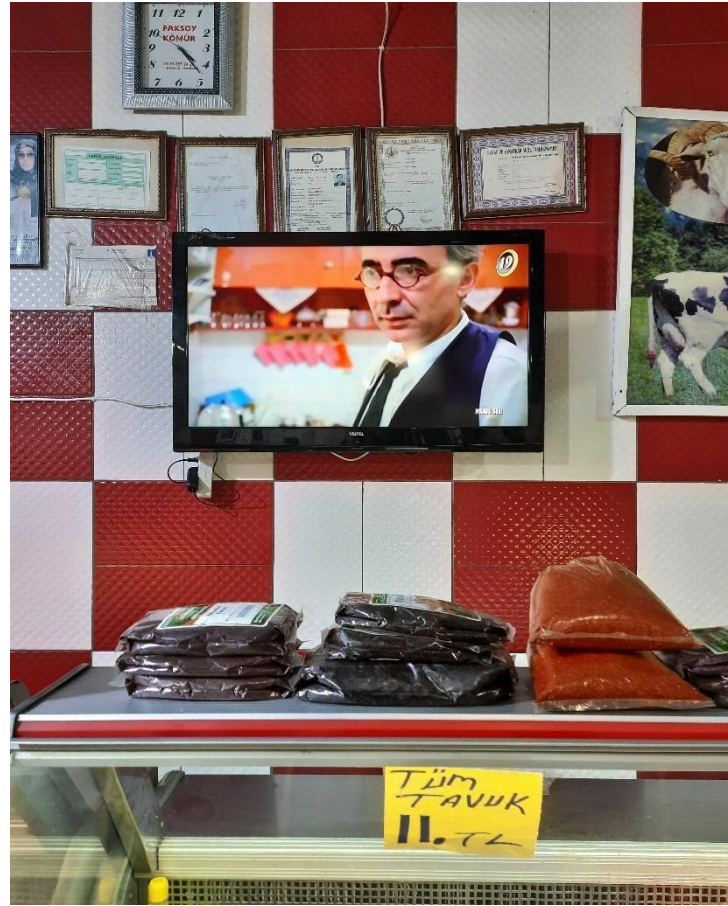
Şekil 32 Cinsiyete Göre Kitap Türü Tercihi (Suriyeli Örneklem)

TV İzleme Alışkanlıkları

TV Programı Türü Tercihleri³

TV izleme pratiği, tüm teknolojik gelişmelere ve bu teknolojilerin kullanım alışkanlıklarına dönüşmesine rağmen, bir gündelik yaşam eylemi olarak hem göçmenlerin hem de yerlilerin hayatlarında hala önemli bir yer kaplar gözükmemektedir. Aşağıdaki tablo incelendiğinde, TV program beğenilerini ortaya koyan tercihlerde göçmenlerin ve yerlilerin iki büyük türsel kategori (Haber ve Dizi) üzerinde yoğunlaştıkları görülmektedir. Burada göçmenler birinci sırada haber izlediklerini (%39,60) ifade ederken, göçmenlerin ikinci tercih sırasında ise diziler (%33,50) yer almaktadır. Buna karşılık yerlilerde ise bir ve ikinci sıralar çok küçük farklarla yer değiştirirken oranlar dizi %28,30, haber %27,60 şeklindedir.

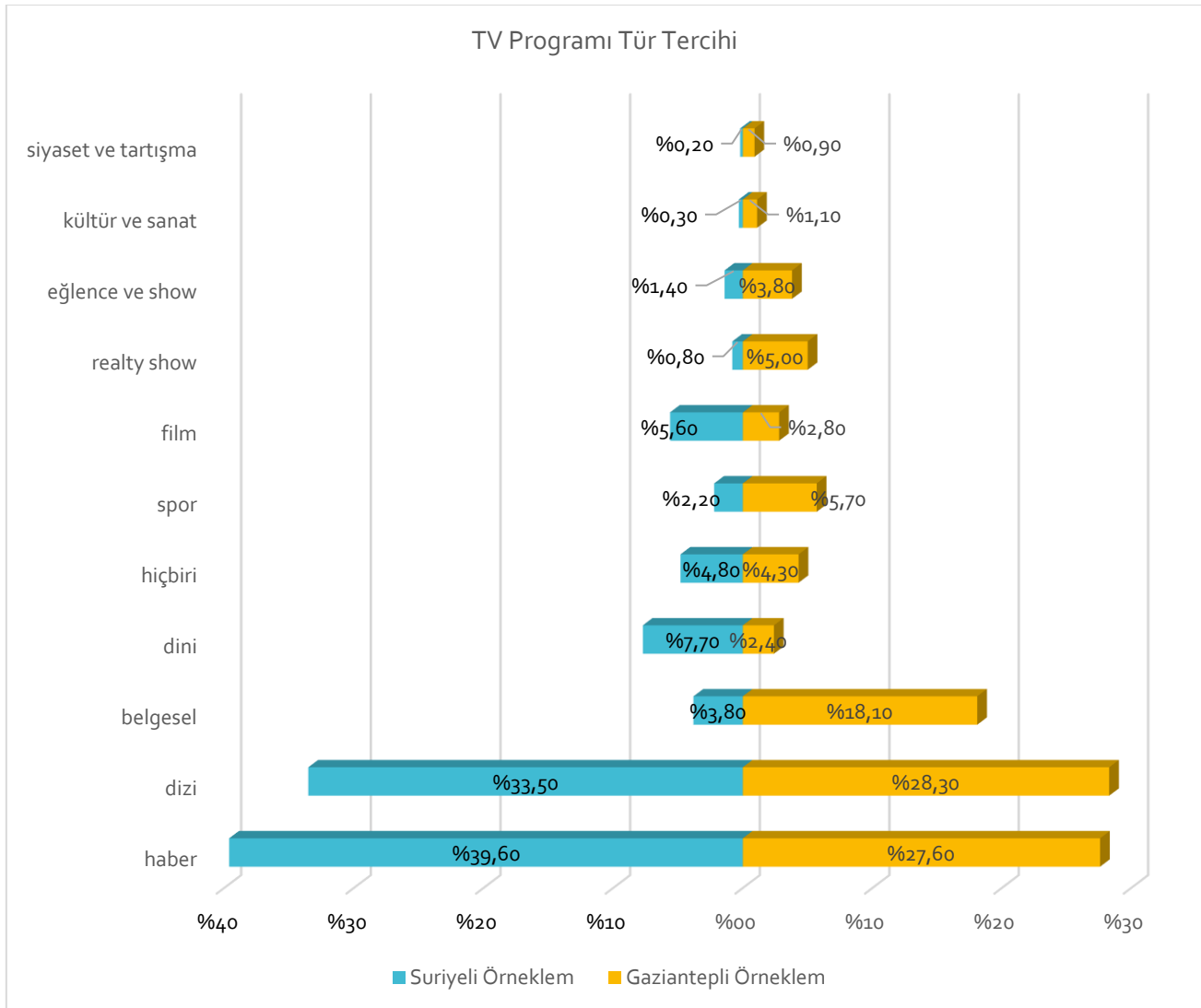
Haber ve dizi dışındaki program türlerine bakıldığında göçmen ve yerlilerin hemen hiçbir türde bir "uzlaş" içine girmedikleri görülmektedir. Bu anlamda, göçmen ve yerlilerin TV program tercihlerindeki en büyük farkın ortaya çıktığı yer açık ara belgesel türündedir. Göçmenlerde ilk tercihine belgesel izlemeyi yerleştirenlerin oranı sadece %3,80 iken, bu oran yerlilerde %18,10'a çıkmaktadır. Hacimsel olmasa da oransal anlamda yerlilerin lehine olan diğer kayda değer farklılıklar, spor ve "reality show" programlarında ve dini programlarda karşımıza çıkmaktadır. Örneğin göçmenlerde bir TV program türü olarak reality Show tercihi çok düşükken (%0,80), yerlilerde bu oran dört kat fazladır (%5,00). Burada göçmenlerin yerlilerden daha fazla tercih ettiği sadece iki program türü göze çarpmaktadır: Dini programlar ve film. Göçmenlerin dini programlar ilgisi görece genel program türü tercihleri içinde de yüksek sayılabilir, zira bunlar en çok izledikleri üçüncü programlardır (%7,70). Buna karşılık yerlilerin dini programları izleme oranı oldukça düşüktür (%2,40).

Söz konusu niceliksel veriler incelendiğinde şu hususlara dikkat çekmek mümkündür: Genel TV izleme alışkanlıklarının ölçüldüğü ülke çapındaki araştırmalara paralel bir biçimde en çok tercih edilen türler olarak karşımıza dizilerin ve haberlerin gelmesi beklenebilecek bir sonuçtur. Bununla beraber, özellikle belgesel türüne yerli halkın ilgisinin bu kadar yüksek olmasının ayrıca nitel bir yaklaşımla incelenmesi

³ Araştırmanın bu bölümünde katılımcılara TV'de en çok izlemeyi tercih ettikleri program türü tabloda da gözükten seçenekler dahilinde sorulmuş, bu seçenekleri birden üçe kadar öncelik sırasına göre seçmeleri istenmiştir. Katılımcılar bu aşamada en çok izledikleri programları isim olarak beyan etmemişlerdir.

de yerinde olacaktır. Yine de burada bir varsayım olarak söz konusu tercihin kitap tercihlerindeki tarihsel anlatılara olan ilgiye paralel bir ilgi olabileceği, kentin gündelik yaşamına da sirayet eden kahramanlık, geçmiş değerlere saygı vb. duygu ve düşüncelerin TV izleme habitusuna da etki etmiş olabileceği de iddia edilebilir. TV program tercihleri noktasında yine göçmenlerin kitap beğenilerine benzer bir biçimde dini programlara da anlamlı bir ilgi gösterdikleri de altı çizilmesi gereken bir diğer husustur. Göçmenlerin trajik deneyimleri, geldikleri toplumsal çevredeki muhafazakarlık-dindarlık düzeylerinin yüksekliği gibi etmenler bir araya geldiğinde, onları çevreleyen zorlu dünyevi koşulları aşmada yardımcı olacak araçlara daha fazla ilgi göstermeleri de bu bağlamda değerlendirilebilir.

Şekil 33 TV Programı Tür Tercihi

Tercihin Cinsiyete Göre Ayrımı

Gaziantepli yerlilerin ve Suriyeli göçmenlerin TV programı tercihleri cinsiyet bağlamında ele alındığında hem Gaziantepli hem de Suriyeli örnekleminde kadınların en çok izlediği program türünün dizi, erkeklerde ise haber olduğu karşımıza çıkmaktadır. Suriyeli örnekleminde kadınların diz izleme oranı (%44,10) Gaziantepli örnekleminde (36,60) kayda değer bir miktarda fazladır. Tablodaki değerlere bakıldığında bu farkın özellikle "Reality Show" ve "Eğlence ve Show" programlarındaki farklardan kaynaklandığı rahatlıkla ifade edilebilir. Yerli kadınların bu iki türü izleme oranları toplam %16,30 iken, göçmen kadınlarda bu oran sadece %3,30'dur. Özellikle yerli kadınların gündüz kuşağındaki hâkim tür olan bu programlara ilgisi genel izlenme oranları⁴ açısından da anlamlı gözükmektedir. Göçmenlerin bu türe olan ilgisizliği ise varsayımsal olarak iki ana nedenle açıklanabilir:

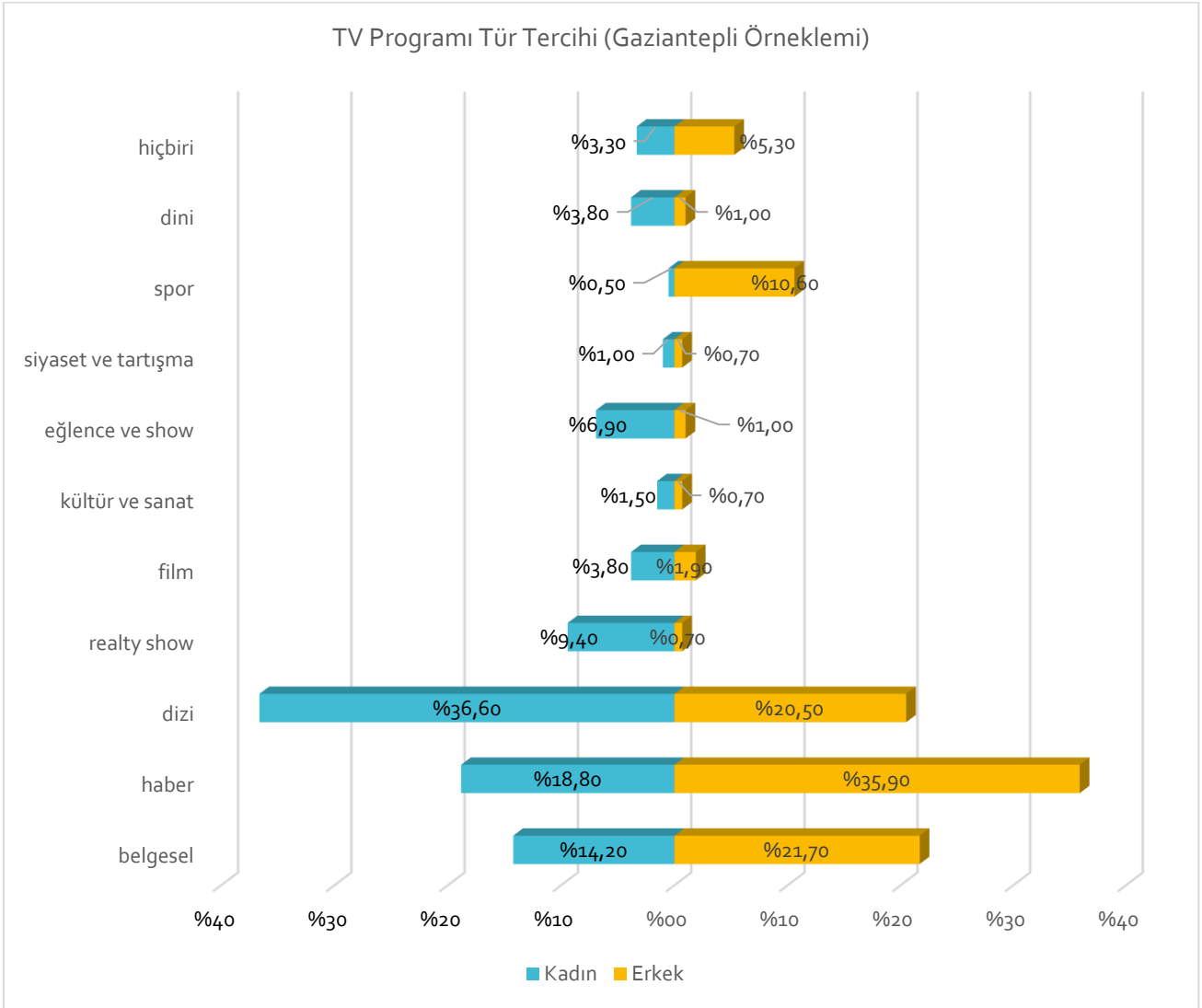
- (1) Bu programları takip edebilmek için gündelik Türkçeye onun farklı ağızlarına hakimiyetin üst düzey olması gerekmektedir;
- (2) Bu programdaki karmaşık sürekli takip edilmesi gereken olay örgüleri vardır ve tüm bu süreçte çok fazla yerele dair kültürel kod anlatı akışında yer almaktadır. Ancak türün bu özelliğinin göçmenler tarafından okunması nitel bir desene sahip tamamen ayrı bir araştırmayı da gerektirmektedir.

Hem göçmen hem de yerli kadınların en çok izledikleri program türü içinde ikinci sırada haberler yer almaktadır (Göçmen %28,90; Yerli %18,80). Buna karşılık haber her iki grupta da erkeklerin en çok izlemeyi tercih ettikleri tür olarak karşımıza çıkmaktadır. Burada kadınların izleme tercihine benzer bir biçimde göçmen erkeklerin %49,70 gibi çok yüksek bir oranla Gaziantepli erkeklerden (%35,90) daha fazla bu türe ilgisinin olduğu da görülmektedir. Suriyeli ve Gazianteplilerin haber türünü tercih etmelerinde cinsiyete bağlı açık bir ayrım olduğu görülse de cinsiyetlere dayalı ayrışmada bir benzerlik de vardır. TV izleme pratiği çoğunlukla aile ortamında kadın ve erkeğin bir arada olacak şekilde dahil olduğu bir deneyimdir (Morley, 1999). Bu deneyim kaçınılmaz olarak aynı saatlerde TV ekranı karşısına geçen aile bireylerinin dolaylı da olsa kişisel tercihlerine etki edebilmektedir. Bizim araştırmamızda bunun yansıması özellikle göçmen erkek ve kadınlar ile yerli erkek ve kadınların haber türüne olan ilgisindeki değişikliklerin paralelliğinde gözükmektedir. Göçmen erkeklerin TV haberlerine olan yüksek ilgisini göçmen kadınlarda da görürken, Gaziantepli erkeklerin bu türü tercihindeki yaklaşık 13 puanlık fark, kadınlarda da yine 10 puan olarak karşımıza çıkmaktadır.

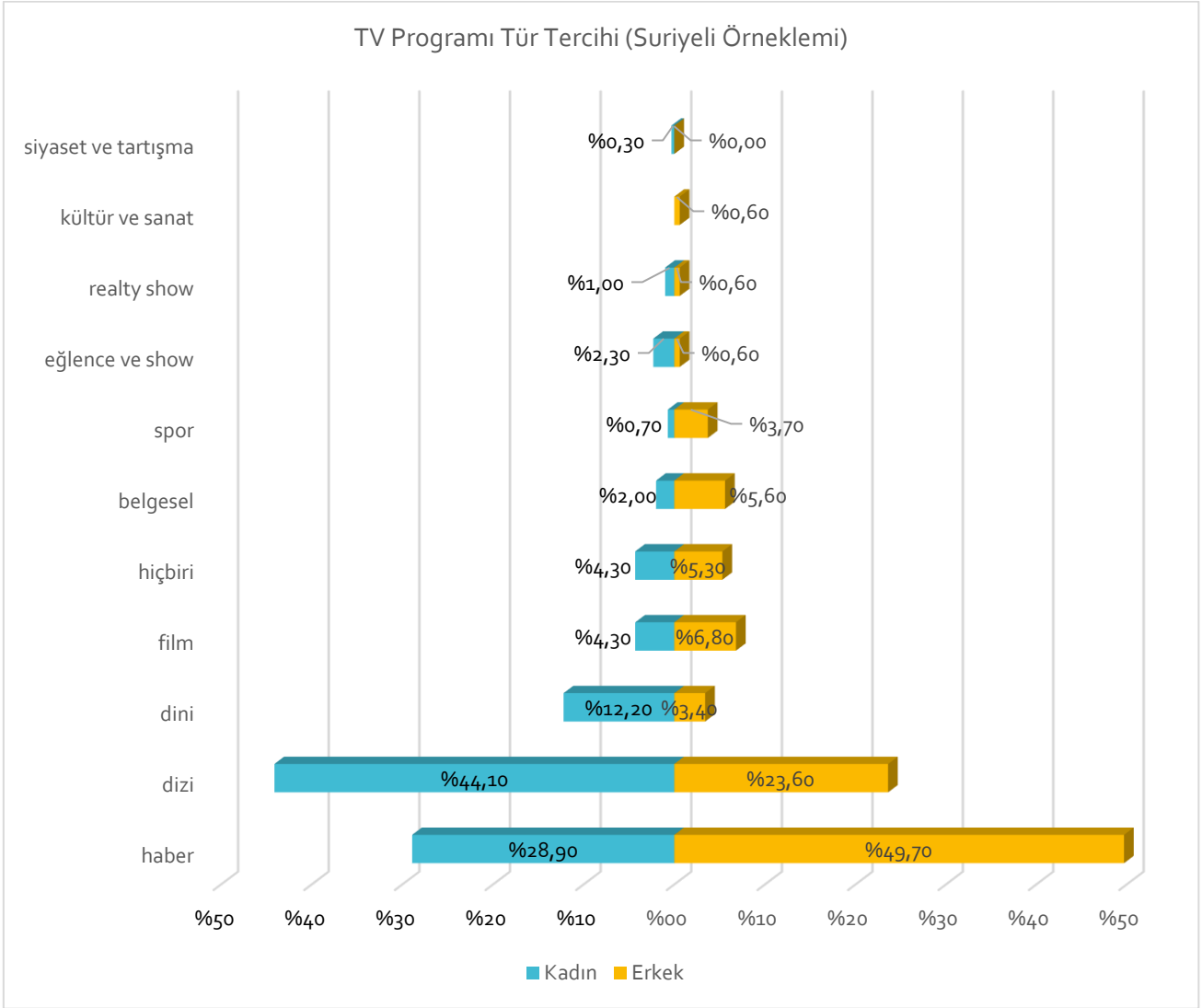
Son olarak, iki toplum arasında TV program tercihleri noktasındaki diğer anlamlı farklar belgesel ve dini programlar türlerinde kendisini göstermektedir. Belgesel özellikle Gaziantepli örnekleminde hem erkeklerde (%21,70) hem de kadınlarda (%14,20) kayda değer bir oranda tercih edilen bir türdür. Ancak göçmenlerde bu oran ciddi bir biçimde düşmektedir. Bu yine yukarıda değindiğimiz kentin kendine has habitusu ile ilgili olabilir ancak söz konusu varsayım, nitel desenli bir araştırma ile daha derinlikli irdelenmelidir. Buna karşılık göçmenlerde özellikle de kadınlarda önemli oranda tercih edilen programlardan biri de dini programlardır (%12,20).

⁴ Örneğin 22-27 Kasım 2020 dönemindeki reytingler incelendiğinde gündüz kuşağında yayınlanan Reality-Show programlarından olan "Müge Anlı ile Tatlı Sert" ile "Esra Erol'da" programların hafta boyunca tüm izleyici kategorilerinde 9 ve 10. sıraları paylaştığı görülmektedir. Kaynak: <https://www.medyajans.com/televizyon-reytingleri.html>

Şekil 34 TV Programı Tür Tercih (Gaziantepli Örnekleme)

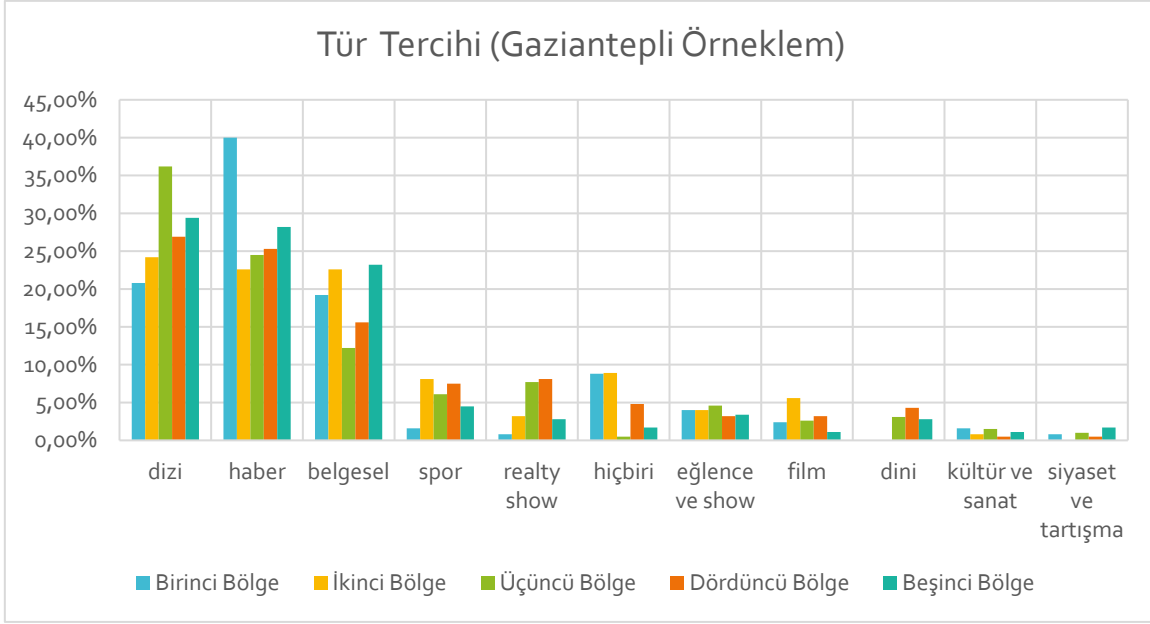

Şekil 35 TV Programı Tür Tercih (Suriyeli Örnekleme)

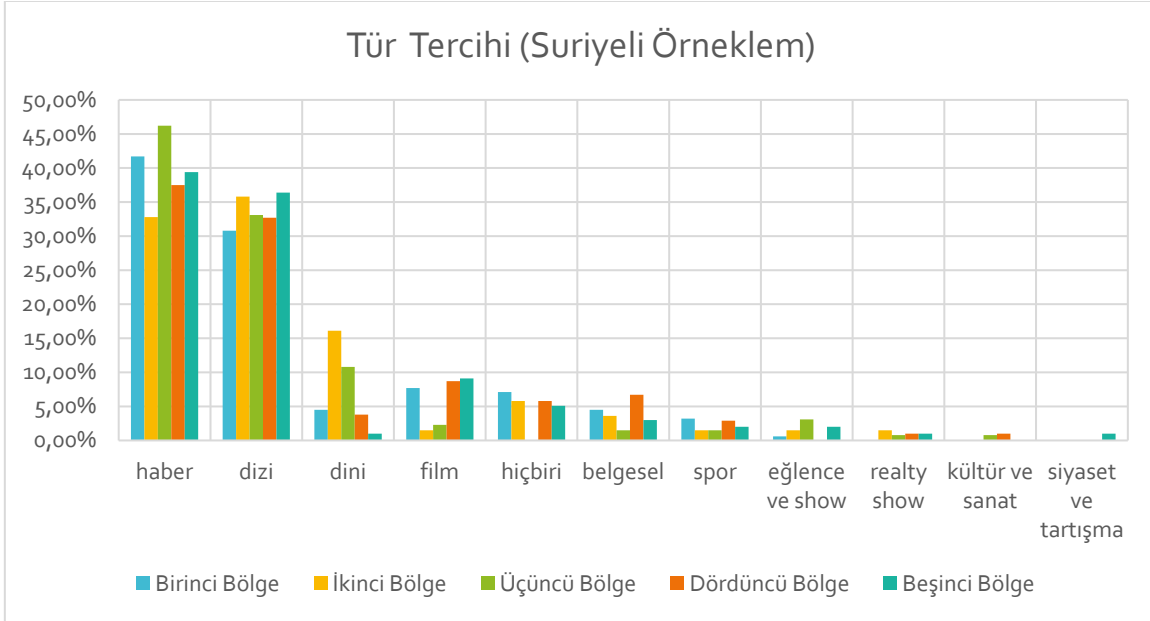
Sınıfsal Ayrım

Gaziantepli yerlilerin ve Suriyeli göçmenlerin TV programı tercihleri sosyo-ekonomik sınıf bağlamında ele alındığında hem genel tercihler hem de cinsiyete bağlı tercihlerde ifade ettiğimiz hususlarla ilk bakışta büyük oranda örtüşen bir dağılımla karşılaşılmaktadır. Ancak bu dağılım sosyo-ekonomik özellikler ve TV program beğenileri arasında dengeli veya neden-sonuç ilişkisi açıkça öngörülebilir bir ilişkisellik de ortaya koymamaktadır. Örneğin Gaziantep örnekleminde haberin en çok izlendiği bölge birinci bölgedir (%40,00). Bu bölge kentin en varlıklılarının ikamet ettiği, bu anlamda enformasyonla ilişkilerinin pratik olarak yüksek olması beklenebilecek bir yer olarak okunabilir ve bu yüksek oran bu minvalde anlamlı gözükmemektedir. Buna karşılık haber türünün ikinci sırada en çok tercih edildiği bölgenin kentin en yoksullarının yaşadığı, ekonomik ve kültürel olanaklara erişimin son derece kısıtlı olduğu beşinci bölge (%28,20) olması önceki anlamlı ilişkiyi kırmaktadır. Benzer bir düzensizlik belgesel türü açısından da kendini göstermektedir. Belgeselin en çok tercih edildiği bölge yine beşinci bölgedir (%23,20). Genel tabloda Gaziantep'ilerde en çok tercih edilen dizilerin bölgelere göre tercih dağılımında ilk üç sırada ise sırasıyla üçüncü (%36,20), beşinci (%29,40) ve dördüncü bölge (%26,90) yer almaktadır. Bu bağlamda dizi türüne olan ilginin kentin daha yoksul bölgelerinde yoğunlaşması alt ve alt-orta sınıfların popüler anlatılara olan genel ilgisi üzerinden anlamlı ve beklenebilir olarak okunabilir. Benzer bir anlamlı ilişki, yerlilerin reality Show izleme tercihlerinde de görülmektedir. Bu programların en çok tercih edildiği bölgeler sırasıyla dördüncü (%8,10) ve üçüncü bölgedir (%7,70).

Göçmenlerin TV programı tercihlerindeki sınıfsal ayrım da yerlilerinki gibi kolayca betimlenebilecek anlamlı düzenlilikler içermemektedir. Aşağıdaki şekil (Şekil 37) incelendiğinde göçmenlerde en çok tercih edilen ilk üç tür olan haber, dizi ve dini programlardaki sınıfsal dağılımın yerli örneklemine benzer bir biçimde düzensiz olduğudur. Örneğin haber türünün en çok izlendiği bölge bu çalışmanın örnekleminde içinde kentin en karmaşık sosyo-ekonomik yapısını oluşturan üçüncü bölgede karşımıza çıkmaktadır. Bu bölgede yaşayan göçmenlerin habere olan bu yüksek ilgisine dair bu tabloda bir bilgi olmasa da söz konusu bölgede göçmen nüfusunun yüksek olması, bölge içinde özellikle ticari alanlar anlamında göçmen alt bölgelerinin oluşması, sınıfsal ve/veya etnik karşılaşmaların bu bölgede çok daha yoğun yaşanıyor olması gibi nedenler söz konusu ilginin varsayımsal kaynakları olarak ifade edilebilir. Suriyelilerin dizi izleme tercihlerinde ise bölgelere göre çok belirgin bir ayrım olmasa da burada –ikinci bölgedeki küçük bir sapmayı saymazsak- sırasıyla beşinci (%36,40), üçüncü (%33,10) dördüncü (%32,70) bölgelerin öne çıktığını görmekteyiz. Göçmenlerin TV programı tercihlerindeki sınıfsal ayrımında ilginç bir husus da yerlilere göre genel tercih tablosunda öne çıkan dini program tercihlerinde özellikle ikinci bölgenin tüm bölgelerin önünde yer almasıdır (%16,80). Bu durumun izahı için daha nitel bir desene sahip keşfedici bir araştırmaya ihtiyaç duyulduğu açıktır.

Şekil 36 Tür Tercihi (Gaziantepli Örneklem)

Şekil 37 Tür Tercihi (Suriyeli Örneklem)

İzlenen TV Programı Türü⁵

Gaziantep’li yerlilerin ve Suriyeli göçmenlerin en çok izlemeyi tercih ettikleri TV programlarına bakıldığında ilk dikkat çeken unsur en çok izlenen programların hem yerli hem de göçmenler açısından açık bir farkla diziler olduğudur (Şekil 38). Burada asıl ilginç olan husus ise daha önce göçmen ve yerlilerin en çok izlemeyi terci ettikleri TV program “türlerine” çoktan seçmeli seçenekler üzerinden verdikleri yanıtlara göre buradaki beyanların farklılaşmalarıdır. Aşağıdaki şekilde de görüldüğü üzere özellikle göçmenlerin en çok izledikleri programlar %76,80 gibi çok yüksek bir oranla diziler olmuştur. Buna karşılık daha önceki şekilde (bkz. Şekil 33) göçmenlerin diziyi bir tür olarak tercih etme oranları bu oranın yarısından daha azdır (%33,50). Önceki şekilde en çok tercih edilen TV programı türü olan haberler ise (%39,60) aşağıdaki şekilde sadece %6,60 oranda izlenir biçimde karşımıza çıkmaktadır. Daha önceki tercih kategorisinde göçmenler tarafından ilgi gösterilmeyen bir tür olan eğlence programları ise (%1,40), göçmenlerin doğrudan program tercihinde üçüncü sırada kendisine yer bulmaktadır (%8,70).

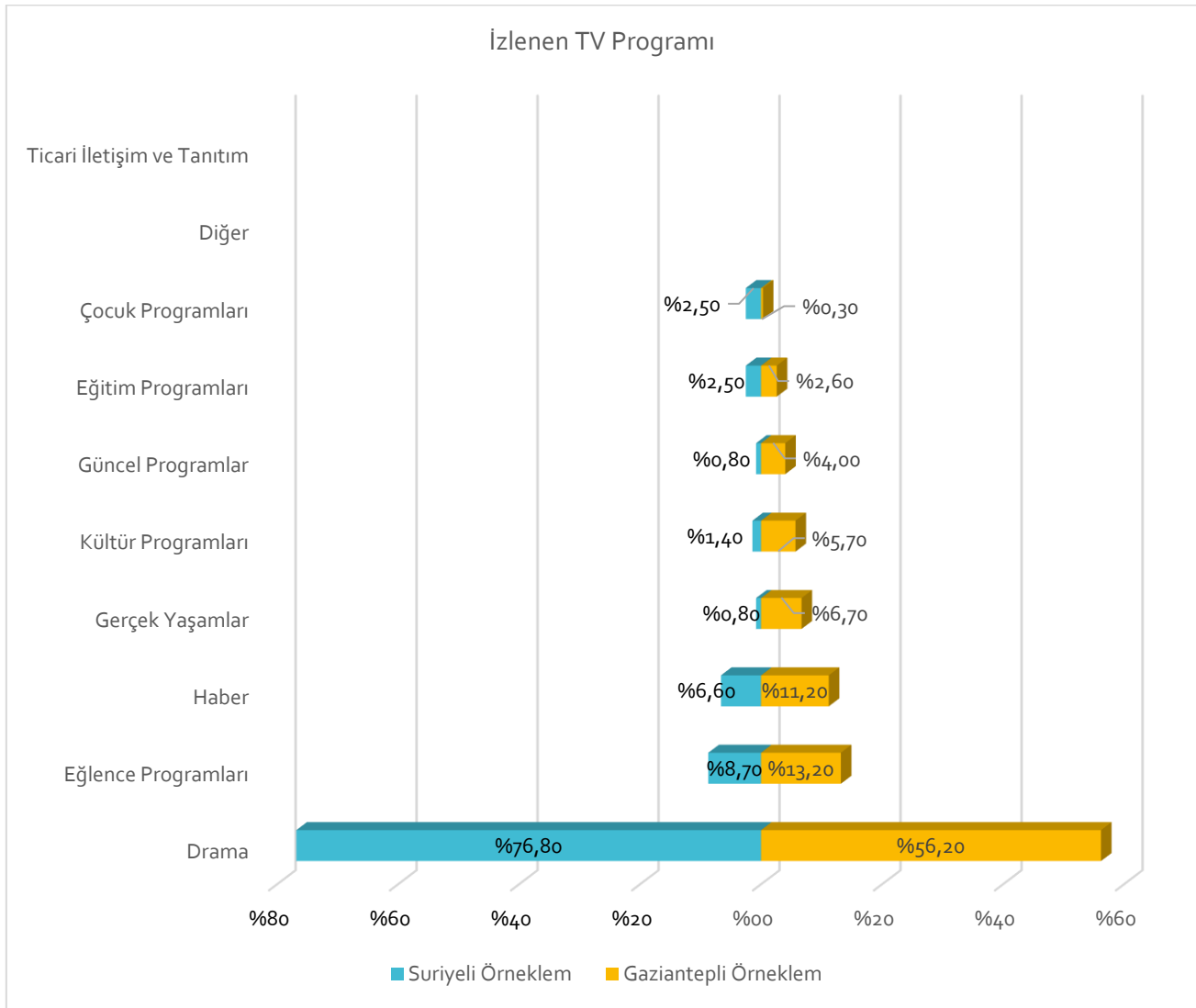
Benzer karşıtlıklar yerliler açısından da geçerli gözükmemektedir. Önceki şekilde (bkz. Şekil 33) dizi (%28,30), haber (%27,60) ve belgesel (%18,10) şeklinde oluşan tercih/beğeni sıralaması bu tabloda dizi (%56,20), eğlence programları (%13,20) ve haber (%11,20) şeklinde değişmiştir. Buradaki en önemli değişimlerden biri de daha önceki tercih sıralamasında olmayan eğlencenin belgesel ile yer değiştirmiş olmasıdır. Gaziantep’lilerin tercih ettikleri TV program türü olarak daha önce kayda değer bir ilgi gösterdikleri belgesel türü aşağıdaki tabloda kendine hiç yer bulamamıştır.

Suriyeliler ve Gaziantep’lilerin en çok izledikleri programlardan yola çıkarak yaptıkları tercihler söz konusu olduğunda her iki toplumun da TV izleme pratiği açısından benzer bir deneyim ortaya koyduğundan söz etmek yanlış olmayacaktır. Bu deneyimi tüm bu betimleyici ve nicel veriler ışığında en net belirleyen unsur ise TV’nin her iki toplum açısından da öncelikle boş zaman geçirmeye dönük ve popüler kültür ile hemhal olmuş bir biçimde karşımıza çıkıyor oluşudur. Elbette buradaki verilerden yola çıkarak izleyicilerin TV aracılığıyla etkileşim içine girdikleri popüler kültürün niteliğine dair saptamalarda bulunmak doğru olmaz. Yine de bu veriler bizi iki kültürün TV’de üretilen popüler kültürün tüketimi üzerinden bir ortaklaşmaya gittiği ya da en azından buna dönük güçlü bir eğilimin olduğu varsayımına da götürebilmektedir.

⁵ Araştırmanın bu bölümünde katılımcılara TV’de en çok izlemeyi tercih ettikleri ilk üç programın ismi doğrudan (açık uçlu) sorulmuş, daha sonra bu programlar yukarıdaki türsel sınıflandırmaya uygun olarak ilgili kategoriye yerleştirilerek SPSS verisi haline getirilmiştir. Bu bölümdeki tablolardaki tercihler bu sınıflandırmayı içermektedir.

Son olarak tercih ve izlenen programların beyanı arasındaki farkın, aynı zamanda nicel izleyici çalışmalarındaki bazı sınırlılıkları yeniden görünür kıldığını bu vesileyle ifade etmekte yarar olacaktır. İzleyiciler ideal ya da idealize edilmiş beğeniler üzerinden yapılmış ve önlerine konan seçenekler üzerinden bir tercih yaptıklarında daha ziyade "neyi izlersem daha 'makbul' bir birey olurum?" sorusuna cevap arayabilirken, hangi programı izledikleri sorulduğunda verilen cevaplarda ise ideal evrenden –çok da farkında olmadan- pratik-deneyim alanına geçebilmektedirler. Bu durumda araştırmacının "hakikati" ya da "hakikatleri" nerede arayacağı sorusu oldukça önem arz eder bir hale dönüşmektedir.

Şekil 38 İzlenen TV Programlarının Dağılımı

Cinsiyete Göre Ayrım

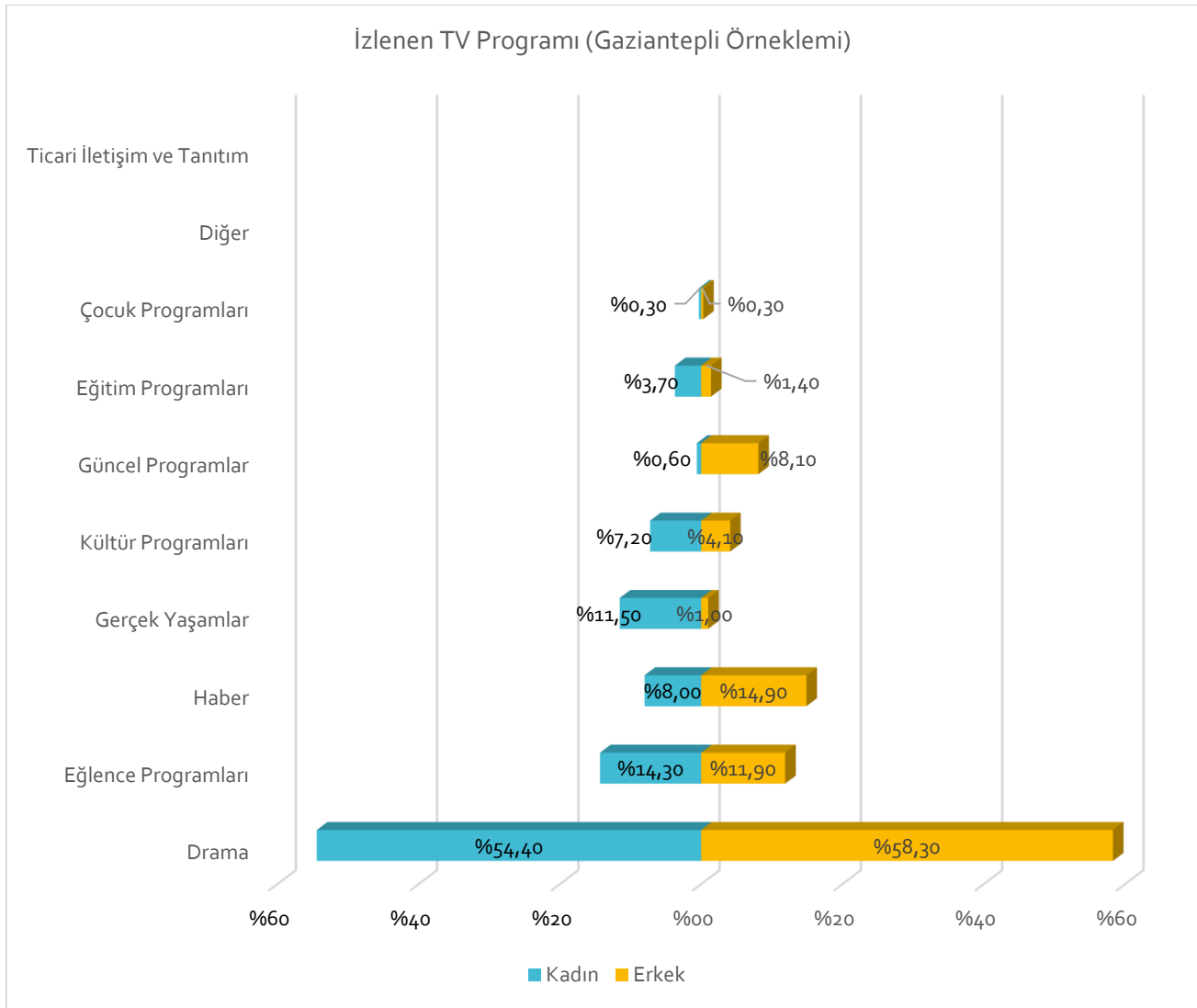
Gaziantep’li yerlilerin ve Suriyeli göçmenlerin en çok izlemeyi tercih ettikleri TV programları cinsiyete bağlı olarak ele aldığımızda yine büyük oranda dizi ve eğlence programlarının her iki grubun kadın ve erkekleri tarafından en çok tercih edilen türler olduğunu görmekteyiz (Şekil 39-40). Gaziantep’li yerli kadınların en çok izledikleri ilk üç program diziler (%55,40), eğlence programları (%14,30) ile gerçek yaşamlar programlarıdır (%11,50). Yerli erkeklerin tercihinde ise kadınların ilk üç sırasında olan gerçek yaşamlar programı yer almamakta, bunun yerine ilk sırayı alan dizi programlarından (%58,30) sonra sırasıyla haber (%14,90) ile eğlence programları (%11,90) gelmektedir. Yerli kadın ve erkeklerin izlemeyi en çok tercih ettikleri programlarda büyük ağırlığın dizi ve eğlence programı oluşturması (kadınlarda %69,70; erkeklerde %70,20) varsayımsal olarak TV izleme pratiğinin büyük oranda kadın ve erkeklerin birlikte izledikleri bir deneyim olduğunu ve bu deneyimin çok büyük bir kısmını da popüler anlatıların oluşturduğunu bize gösterir niteliktedir. Burada yerli kadın ve erkeklerin TV izleme tercihlerindeki anlamlı sayılabilecek fark kadınların en çok izledikleri üçüncü program olan gerçek yaşamlar programının erkekler tarafından neredeyse hiç izlenmiyor olmasıdır. Erkeklerin bu tercihinde gerçek yaşamlar programının yayın saatinin gündüz kuşağında olmasının ve erkeklerin büyük bir kısmının bu saatlerde çalışıyor olmasının da önemli bir payı olduğu söylenebilir.

Suriyeli göçmen kadınlar ve erkeklerin de en çok izlemeyi tercih ettikleri TV programları içinde yine diziler yer almaktadır (Kadınlar %72,70; Erkekler %80,90). Göçmenlerin en çok tercih ettikleri ikinci program türü ise kadınlarda eğlence programları iken (%11,50) erkeklerde ise az bir farkla da olsa haberlerdir (%8,20). Ancak göçmen erkekler de üçüncü sırada eğlence programlarını tercih etmektedirler (%6,00). Göçmen kadın ve erkeklerin izlemeyi tercih ettikleri TV programlarında özellikle diziler üzerinden temelde büyük bir uzlaşımın olduğu söylenebilir. Buradaki anlamlı sayılabilecek tek ayrım eğlence programları üzerinedir. Kadınlar erkeklere nazaran çok daha fazla eğlence programlarına ilgili göstermektedirler.

Gaziantep’li yerlilerin ve Suriyeli göçmenlerin cinsiyete dayalı program izleme tercihlerinin özellikle popüler türler üzerine olan ilgi bağlamında önemli benzerlikler gösterdiği söylenebilir (Şekil 39-40). Her iki grubun kadın ve erkekleri çok büyük oranda TV’de dizi izlemeyi tercih etmektedirler. Burada iki grubun izleme tercihi karşılaştırıldığında göçmenlerin yerlilerden daha önde olduğu görülmekte ancak her iki grupta da erkekler kayda değer ölçüde kadınlardan daha fazla dizi izlemektedir. Göçmen ve yerli erkeklerin dizi izleme tercihlerindeki bir diğer benzerlik de her iki grupta da haber türü tercihin ikinci sırada yer almasıdır. Kadınların dizi tercihi dışında kalan program tercihlerindeki yakınlık ise eğlence programları üzerinden kurulabilir. Hem göçmen hem de yerli kadınların en çok izledikleri ikinci tür eğlence programlarıdır.

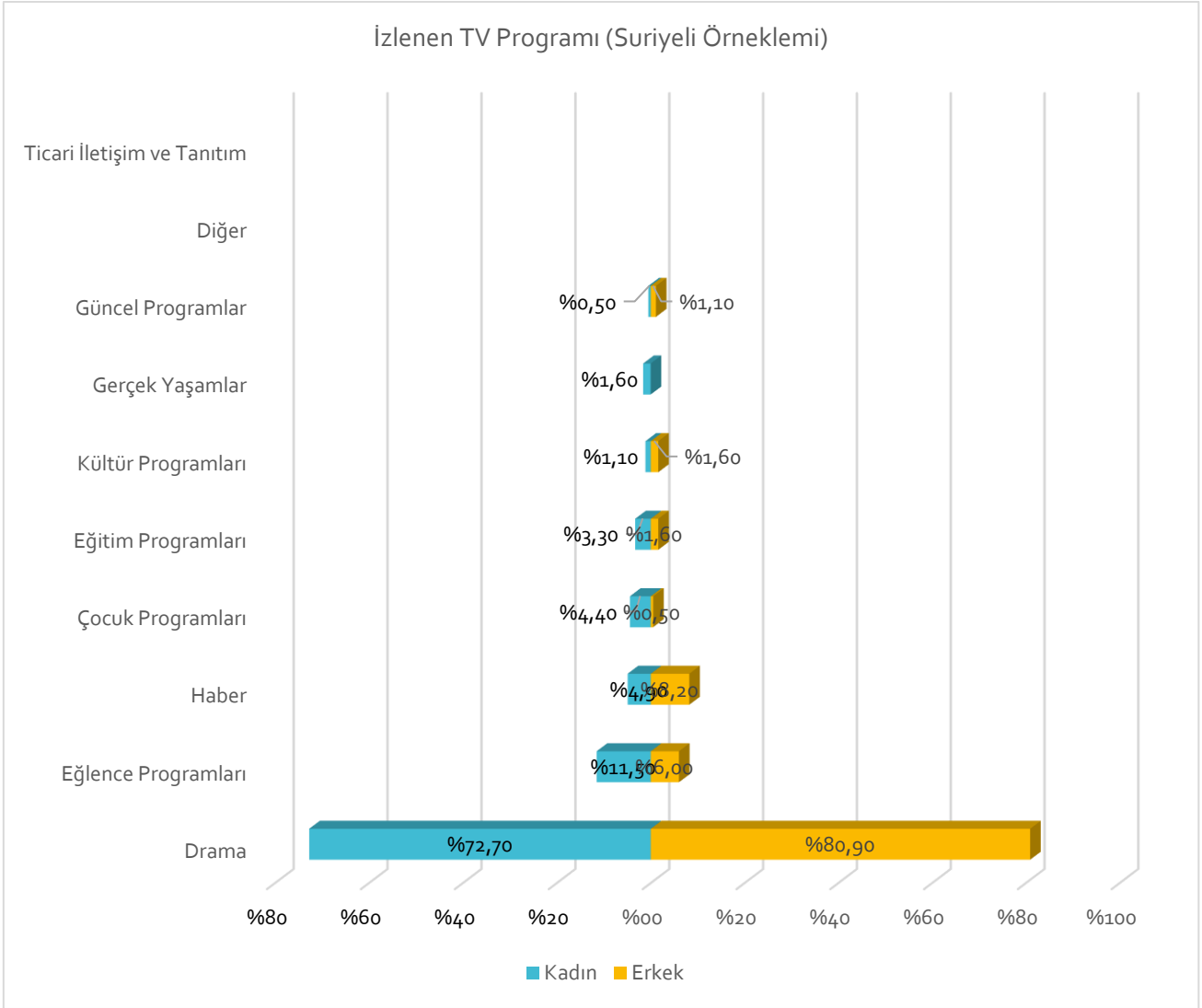
Her iki grubun program tercihlerindeki cinsiyete özgü farklılaşmalar ise başta gerçek yaşam programları ile çocuk programları türlerinde kendini göstermektedir. Gerçek yaşam yerli kadınların en çok izledikleri üçüncü program türü iken, bu tür göçmen kadınlar tarafından çok az ilgi görmektedir (%1,60). Nicel verilerden bunun nedenini tam manasıyla çıkarmak mümkün değildir ancak bunun özellikle göçmenlerin kendilerine çok farklı gelebilecek kültürel kodları açamaması ve en önemlisi de bu türü

programlarda farklı ağızlarla kullanılan gündelik dili kavrayamıyor olmaları gibi nedenler yine varsayımsal olarak sıralanabilir. Bu tercihlerdeki diğer bir ayrım ise çocuk programlarıdır. Yerli kadınların tercihinde çok düşük bir oranda (%0,30) yer alan bu programlar, göçmen kadınlar tarafından daha fazla tercih edilmektedir (%4,40). Bu göçmen kadınların gün içinde çocuklarıyla birlikte TV izlediklerine dair bir gösterge olarak da okunabilir. Ancak son olarak ifade etmek gerekirse, cinsiyete dair burada verilerin sunduğu betimleyici açıklamaları derinleştirmek ve tercihlerin nedenlerini daha iyi anlamlandırmak noktasında keşfedici bir yöntemle tasarlanan nitel araştırmalara da ihtiyaç duyulduğu açıktır.

Şekil 39 İzlenen TV Programı (Gaziantepli Örneklem)

Şekil 40 İzlenen TV Programı (Suriyeli Örnekleme)

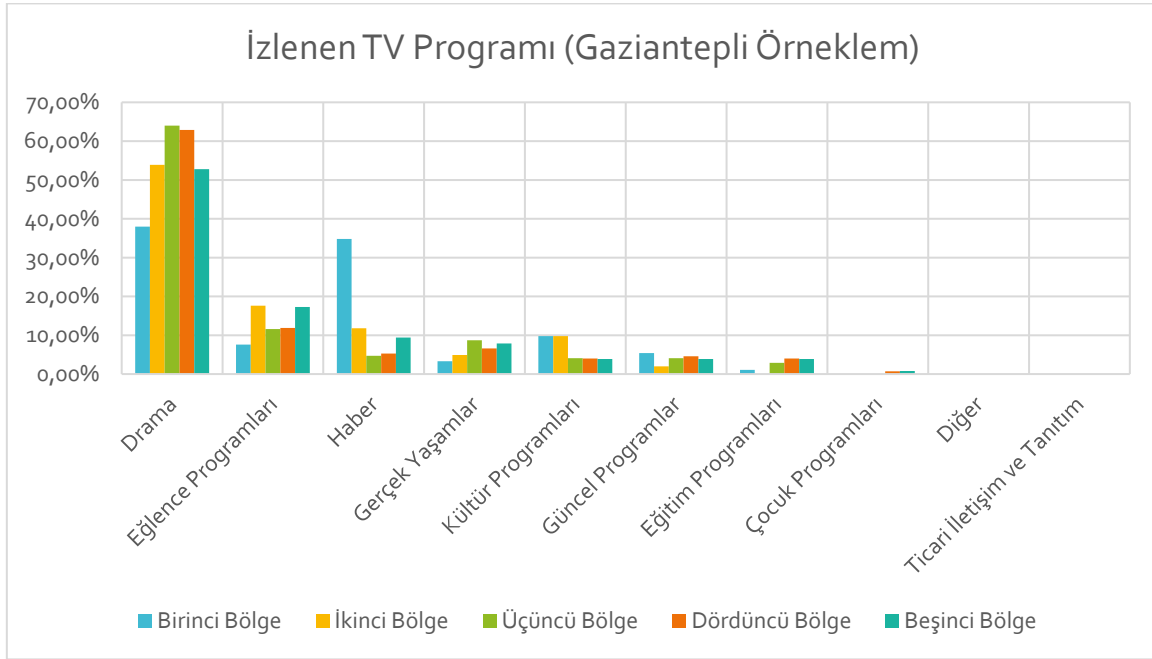
Sınıfsal Ayrım

Gaziantepli yerlilerin ve Suriyeli göçmenlerin izledikleri TV programları üzerinden tanımlanan tercihleri sosyo-ekonomik sınıf bağlamında ele alındığında hem genel tercihler hem de cinsiyete bağlı tercihlerde ifade ettiğimiz hususlarla ilk bakışta büyük oranda örtüşen bir dağılımla karşılaşılmaktadır (Şekil 41). Bu çerçevede TV program izleme tercihlerine yansıyan en belirgin sınıfsal ayrım özellikle Gaziantep örneğinde karşımıza çıkmaktadır. Genel ve cinsiyete bağlı tercihlerde özellikle dizi, haber ve eğlence türlerinin ortak bir ağırlığı göze çarparken sınıfsal dağılımı işaret eden bölge ayrımında drama tercihinin diğer bölgelerin ve hatta genel ortalamasının altına düştüğünü görmekteyiz (%38,00). Dizilerin en çok tercih edildiği bölge ise sırasıyla üçüncü (%64,00), dördüncü (%62,90) ve beşinci (%52,80) bölgelerdir. İzlenen TV programlarındaki sınıfsal ayrım bağlamında genel tercihlerle uyumsuzluk anlamında gözlemlenen en büyük değişim ise haber türündedir. Genel tercihlerde %11,20 oranla üçüncü en çok izlenen tür olan TV haberleri, bölgelere göre dağılımında özellikle üçüncü (%4,70), ve dördüncü bölgelerde (%5,30) bu ortalamasının oldukça altında kaldığı görülmektedir. TV haberlerinin izlenme tercihindeki sınıfsal ayrımın en bariz olduğu bölge ise birinci bölgedir (%34,80). Yine birinci bölgede izlenen TV programı üzerinden tanımlanan tercihlerde eğlence türünün tercih oranı (%7,60) diğer bölgelerin ortalamasının yarısından dahi azdır. Yine genel anlamda çokça izlenen bir tür olmasa kültür programlarında da birinci ve ikinci bölgenin tercih oranının (ikisi de %9,80) diğer üç bölgenin tercihin toplamından fazla olmaktadır (Toplam %12,10).

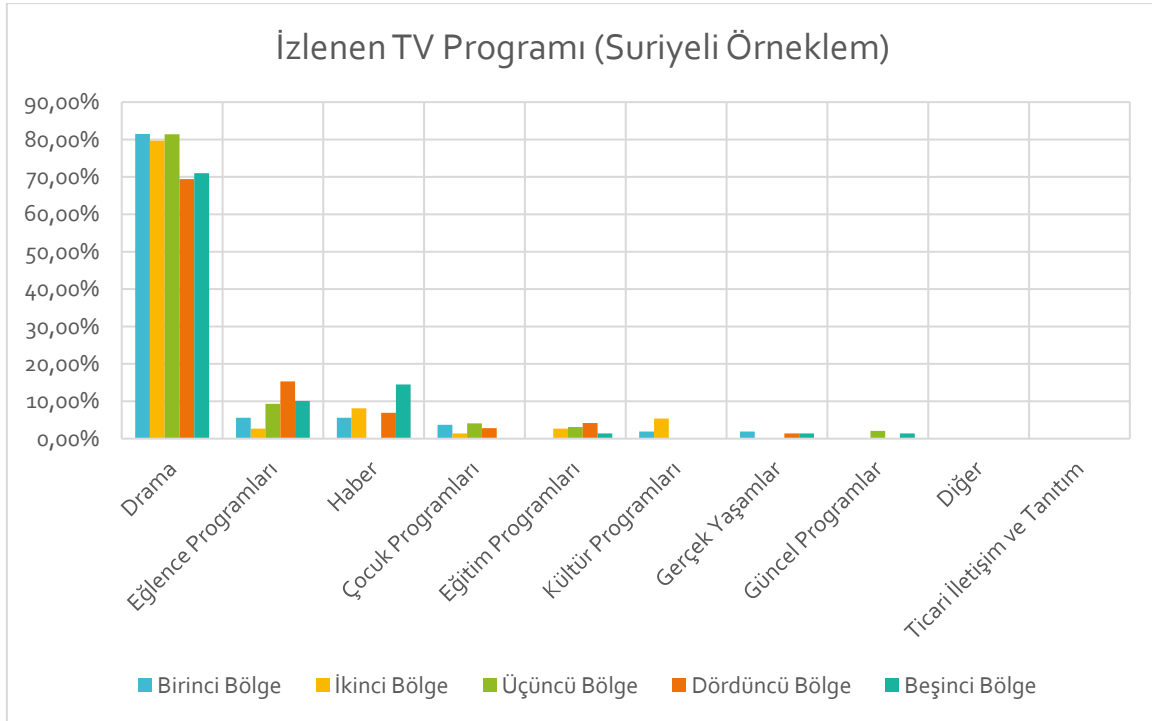
Suriyeli göçmenlerin izledikleri TV programları üzerinden tanımlanan tercihleri sosyo-ekonomik sınıf bağlamında ele alındığında ise Gaziantepli yerlilerde görülen sınıfsal ayrımla benzeşmeyen bir tabloyla karşı karşıya kalınmaktadır. Genel tabloda da en çok izlenen TV program türü olan drama bölgelere göre ayrımında da en üst sıradır. Ancak göçmenlerde drama türüne dahil TV programlarının en çok tercih edildiği bölge birinci bölgedir (%81,50). Bu orana göre birinci bölgede ikamet eden neredeyse tüm Suriyeli göçmen hanesinde mutlaka drama izlendiği sonucu da istatistiksel olarak çıkarılabilir. Buna karşılık drama türüne dahil TV programlarının izlenme tercihi sosyo-ekonomik düzey düştükçe görece düşmektedir. Örneğin drama tercihi dördüncü bölgede %69,40, beşinci bölgede ise %71,00'dir. Göçmenlerin izledikleri program tercihlerindeki sınıfsal ayrımının benzer bir biçimde "tersine işlediği" bir diğer örnek de haber türüdür. Göçmenlerde haberlerin en çok izlendiği bölge sosyo-ekonomik açıdan en düşük düzeyi temsil eden beşinci bölgedir (%14,50). Buna karşılık haber türünün en az izlendiği bölge ise beşinci bölgenin tam karşısında konumlandırabileceğimiz birinci bölge olarak karşımıza çıkmaktadır (%5,60).

Yukarıda ifade edilen istatistikler ışığında göçmen ve yerlilerin izledikleri TV programları üzerinden tanımlanan tercihlerinin sınıfsal dağılımında çok önemli farklılıklar olduğu açıktır. Gaziantepli örneğinde izlenen programların tercih noktasında kaynağı olarak gösterilebilecek bir ekonomik ve kültürel sermayenin varlığından söz edilebilecekken -zira yerli örneğinde haber, kültür programlarına yönelik tercihler açık bir biçimde birinci bölge, kısmen de ikinci bölgede yoğunlaşmaktadır-; Suriyeli örneğinde neredeyse tam tersi bir durum söz konusudur. Suriyeli örneğinin ekonomik-kültürel sermayesi ile beğenileri (TV izleme tercihleri anlamında) arasında varsayımsal olarak kurulması beklenen Bourdieu'cü bir ilişkinin ortaya çıkmamasının göçmenlerin hangi

programları neden izlediklerine yönelik yapılacak ve nitel bir desene sahip bir araştırmayla ancak anlaşılır kılınabileceği de açıktır.

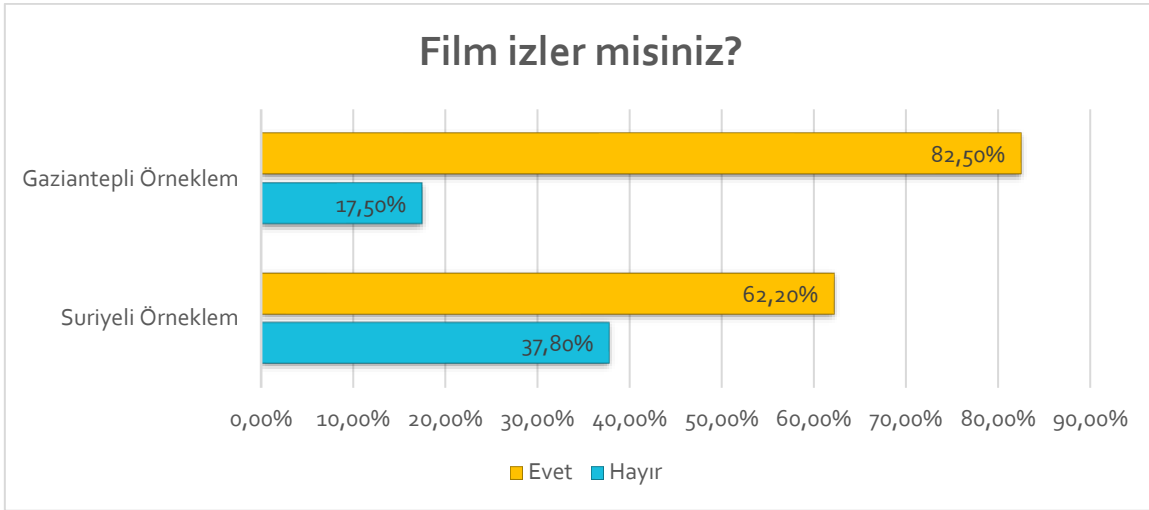
Şekil 41 İzlenen TV Programı (Gaziantep Örnelemi)

Şekil 42 İzlenen TV Programı (Suriyeli Örneklem)

Film İzleme Alışkanlıkları

Gaziantep’li yerlilerin ve Suriyeli göçmenlerin film izleme alışkanlıklarının temel düzeyine bakıldığında her iki toplumun da yüksek oranda film izlediklerini görmekteyiz (Şekil 43). Burada özellikle yerlilerin film izleme alışkanlıkları daha yüksek bir oranda seyredirken (%82,50), göçmenlerde de bu oran yine yarının üzerinde de olsa yerli örnekleme göre yirmi puan düşük olarak karşımıza çıkmaktadır (%62,20). Tek başına bu nicel verilerden yola çıkarak iki kültür arasındaki film izleme alışkanlık farkında dair açık bir nedensellik kurmak mümkün değilse de varsayımsal olarak bu türden bir farkın teknolojiye erişme, boş zaman sahipliği gibi hususlarda göçmenlerin “a priori” dezavantajlı konumlarından kaynaklanabileceği iddia edilebilir. Özellikle günümüzde film izleme pratiğinin giderek artan bir biçimde ev içi ortamda ve dijital, internet tabanlı mecralar üzerinden gerçekleştirildiği düşününce, genel olarak yoksulluğun ve ikinci bir dezavantaj kategorisi olarak bunun üzerine eklenen göçmenliğin film izleme habitusunda yerlilere nazaran bir fark oluşturmaları beklenebilir bir durumdur.

Şekil 43 Film İzleme Dağılımları

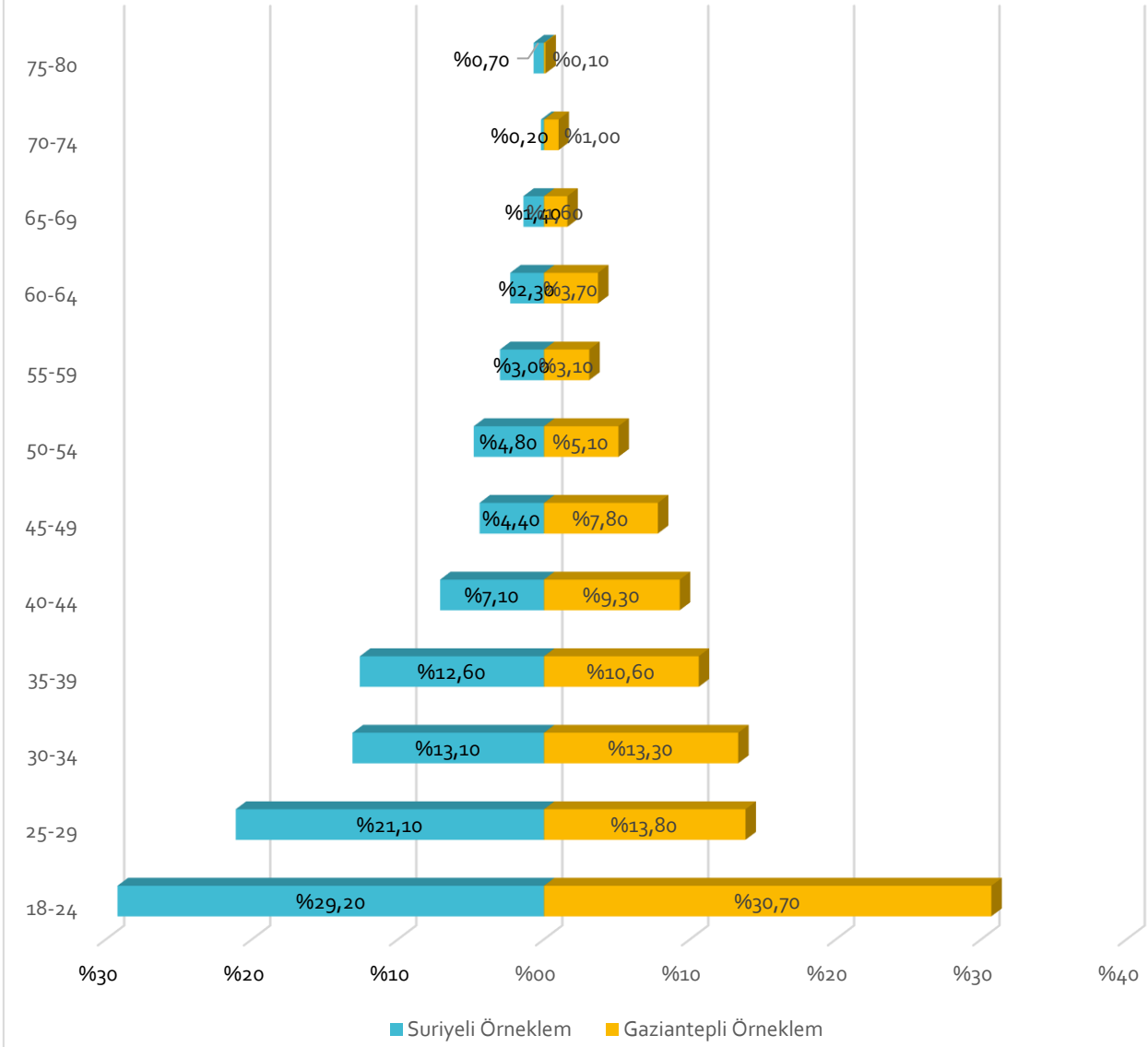

Nüfusa Göre Ayrım

Gaziantepli yerlilerin ve Suriyeli göçmenlerin film izleme alışkanlıklarına nüfusun yaş özellikleri açısından bakıldığında, daha önce ele aldığımız kitap okuma alışkanlıklarındaki dağılıma benzer bir biçimde yarısının 30 yaş altı bireylerde yoğunlaştığı ve her iki toplum için de 18-24 aralığından başlayarak yaş aralığı yükseldikçe film izleme oranının dengeli bir biçimde düştüğü görülmektedir. Buna göre film izleme alışkanlığının en yüksek olduğu yaş aralığı her iki toplumda da 18-24 yaş arasındadır. Gaziantepli örneklem (%30,70) ile Suriyeli örneklem (%29,20) arasında bu noktada kayda değer bir ayrım görülmemektedir. Her iki toplumda da film izleme alışkanlığının en yüksek olduğu ikinci yaş aralığı 25-29 olsa da bu aralıktaki göçmen toplumun daha yüksek bir film izleme alışkanlığına sahip olduğu açıktır (%21,10).

Film izleme alışkanlığının her iki toplumda da çok büyük oranda 30 yaş altında yoğunlaşmasının en temel sebebi olarak yukarıda da ifade ettiğimiz film izleme pratiğinin giderek artan bir biçimde ev içi ortamda ve dijital, internet tabanlı mecralar üzerinden gerçekleştirilmesi bu kullanımın da özellikle gençlerin daha mahir ve motive olduğu bir alan olmasıdır. Günümüzde medya kullanım oran ve biçimi üzerine yapılan ulusal ve uluslararası araştırmalar internet tabanlı dijital medya ve teknolojilerinin özellikle çoğunluğu 35 yaş altı ve X ve Z kuşağı olarak tarif edilen bireyler tarafından kullanıldığını ortaya koymaktadır (Güler vd. 2017: 194). Buna ek olarak bu kitapta daha önce ele alınan "Teknoloji Sahipliği" başlığı (Şekil 5 ve 6) ile Dijital Abonelikler (Şekil 18-19) başlığı altındaki nüfusla ilgili bölümlerde de ifade edildiği üzere gerek teknolojiye sahip olma gerekse dijital abonelikler vasıtasıyla bunu kullanabilme olanakları açısından 18-30 yaş aralığının nüfus içindeki diğer yaş gruplarının oldukça önünde yer aldığı da görülmektedir.

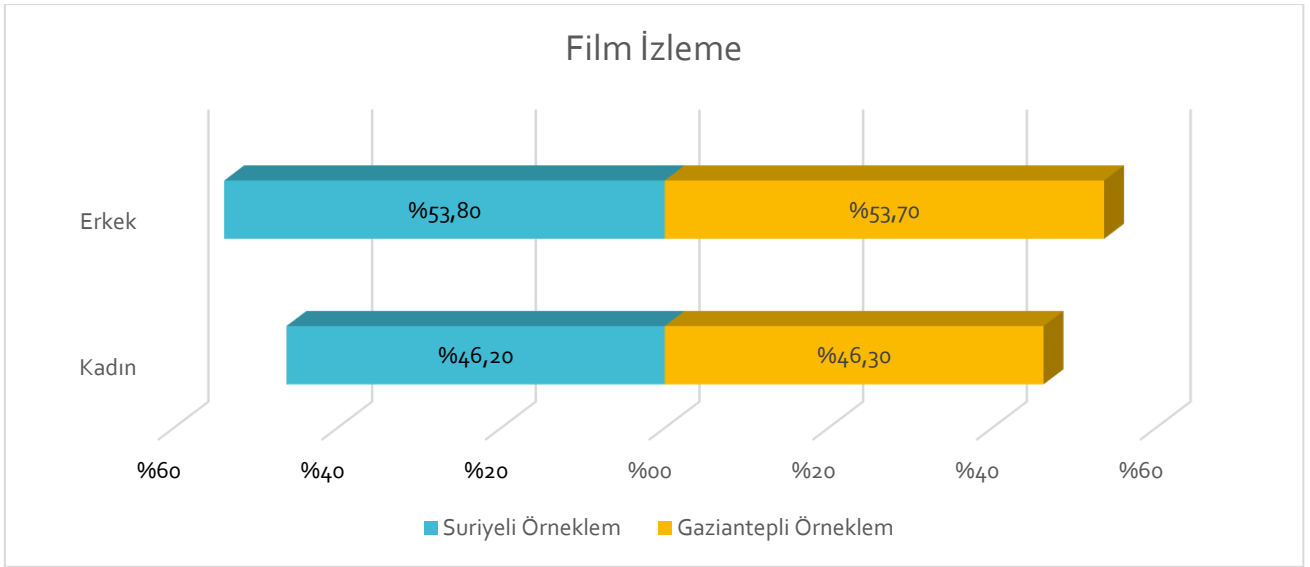
Film İzleme

Şekil 44 Nüfusa Göre Film izleme Dağılımı

Cinsiyete Göre Ayrım

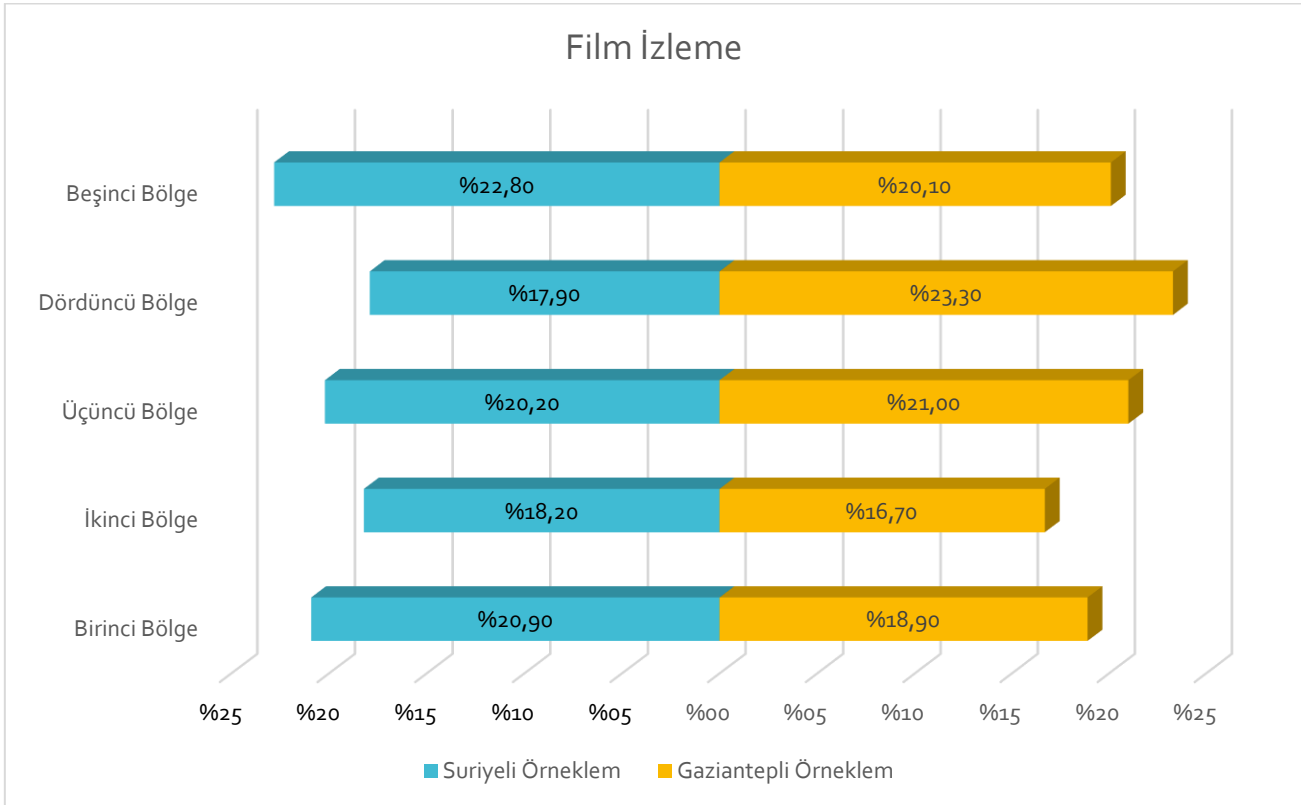
Gaziantep yerlilerinin ve Suriyeli göçmenlerin film izleme alışkanlıkları cinsiyet bağlamında ele alındığında, göçmen ve yerli eğilimlerinin neredeyse tamamen aynı olduğu görülmektedir. Buna göre her iki grupta da erkekler daha fazla film izleme eğilim ve/veya alışkanlığı olan gruptur. Kadınlar ise her iki grupta da düşük bir farkla da olsa film izleme alışkanlığına daha az sahip gözükmemektedir. Bu noktada kadın ve erkek arasındaki bu kısmi farkın hem yerli hem de göçmenlerde aynı olması, iki kültürün cinsiyet bağlamındaki film izleme habitusu olarak ayrışmadığı, hatta oldukça benzer özelliklere sahip olduğu şeklinde okunabilir.

Sınıfsal Ayrım

Gaziantepli yerlilerin ve Suriyeli göçmenlerin film izleme alışkanlıklarının sınıfsal dağılımı incelendiğinde her iki toplumda da bölgesel anlamda dengeli bir dağılımın olduğu söylenebilir (Şekil 46). Bununla birlikte hem yerlilerde hem de göçmenlerde sayısal olarak çok büyük olmayan farklar dahilinde de olsa ekonomik ve kültürel sermaye ilişkisine dair klasik yaklaşımlarla tam olarak örtüşmeyen bulgular da göze çarpmaktadır. Buna göre ilk göze çarpan örüntü özellikle Gaziantepli örneklemede sosyo-ekonomik sınıf olarak daha yoksun/yoksul bölgelere doğru gittikçe film izleme oranının artış göstermesidir. Özellikle kentin alt ve alt-orta ekonomik gelire mensup bireylerinin yaşadığı üçüncü, dördüncü ve beşinci bölgelerde film izleme oranları %20'nin üzerindedir. Bunların içinde en yüksek oran dördüncü bölgede yer almaktadır (%23,30). Göçmen örnekleminde ise film izleme alışkanlığının en yüksek olduğu bölge -yine oldukça düşük farklarla da olsa- beşinci bölgedir (%22,80). Ancak bunun dışında göçmen örnekleminde ise film izleme alışkanlığının bölgelere göre dağılımı anlamlı bir örüntü sergilememektedir.

Temelde bir kültürel sermaye olarak okunabilecek film izleme alışkanlıklarındaki bu türden bir sınıfsal dağılım özellikle Gaziantep özelinde film izleme faaliyeti ile ekonomik sermaye arasında doğrudan bir ilişki kurmanın mümkün olamayacağını göstermesi açısından anlamlıdır. Bu noktada özellikle aşağıdaki başlıkta yer alan "tercih edilen film türü (Şekil 47)" ile birlikte sınıfsal dağılımın değerlendirilmesi bu bulguları biraz daha anlaşılır kılmaya yardımcı olacaktır.

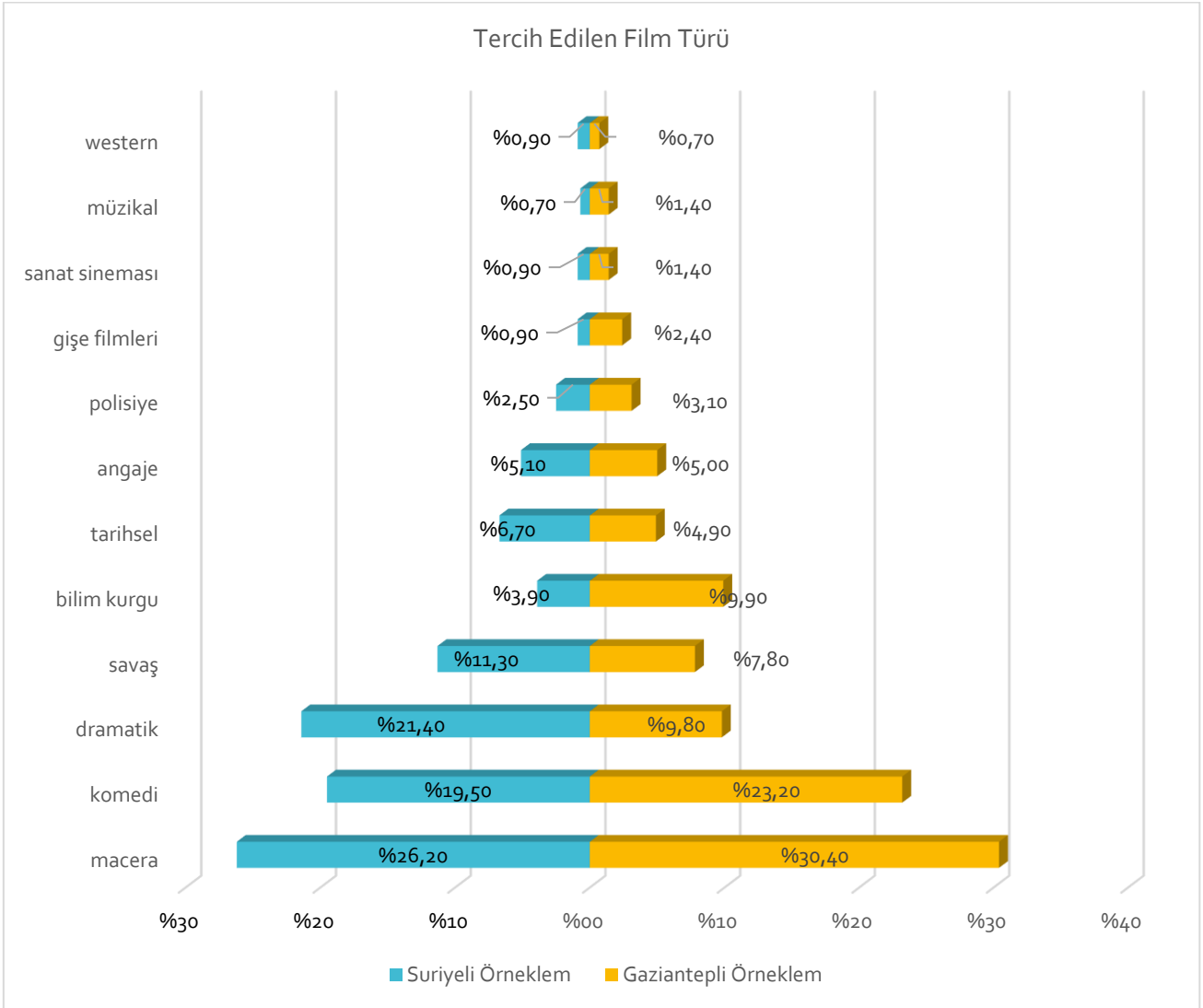
Şekil 46 Film İzlemenin Sınıfsal Ayrımı

Tercih Edilen Film Türü

Gaziantepli yerlilerin ve Suriyeli göçmenlerin tercih ettikleri film türleri açısından karşımıza çıkan ayrımı değerlendirdiğimizde her iki toplumda da özellikle popüler türler üzerinde bir uzlaşmaya vardığını görmekteyiz (Şekil 47). Bu noktada her iki toplumun da en çok tercih ettiği tür olarak macera filmleri öne çıkmaktadır. Ancak burada yerliler küçük bir farkla da olsa (%30,40), göçmenlerden (%26,20) daha fazla bu türü tercih etmektedirler. Buna karşılık yerlilerde en çok tercih edilen film türü komedi iken göçmenlerde dramatik filmler tercih edilmektedir (%21,40). Dramatik filmler Gaziantepililer açısından dördüncü sırada yer alan bir tür olarak karşımıza çıkmaktadır (%9,90). Bu tablodaki bulgularda ilginç olan ve nitel bir araştırma dahilinde sorgulanması daha doğru olacak bir diğer husus da savaştan kaçan bir toplum olan Suriyeli göçmenlerin en çok izledikleri dördüncü tür olarak savaş filmlerini beyan etmiş olmalarıdır (%11,30).

Yukarıda da dile getirdiğimiz gibi başta Bourdieu'nünkiler olmak üzere ilişkiel sosyoloji üzerine yapılan klasik çalışmalarda film izleme pratiği ve bu pratikte ortaya konan tercihler o topluluğun kültürel sermayesine ilişkin bazı temel göstergeleri açığa çıkarabilir. Aynı zamanda bu kültürel tercihlerin -yine aynı yaklaşımlara göre-sınıfsal veya ekonomik sermaye ile bağlantılı ilişkileri de bulunabilir. Bizim örneklemimize ve buradan elde ettiğimiz bulgulara bu açıdan baktığımızda şu iki çıktı ile karşılaşmaktayız. Birincisi, her iki örneklemin de film izleme tercihleri çok büyük oranda -TV izleme tercihlerine de benzer biçimde- popüler beğenileri yeninden üreten türler üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu da söz konusu verilerin film izleme tercihlerinin ele aldığımız toplumsallık bağlamında sadece popüler beğeniyi ölçmeye yarayacağı biçiminde değerlendirilebilir. İkincisi ise yukarıda dile getirdiğimiz gibi film izleme tercihleri ile sınıf/bölge arasında açık bir ilişkinin her iki örnekleminde de karşımıza çıkmamasında popüler beğeniler üzerinden bir ortaklaşmanın olmasıdır. Ancak özellikle altını çizmemiz gerekir ki, bu iki çıktı da daha derinlikli verilerle doğrulanmayı gerektirmektedir ve bu anlamda etnografik bir yöntemle elde edilecek nitel verilere de ihtiyaç duyulduğu açıktır.

Şekil 47 Tercih Edilen Film Türü

SONUÇ

Kitabımızın giriş bölümünde de ifade ettiğimiz gibi bu çalışmanın aslında iki temel amacı bulunuyor. Bunlardan ilki içine bu kitabı da alan bir serinin ortak amacı olan sermaye ve habitus ilişkisi üzerinden yerli ve göçmenler arasındaki fay hatlarını ve ortaklıkları ortaya çıkararak ortak bir mekânı deneyimleyen iki toplum olarak birlikte yaşama politikasına dair olanak ve olasılıkları gözler önüne sermek... İkinci amaç ise bu toplam amacın altında değerlendirmesi uygun olacak bir biçimde kurgulandı: Göçmen ve yerlilerin teknolojik sermaye ve medya tüketim pratiklerini onların toplumsal-ekonomik sınıf, yaş ve toplumsal cinsiyet nitelikleri bağlamında ele almak ve ana amacın işaret ettiği "bulmaca"nın bir bölümünü tamamlamak. Bu minvalde bu kitapta biz göçmen ve yerlilere dair beş ana olgu/pratik üzerine yoğunlaştık:

- ❖ Teknolojik sermayeleri,
- ❖ Dijital abonelik düzey ve biçimleri,
- ❖ Kitap okuma,
- ❖ TV izleme,
- ❖ Film izleme tercih ve alışkanlıkları.

Her iki toplumun teknoloji sahipliğini değerlendirdiğimiz başlıklarda ortaya çıkan en önemli sonuç göçmenlerin a priori dezavantajlı konumlarına uygun bir biçimde yerlilere nazaran daha zayıf bir teknolojik sermaye tablosu çizdikleridir. Her ne kadar bu tablodaki göçmenler aleyhine olan fark daha genç nüfusta biraz daha azalmakta ise de, orta yaş nüfus ve özellikle kadınlarda fark giderek fazlalaşmaktadır. Buna karşılık erkekler her iki toplumda da daha fazla teknolojik sermayeye sahiptirler. Bu da -daha önce de altını çizdiğimiz gibi- modern yaşamın teknolojiyi eril bir biçim olarak konumlandırmasıyla da uyum içinde gözükmektedir. Bu anlamda iki toplumun teknolojik sermayenin eril bir biçimde düzenleniyor olması anlamında bir ortaklığı olduğundan söz edilebilir. Benzer bir ortaklık her iki toplumdaki sınıf-teknolojik sermaye ilişkisinde de göze çarpmaktadır. Her iki toplumda da sosyo-ekonomik hiyerarşinin üst basamaklarında olan ve/veya ekonomik sermayesi yoğun olan grupların teknolojik sermayesinin yoğun olduğu rahatlıkla söylenebilir. Ancak, yine de oransal olarak Suriyelilerdeki teknoloji sahipliğinin sınıfsal ayrımının daha derin olduğu da açıktır.

Genel olarak internet ve internet aracılığıyla verilen dijital yayıncılık aboneliği söz konusu olduğunda yine göçmenlerin genel dezavantajlı konumlarını sürdürdüklerini görmekteyiz. Bu noktada özellikle internet aboneliğinin -yaş, sınıf ve cinsiyet ayrımlarına göre farklı dağılımlar izlese de- önemli bir ihtiyaç olarak her iki toplum tarafından algılandığı ve talep gördüğü söylenebilir. Yine burada teknoloji sahipliğinde olduğu gibi her iki toplumdaki erkeklerin iktidar alanına tekabül eden bir ağırlık da belirgindir. Buna mukabil, dijital yayın abonelikleri söz konusu olduğunda genel durum tersine dönmekte, özellikle ekonomik sorunları daha ağır yaşayan göçmen toplumun gündelik yaşamında özellikle yayıncılığa dönük dijital aboneliklerin çok büyük bir oranda ihtiyaç değil de bir lüks olarak konumlandığı da anlaşılmaktadır.

Gaziantep’li yerliler ile Suriyeli göçmenlerin kitap okuma alışkanlık ve tercihlerine yönelik bulgular her iki toplumun kitap okumaya yönelik ilgilerinin zayıf olduğunu göstermektedir. Bu nokta nicel olarak göçmenlerin ilgisinin zayıflığı onların yerel kültürü ve dilini anlamakta zorlanıyor olmaları ile açıklanabilir. Okuma alışkanlıkları her iki toplumun da gençlerinde daha yüksektir ki bu da gençlerin okul hayatına devam ediyor olmalarıyla bu durum kolaylıkla ilişkilendirilebilir. Kadınların kitap okumaya olan ilgisi ilginç bir biçimde yerlilerde erkeklerden daha fazla gözükmektedir. Buna karşılık göçmen kadınlar diğer pratiklerde olduğu gibi burada dezavantajlı konumlarını devam ettirmektedirler. Yerli toplumunda ekonomik sermayeyi işaret eden sınıfsal ayırım ile kültürel sermayenin bir bileşeni olarak görülebilecek kitap okuma alışkanlığı arasında ise Bourdieucü anlamda beklenebilecek bir ilişkisellik bulunmamaktadır. Buna karşılık göçmenlerde sınıfsal ayırım ve okuma alışkanlığı arasında belirgin bir ilişki göze çarpmaktadır. Kitap okuma tercihlerinde her iki kültürün de muhafazakâr yönelimlerinin güçlü olmasından kaynaklı olarak okunabilecek “dini-inanç temelli” kitap tercihlerine yönelik açık bir ağırlık da görülmektedir.

Göçmen ve yerlilerin TV izleme alışkanlıklarına bakıldığında temel düzeyde her iki toplumun da haber ve dizi tercihinde ortaklaştığı görülmektedir. Ancak söz konusu iki kategorinin dışında göçmen ve yerlilerin hemen hemen hiçbir TV program türü tercihinde ortaklaşmadığı söylenebilir. Bu anlamda göçmenlerin daha ziyade eğlenceye, boş zaman geçirmeye dönük programlar ile dini programları tercih ediyor olmasını savaş ve zorunlu göçün yarattığı travmalara karşı geliştirdikleri bir strateji olarak okuyabileceğimiz gibi, bu tercihleri dilsel bariyerlerin onları daha basit, kolay anlaşılabilir içeriklere yönlendiriyor olması ile de ilişkilendirebiliriz. Toplumsal cinsiyete göre TV program türü tercihlerinde ise medya çalışmaları literatürünü destekleyen sonuçlar karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda erkekler daha kamusal ve eril bir alan olan “haber” türünü, kadınlar ise daha dramatik anlatıları en azından söylemsel olarak tercih eder gözükmektedir. Göçmen kadınların program tercihlerinde ise yine muhtemel dil bariyerinin önemli rol oynadığı söylenebilir.

Yerli ve göçmenlerin en çok izledikleri programları sınıflandırıldığında ise yukarıda söylemsel olarak ideal bir çerçevede inşa edilen tercihlerin önemli oranlarda farklılaştıklarını görmekteyiz. Bu anlamda cinsiyet ayrımı olmaksızın her iki toplumda da en çok izlenen programlar dizi ve eğlence programları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu aşamadaki bulgulara göre söylemden pratik alana geçildiğinde iki toplumun TV izleme pratiklerinin -tercihe yönelik söylemlerine nazaran- çok fazla benzeştiği açıktır. Bu durumun varsayımsal okuması bizi iki kültürün TV’de üretilen popüler kültürün tüketimi üzerinden bir ortaklaşmaya gittiği ya da en azından buna dönük güçlü bir eğilimin olduğu saptamasına yönlendirmektedir. Özellikle söylemsel düzeyde eril bir alan olan haber türünü en çok izlemeyi tercih ettiklerini ifade eden her iki toplumsal grubun erkeklerinin -tüm toplumsal sınıflarda- en çok izledikleri türün dizi olması pratik alanda popüler kültürle olan güçlü ilişkinin bir göstergesidir.

Göçmen ve yerlilerin film izleme tercih ve alışkanlıklarına dair ana bulguya göre yerliler göçmenlere oranla daha fazla film izlemektedirler. Varsayımsal olarak bu türden kayda değer bir farkın teknolojiye erişme, boş zaman sahipliği gibi hususlarda göçmenlerin “a priori” dezavantajlı konumlarından kaynaklanabileceği iddia edilebilir. Bu dezavantajlı konuma dayalı fark kısmen varsıl bölgelerde, kısmen

---

de genç nüfus açısından kapansa da genel tablo açısından hemen her düzeyde korunmaktadır. Kadınlar ise -diğer başlıklara nazaran daha az da olsa- yine dezavantajlı konumda yer almayı sürdürmektedirler. Gaziantepli yerlilerin ve Suriyeli göçmenlerin tercih ettikleri film türleri açısından karşımıza çıkan ayrımı değerlendirdiğimizde her iki toplumun da film izleme tercihlerinin popüler beğenileri yeniden üreten türler üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu durumun izleri aynı TV programı tercihlerinde olduğu gibi, film izleme tercihleri ile sınıf/bölge arasında açık bir ilişkinin her iki örnekleme de karşımıza çıkmamasında da takip edilebilmektedir. Sonuç itibarıyla gerek TV gerekse Film izleme pratikleri açısından popüler beğeniler ve buna bağlı tezahür eden tüketimler sınıfsal ayrımları aşan bir habitusu hem yerli hem de göçmenler açısından ortaya koymaktadır.

Gaziantep kentinden ikamet eden Suriyeli göçmen ve Gaziantepli yerlilerin teknolojik sermaye sahipliği ve bununla birlikte değerlendirdiğimiz medya tüketim biçimlerine dair bu çalışma bize yukarıda belirttiğimiz başlıklar çerçevesinde kültürel-toplumsal ayrımlar olduğu kadar önemli ortaklaşmalar da olduğunu gösterdi. Bu anlamda özellikle nicel verilerin sunduğu kısıtlayıcı ve betimleyici çerçevede göçmen ve yerlilerin özellikle popüler beğeniler üzerinden ortak bir habitus inşa etme potansiyelinin olduğunu görmüş olduk. Ancak tüm bu aktarılanlar ışığında tekrar ifade etmemiz gerekiyor ki, bu çalışma ilgisini yönelttiği meseleye dair her şeyden önce genel bir resim sunmakta. Araştırmacılar olarak biz en başından beri bunun göçmen ve yerliler arasındaki kültürlerarası iletişim meselesine dair temel uğrak ve görünümleri betimleyeceğinin farkında olduk. Bu nedendir ki, sonuç başlığı altında gruplanarak dile getirilen bulguların hemen hemen tamamında olguların nedenselliklerine atıfta bulunulsa da, bulguların arka planına dair kısmen açığa çıkmakta olan ama daha çok varsayım olarak değerlendirdiğimiz ifadeler bulunmakta. Tam da bu nedenle, hep vurguladığımız gibi, nicel verilerin yorumsamasının sunulduğu bu kitap aslında aynı meseleye ya da meselenin veçhelerine dair daha etnografik araştırmaların da gerekliliğinin altını güçlü bir biçimde çizmekte. Özellikle bu çalışma kapsamında göçmen ve yerlilerin beğenilerine ilişkin ortaya çıkan ayrımların nedenselliklerinin ve dolayısıyla habituslarındaki fay hatlarının keşfedilebilmesi için bunun yapılması büyük önem arz etmekte.

Suriyeli göçmen ve Gaziantepli yerlilerin kültürlerarası iletişim ve mekan deneyimini anlamlandırma amacıyla olan bu çalışmanın çıktılarını bir dizi kitapla daha değerlendirmeye devam edeceğiz. Bu sonuçların toplamının göçmen ve yerlilerin birlikte yaşamasına dair bir politikanın inşa edilmesine katkı verebilmesi en nihai hedefimiz...

KAYNAKÇA

- Adler, N. E., Epel, E. S., Castellazzo, G., & Ickovics, J. R. (2000). Relationship of subjective and objective social status with psychological and physiological functioning: Preliminary data in healthy, White women. *Health Psychology, 19* (6), 586-592.
- Badagliacco, J. M. (1990). Gender and Race Differences in Computing Attitudes and Experience. *Social Science Computer Review, 8*(1), 42-63.
- Bauman, S. (2005). The Reliability and Validity of the Brief Acculturation Rating Scale for Mexican Americans–II for Children and Adolescents. *Hispanic Journal Of Behavioral Sciences, 27*(4), 426-441.
- Bourdieu, P. (2015) *Ayrım: Beğeni ve Yargının Toplumsal Eleştirisi*. Ankara: Heretik
- Chen, X., Stanton, B., Gong, J., Fang, X., & Li, X. (2009). Personal Social Capital Scale: An instrument for health and behavioral research. *Health Education Research, 24*(2), 306–317.
- Faulkner, W. (2001). The technology question in feminism: A view from feminist technology studies. *Women's Studies International Forum, 24*(1), 79-95.
- Gerbner, G., Gross, L., Morgan, M., and Signorielli, N. (1994). "Growing up with television: The cultivation perspective". In J. Bryant and D. Zillmann (Eds.), *LEA's communication series. Media effects: Advances in theory and research* (p. 17–41). Lawrence Erlbaum Associates.
- Gudykunst, W. B. (2010). *Farklılıklar Arasında Köprü Kurmak*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Güler, H., Şahinkayası Y., Şahinkayası H. (2017). İnternet ve Mobil Teknolojilerin Yaygınlaşması: Fırsatlar ve Sınırlılıklar, *Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 7 Sayı 14*.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2018). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri* (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- McLuhan, M. And Fiore Quentin. (2005). *The Medium is the Massage: An Inventory of Effects*. Gingko Press.
- Morley D.; Brunson C. (1999) *The Nationwide Television Studies*, London: Routledge.
- Sönmez, M. E. (2016). Suriyeli Sığınmacıların Gaziantep Şehrindeki Mekânsal Dağılışı ve Geleceği. *TÜCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu* (s. 392-400). Ankara: TÜCAUM.
- Thompson, E.P. (2004). *İngiliz İşçi Sınıfının Oluşumu*. çev: U. Kocabaşoğlu. İstanbul: İletişim Yayınları.

ISBN 978-625409214-5

9

786254

092145